

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
The Existence of the Wisdom of Sugar Palms in Sathing Phra Peninsula
in the Midst of Social Dynamics

อธิศา ปานคง
Athisa Pankong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human And Social Development
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนตในคาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
The Existence of the Wisdom of Sugar Palms in Sathing Phra Peninsula
in the Midst of Social Dynamics

อธิศา ปานคง
Athisa Pankong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human And Social Development
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
ผู้เขียน	นางสาว อธิศา ปานคง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
คณะกรรมการสอบ

.....
(ดร. บุษกร โกมลตรี)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

.....กรรมการ
(ดร. บุษกร โกมลตรี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร. บุษกร โกมลตรี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นางสาวธิตา ปานคง)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูก
ใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวธิดา ปานคง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
ผู้เขียน	นางสาวอริศา ปานคง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคม และเพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมโดยเก็บข้อมูลภูมิปัญญาตาลโตนดจากกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลต่อไป

ผลการวิจัยพบดังนี้ (1) กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มมีการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมได้แก่การรวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดโดยแสดงสถานที่ตั้ง ชื่อ จำนวนสมาชิก และรายได้รวมของกลุ่มอาชีพ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยโดยการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตและการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคมด้วยการถ่ายทอดในครัวเรือน การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน และการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานวันลูกโหนดประจำปีของทางอำเภอสหิงพระ และการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่นด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ และการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดในฐานะวิทยากร (2) กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มมีวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมได้แก่การจัดการด้านระบบขนส่งคือช่องทางในการจำหน่ายสินค้าและการบริการด้านการขนส่ง การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการวัตถุดิบและทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าโดยมิให้เหลือใช้ การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เป็นการแสดง

ถึงเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ การพัฒนา
บรรจุภัณฑ์เพื่อให้ได้รับการยอมรับเชื่อถือ และแนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้
ผลิตภัณฑ์ใหม่และการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปตลาดต่างประเทศ ดังนั้นการทำให้ภูมิปัญญาตาลโตนดมี
การดำรงอยู่และพัฒนาวิธีการสร้างมูลค่าให้สอดคล้องกับพลวัตสังคมจะเป็นการสร้างความมั่นคงให้
กลุ่มอาชีพและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

Thesis Title	The Existence of the Wisdom of Sugar Palms in Sathing Phra Peninsula in the Midst of Social Dynamics
Author	Miss Athisa Pankong
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objectives of the study were to investigate the existence of the wisdom of sugar palms and to explore the creation of added value to sugar palms in Sathing Phra Peninsula amidst social dynamics. Data were collected from four occupational groups consisting of sugar palm fruit in syrup producers, palm sugar powder producers, sugar palm leaf lampshades producers, and sugar palm soap producers. The data of this qualitative research were collected using in-depth interview, participant observation, non-participant observation and focus group discussion. Then data analysis was performed, and a discussion was written.

The research results were as follows. First, In all the four occupational groups, the existence of the wisdom of sugar palms amidst social dynamics included a collection of databases about occupational groups related to wisdom of sugar palms. The databases showed locations, names, number of members and total incomes of the occupational groups. In addition, the databases consisted of conservation of the wisdom of sugar palms from traditional wisdom to development of products, development of the wisdom of sugar palms to keep up with the modern age by improving the production process and creating new products, transfer of the wisdom of sugar palms to society by transferring the wisdom in family and groups of housewives to people interested in sugar palms, promotion of learning activities related to the wisdom of sugar palms by participating in activities organized by the government and the education sectors, participation in activities of the Annual Sugar Palm Fruit Fair of Sathing Phra District, establishment of a learning center to disseminate and exchange knowledge of sugar palms with other communities domestically and internationally, and promotion of local wise men as speakers to

deliver talks about sugar palms. Second, In all the four occupational groups, the creations of added value to sugar palms amidst social dynamics included transportation management of distribution channels and transportation services, production of environmentally friendly products through management of raw materials and local resources to have zero waste, product standards certification to indicate product quality, packaging development to obtain acceptable quality, development of new products, and exporting products to overseas markets. Therefore, maintaining the existence of the wisdom of sugar palms and creating added value to sugar palms corresponding to social dynamics are methods to provide sustainable security to the occupational groups and community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ดร.บุษกร โกมลตรี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษา รอง ที่ได้ให้ความเมตตากรุณาคำแนะนำ ความรู้ การช่วยเหลือ อบรม ให้คำปรึกษา และส่งเสริมทัศนคติ แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัย เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยก้าวข้ามอุปสรรคตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย กระทั่งการแก้ไขข้อบกพร่องความผิดพลาดต่างๆ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้อบรมความรู้ คำแนะนำแนวทางที่ดีเพื่อให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการในการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วันชัย ธรรมจักร ที่ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัย ให้มีความละเอียดรอบคอบ เต็มเต็มส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์แบบมากที่สุด เพื่อพัฒนาให้งานวิจัยในครั้งนี้อาจสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนรินรัตน์ แก้วมณี พัฒนาการชุมชนอำเภอสทิงพระ, คุณครูไพฑูรย์ ศิริรักษ์ ประชาชนชาวบ้านอำเภอสทิงพระ, คุณชรัตน์ รักขาว ผู้ใหญ่บ้านตำบลชุมพล, คุณไพโรจน์ นุ่นสวัสดิ์ ผู้ใหญ่บ้านตำบลท่าหิน, คุณศิริภัสสร จิรวรรณ ประธานกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว, คุณดำ คล้ายสินวล ประธานกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง, คุณชญาณิศ คงสุวรรณ ประธานกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิต โคมไฟใบตาล, คุณพูนทรัพย์ ชูแก้ว ประธานกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่อจากตาลโตนด รวมถึงสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพที่ได้มอบองค์ความรู้ภูมิปัญญาในการทำตาลโตนดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดให้แก่คนในสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และความเมตตาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ พี่บิ่ง นางวาสนา วงศ์ชนะ ที่คอยให้การช่วยเหลือด้านการประสานงานต่างๆ ข้อมูลที่จำเป็นต่อการศึกษาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และรวมถึงกำลังใจและมิตรภาพ ความรัก ความห่วงใยที่ดีจาก พี่ ๆ และเพื่อน พมส.15 ทุกคน

ขอขอบคุณกำลังใจอันยิ่งใหญ่ ที่จุดประกายความสำเร็จ คือ คุณพ่อ คุณแม่ พร้อมคำเป็นห่วง คำแนะนำที่ดี คอยส่งเสริมและพร้อมสนับสนุนผู้วิจัยนำไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงเป็นรอยยิ้มคอยเติมเต็มทุกแรงกำลังใจ ทำயที่สุดขอขอบคุณทุกคนสำหรับกำลังใจและการสนับสนุนส่งเสริมผลักดันให้ข้าพเจ้าได้มีเวลาสำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการตาราง	(12)
รายงานภาพประกอบ	(13)
บทที่1 บทนำ	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น	9
การสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	15
แนวคิดพลวัตทางสังคม	16
ความรู้เรื่องตาลโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน	18
บริบทด้านพื้นที่	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
กรอบแนวคิดการวิจัย	30
บทที่3 วิธีการวิจัย	31
พื้นที่ในการวิจัย	31
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	32
วิธีการเก็บข้อมูล	33
เครื่องมือในการวิจัย	34
การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล	35
การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	35

บทที่4 ผลการศึกษา	37
บทที่5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	99
สรุป	99
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	123
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	124
ภาคผนวก ข บทความตีพิมพ์วารสาร	129
ประวัติผู้วิจัย	153

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเก็บรวบรวมฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาतालโตนด	68
2	การอนุรักษ์ภูมิปัญญาतालโตนด	69
3	การพัฒนาภูมิปัญญาतालโตนดให้เข้ากับยุคสมัย	69
4	การถ่ายทอดภูมิปัญญาतालโตนดสู่สังคม	70
5	การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาतालโตนด	71
6	การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาतालโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น	72
7	การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาतालโตนด	73
8	การจัดการด้านระบบขนส่ง	93
9	การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	94
10	การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	95
11	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	97
12	แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์	98

รายงานภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	รูปภาพतालโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน	19
2	รูปภาพแผนที่อำเภอสิงพระ จังหวัดสงขลา	20
3	รูปภาพแผนที่ตำบลชุมพล อำเภอสิงพระ จังหวัดสงขลา	22
4	รูปภาพแผนที่ตำบลท่าหิน อำเภอสิงพระ จังหวัดสงขลา	23
5	กรอบแนวคิดการวิจัย	30
6	รูปภาพภาพจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	40
7	รูปภาพภาพงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ณ ลานกิจกรรมศูนย์การค้าเซ็นทรัลหาดใหญ่	44
8	รูปภาพลักษณะของน้ำฝิ่งขี้ม้า	47
9	รูปภาพการกวนน้ำฝิ่งขี้ม้าให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดผง	49
10	รูปภาพศูนย์การเรียนรู้ในนาม “กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด”	51
11	รูปภาพเครื่องอบใบตาล	55
12	รูปภาพผู้วิจัยได้ร่วมทำกิจกรรมพับใบตาลเป็นมาลัยข้อมือกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ	57
13	รูปภาพงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มอ.	59
14	รูปภาพหม้อตุ๋นสบูไฟฟ้า	62
15	รูปภาพการถ่ายทอดความรู้การทำสบูจากตาลโตนดแก่บุคคลที่สนใจ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา	63
16	รูปภาพงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มอ.	66
17	รูปภาพประกาศเกียรติคุณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคาร	67
18	รูปภาพหน้าเพจกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	75
19	รูปภาพผลตาลสดวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเป็นลูกตาลลอยแก้ว	76
20	รูปภาพบรรจุภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้ว	77
21	รูปภาพผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้ง	79
22	รูปภาพหน้าเพจกลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	80
23	รูปภาพเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์	81

24	รูปภาพบรรจุภัณฑ์น้ำตาลโตนดผง	83
25	รูปภาพหน้าเพจกลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟไบตาล	85
26	รูปภาพหมวกจากไบตาล ตะกร้าจากไบตาล และพวงมาลัยข้อมือเทศกาลวันแม่	87
27	รูปภาพหน้าเพจกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด	89
28	รูปภาพบรรจุภัณฑ์สบู่จากตาลโตนด	91
29	รูปภาพครีมบำรุงผิวจากตาลโตนด และเซรั่มบำรุงหน้าตาลโตนด	92
30	แผนผังองค์ความรู้การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม	102
31	แผนผังองค์ความรู้วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม	105
32	องค์ความรู้ที่ค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้ในรูปแบบแผนผังภาพรวม	113

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่ สมบูรณ์ บุรีศิริรักษ์ (2560 : 173) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) ไว้ว่ามีหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก เช่น การปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์กร เกิดความไม่แน่นอนของระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็น ก้าวเข้าสู่ยุคของสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันนี้ทำให้ธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมเกิดภัยธรรมชาติและอาจสร้างความรุนแรงยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามพลวัตทางสังคม และยังคงส่งผลให้ ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันคิด บริหารธุรกิจศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557 : 455) ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงความท้าทายหรือนัยต่อภาคการศึกษา ทำให้ได้ข้อเสนอแนะว่าภายใต้พลวัต การเปลี่ยนแปลง ประชาชนพื้นฐานที่เป็นรากฐานแห่งระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการ ปรับเปลี่ยนคนไทยให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ เน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจมีการ ประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรมก่อเกิดสังคมแห่งความเกื้อกูล เพื่อเป็นการต่อยอดในการเข้าสู่การเป็น ประเทศที่พัฒนาแล้วต่อไป

แนวทางพัฒนาประเทศมีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาเนื่องจาก “ภูมิปัญญาคือองค์ความรู้ที่เกิด จากการสั่งสมประสบการณ์โดยผ่านกระบวนการสืบทอดเกิดการพัฒนาวถีชีวิตเพื่อให้เหมาะสมกับ ยุคสมัย” (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2559 : 12) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ว่าด้วยยึดหลักการเจริญเติบโตจากการผลิตภาพบนฐาน การใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม เพื่อเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเพิ่มโอกาสทาง เศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และสร้างรายได้ให้กับประชากรที่มีรายได้ต่ำให้สูงขึ้น สร้างสังคมที่มี คุณภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 4) ทำให้ประชาชนทั้งประเทศต้องปรับตัวตามนโยบายทาง เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่เว้นแม้แต่คนในพื้นที่คาบสมุทรมหานครที่สืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษมาปรับใช้มาปรับใช้กับวิถีชีวิตในปัจจุบัน

คาบสมุทรสทิงพระเป็นแผ่นดินใหญ่ในยุคโฮโลซีน (Holocene) ซึ่งเกิดจากการทับถมของซากหอย ปะการังและทราย ทำให้เกิดลักษณะเป็นที่ราบลุ่มและเป็นสันทราย ในส่วนด้านทิศตะวันออกเป็นทะเลอ่าวไทย ทิศตะวันตกเป็นทะเลสาบสงขลา อีกทั้งยังเป็นเมืองโบราณสมัยอดีตรวม 6 ชุมชน คือ ชุมชนอู่ตะเภา-ระโนด ชุมชนพังยาง ชุมชนบ้านสีหยัง-เจดีย์งาม ชุมชนเขาควหา-เขาพะโคะ-เขาชะแม ชุมชนสทิงพระ และชุมชนปะโอ(สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2560 : 186-188) เนื่องจากคาบสมุทรสทิงพระมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้คนในชุมชนต่าง ๆ มีการดำเนินวิถีชีวิต วิถีอาชีพด้วยการประกอบอาชีพทำนา ทำตาลโตนด และการประมง เป็นต้น ในปัจจุบันอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับคนในชุมชนคาบสมุทรสทิงพระ อีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอสทิงพระเกิดเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนและเกิดเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

ตาลโตนด มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Borassus flabellifer* เป็นไม้ในตระกูลเดียวกับปาล์มและมะพร้าว ตาลโตนดมีถิ่นกำเนิดจากประเทศอินเดีย พม่าและศรีลังกาส่วนมากนิยมปลูกไว้บริเวณรอบบ้านหรือปลายนาเพื่อเป็นแหล่งอาหารและปรับสภาพแวดล้อม พื้นที่ในประเทศไทยที่มีการปลูกตาลโตนดเป็นจำนวนมาก คือ พื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพราะตาลโตนดเป็นพืชที่เจริญเติบโตเองได้ตามธรรมชาติ ลำต้นมีเปลือกแข็งและยังสามารถให้ผลผลิตได้ยาวนานถึง 80 ปี (โชติมา จตุรวงศ์, 2560 : 33) ตาลโตนดเป็นพืชสารพัดประโยชน์สามารถนำทุกส่วนของตาลโตนดมาใช้ได้ทั้งสิ้น เช่น ส่วนดอกช่วยในด้านสรรพคุณทางยาสามารถแก้อ่อนในและขับพยาธิ ส่วนใบใช้ในการมุงหลังคา ก้านใบและทางตาลก็สามารถนำมาทำเก้าอี้ โต๊ะ เฟอร์นิเจอร์หรือเพิ่มมูลค่าให้กลายเป็นของตกแต่งบ้านที่มีราคาได้ ส่วนของเปลือกหุ้มเมล็ดลูกตาลมาทำเชื้อไฟได้เป็นอย่างดีเพราะถ่านที่ได้จากส่วนเปลือกชั้นในของเมล็ดตาลเป็นถ่านที่ให้ความร้อนดีและมีคุณภาพสูง (ฐิติพัชร พลไพโร, 2553 : 20-45) และในส่วนประโยชน์ด้านสุดท้ายที่สำคัญของตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสทิงพระคือด้านอาหาร เกิดเป็นการแปรรูปผลิตผลที่มาจากตาลโตนดมากมายอาทิ น้ำตาลสด แป้งตาลโตนด จาวตาลเชื่อม หรือการแปรรูปน้ำตาลสดให้กลายเป็นน้ำผึ้งแว่นและน้ำตาลผง ซึ่งเป็นการถนอมอาหารในอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการนำความรู้ภูมิปัญญามาปรับใช้กับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างรายได้ปรับเปลี่ยนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีมาแต่ยาวนานมิให้สูญหายไปตามกาลเวลาอีกด้วย

ในอดีตพื้นที่อำเภอสทิงพระเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตนดซึ่งเป็นอาชีพที่ทำกันมาอย่างแพร่หลายเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดเป็นการสร้างรายได้ที่เป็นทั้งรายได้หลักและรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวจนมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดแทบทั้งสิ้น โดยคนในชุมชนได้มีการนำภูมิปัญญาตาลโตนดมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เช่นนำส่วนผลสุกมาทำขนมตาล ส่วนผลอ่อนซึ่งจะมี

เนื้อที่สุกใสมาทำลูกตาลลอยแก้ว ส่วนของวงตาลมาทำน้ำตาลโตนด น้ำตาลหมักหรือน้ำตาลเมาได้จากการหมักน้ำตาลโตนดให้กลายเป็นน้ำตาลเมา อีกทั้งได้นำกาบตาลมาทำรั้วบ้าน และใบตาลมาทำเป็นตับตาลเพื่อทำเป็นหลังคาบ้าน ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันพบว่ามิใช่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดจำนวนลดลง โดยคำบอกกล่าวจากคนในพื้นที่กล่าวว่าเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น สาเหตุด้านสภาพแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่อำเภอสังขละบุรีเป็นพื้นที่ติดลุ่มน้ำจึงมีการรुक้าของน้ำเค็มเป็นสาเหตุทำให้ต้นตาลโตนดยืนต้นตายส่งผลให้มีปริมาณต้นตาลโตนดลดน้อยลงไปจากอดีต ต่อมาเป็นสาเหตุด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจึงทำให้ไม่สามารถไปขึ้นต้นตาลโตนดได้อย่างคล่องแคล่วเหมือนตอนหนุ่มสาวหรืออาจจะทำได้ในปริมาณที่ลดน้อยลงไปจากเดิม สาเหตุประการต่อมาคือวัยรุ่นในปัจจุบันไม่สนใจในอาชีพนี้จึงมีการผันตัวเองไปทำอาชีพอื่นทำให้ต้องออกไปทำงานในพื้นที่ห่างไกลและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองเป็นส่วนใหญ่

นอกจากสาเหตุข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต้นปีพุทธศักราช 2563 ประเทศไทยเกิดการพบโรคระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รัฐบาลได้ประกาศใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน เพื่อบังคับให้คนไทยดูแลตัวเองและงดกิจกรรมทางสังคม เนื่องด้วยสถานการณ์โรคไวรัสนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจมีการชะลอตัวทำให้โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งต้องมีการปิดกิจการลงเกิดการเลิกจ้างพนักงานขึ้นทำให้คนในประเทศเกิดภาวะว่างงาน จึงส่งผลให้คนสทิงพระที่ทำงานไกลบ้านได้กลับภูมิลำเนาและหันมาช่วยเหลือธุรกิจของครอบครัว เพื่อเป็นการขยายช่องทางของภูมิปัญญาตาลโตนดให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ยุค Covid ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันดังพลวัตทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม ตาลโตนดก็ยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีและมีชื่อเสียงในด้านการทำตาลโตนดมาเป็นระยะเวลายาวนาน กล่าวคือ พื้นที่ของตำบลชุมพล หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 มีภูมิปัญญาตาลโตนดด้านลูกตาลลอยแก้วและการผลิตน้ำตาลโตนดผง ในส่วนของตำบลท่าหิน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 มีภูมิปัญญาตาลโตนดด้านหัตถกรรมจากใบตาล และการผลิตสบู่จากตาลโตนดที่มีชื่อเสียงอีกเช่นเดียวกัน เนื่องจากคนในชุมชนได้ปรับปรุง และพัฒนาความรู้อยู่เสมอจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดมากมายดังที่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2559 : 12) กล่าวว่าภูมิปัญญานั้นเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ผ่านกระบวนการถ่ายทอดสืบต่อกันมาพัฒนาวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ดังนั้นแม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เข้ามา ทำให้คนในชุมชนต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การหันมาทำธุรกิจสินค้าออนไลน์โดยนำผลิตภัณฑ์ตาลโตนดที่มีอยู่ในชุมชนขายบนสื่อออนไลน์ เพื่อให้คนทั่วไปมีการเข้าถึงสินค้าเพิ่มมากขึ้นเกิดเป็น

ช่องทางหนึ่งในการคงไว้ซึ่งอาชีพ อีกทั้งยังดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมิให้สูญหายไปอีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีพต่อไปได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในแถบคาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมเปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมฐานข้อมูลและเรียนรู้ภูมิปัญญาดังกล่าวในการก้าวทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดและสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดของคนในชุมชนเติบโตได้อย่างมั่นคง สามารถสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอได้อย่างยั่งยืน

คำถามการวิจัย

การศึกษาวิจัยการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม ผู้วิจัยมีประเด็นคำถามการวิจัยดังนี้

1. ท่ามกลางพลวัตสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ จังหวัดสงขลาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชนยังมีการดำรงอยู่อย่างไร
2. ชุมชนในคาบสมุทรสหิงพระ จังหวัดสงขลามีวิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตาลโตนดอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

ขอบเขตการวิจัย

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย นักพัฒนากรอำเภอสทิงพระ ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน คนในพื้นที่ตำบลชุมพลและคนในพื้นที่ตำบลท่าหินที่มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตพื้นที่ ดังนี้

ตำบลชุมพล ได้แก่

หมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้า ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

ตำบลท่าหิน ได้แก่

หมู่ที่ 3 บ้านทองลิ้ง ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

หมู่ที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่อจากตาลโตนด

การกำหนดพื้นที่ดังกล่าวใช้เกณฑ์พื้นที่ที่มีการจดทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสิงหนครเป็นเกณฑ์ อีกทั้งเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด มีการสั่งสมองค์ความรู้ที่มาจากตาลโตนดมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่ปัจจุบันจนก่อเกิดเป็นการรวมกลุ่มสมาชิกชุมชนตาลโตนดมีการสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้กับคนในชุมชนอย่างมาก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการนำแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและการสัมภาษณ์ ผู้รู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด อีกทั้งมีการนำแนวคิดพลวัตทางสังคมมาปรับใช้เพื่อศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชนส่งผลให้เป็นฐานข้อมูลและเป็นแนวทางในการต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป โดยมีขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1. การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตาลโตนด
  - 1.1 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด
  - 1.2 การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย
  - 1.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม
  - 1.4 การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

1.5 การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น

1.6 การส่งเสริมบทบาทประชาชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคนในชุมชนที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด

2. วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดท่ามกลางพลวัตสังคม

2.1 การจัดการด้านระบบขนส่ง

2.2 การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.3 การรับรองมาตรฐานสินค้า

2.4 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

2.5 แนวทางการต่อยอดสินค้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม ผู้วิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะการวิจัยดังนี้

การดำรงอยู่ หมายถึง การคงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาตาลโตนดที่ถือได้ว่าเป็นสมบัติทางความรู้ โดยมีการสั่งสมประสบการณ์และสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ทำให้อยู่คู่กับคนในพื้นที่อำเภอสหิงพระตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาตาลโตนด หมายถึง องค์ความรู้หรือการสั่งสมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับต้นตาลโตนด โดยผ่านกระบวนการกรรมวิธีในรูปแบบต่าง ๆ จนนำไปสู่วิถีแห่งการดำเนินชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ การสืบสานประเพณี และรวมไปถึงการสร้างอาชีพ เป็นต้น

การสร้างมูลค่าตาลโตนด หมายถึง การบ่งบอกถึงเรื่องราวของตาลโตนดที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอสหิงพระกับการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดให้มีจุดเด่น และมีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้นำไปสร้างรายได้มากกว่าที่เป็นอยู่ อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองผู้บริโภคในยุคสมัยสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อีกด้วย

คาบสมุทรสหิงพระ หมายถึง พื้นที่ที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์แหลมยาวยื่นลงไปในทะเลด้านหนึ่งขนานด้วยทะเลอ่าวไทย อีกด้านขนานด้วยทะเลสาบสงขลา พื้นที่ของคาบสมุทรสหิงพระวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ประกอบด้วย อ.ระโนด อ.กระแสดินธุ์ ซึ่งอยู่ติดทะเลสาบตอนบน หรือทะเลหลวง อ.สหิงพระอยู่ติดทะเลสาบตอนกลางและ อ.สิงหนครติดทะเลสาบตอนล่าง โดยมีเกาะยอเป็นตัวเชื่อม อ.สิงหนครไปสู่ อ.เมืองสงขลา ในอดีตถือเป็นส่วนหนึ่งของอู่ข้าวอู่น้ำของภาคใต้

พลวัตสังคม หมายถึง การสั่นไหวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือปรับปรุงพัฒนาในด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาतालโตนดของคนในพื้นที่ อำเภอสทิงพระ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ จากภูมิปัญญาतालโตนด อันจะทำให้คนในพื้นที่อำเภอสทิงพระเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาतालโตนดที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น
2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับतालโตนด ส่งผลให้คนชุมชนตระหนักในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับतालโตนด เกิดการสนับสนุน และสืบสานภูมิปัญญาतालโตนดในคาบสมุทรสทิงพระต่อไป
3. เกิดพื้นที่ในการเรียนรู้ภูมิปัญญาतालโตนดในคาบสมุทรสทิงพระ ทำให้ที่ว่าการอำเภอสทิงพระ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(อบต.) องค์กรเอกชน หรือผู้นำชุมชนใกล้เคียงที่อยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาतालโตนดและจัดโครงการอนุรักษ์ส่งเสริมภูมิปัญญาतालโตนดในพื้นที่โดยมีการจัดงานวันลูกโหนดประจำปี ณ หน้าบริเวณ ที่ว่าการอำเภอสทิงพระ เป็นต้น
4. ชุมชนในพื้นที่อื่น หรือชุมชนใกล้เคียงที่มีความสนใจในด้านของภูมิปัญญาतालโตนดสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อก่อเกิดการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไปได้
5. ทำให้นักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาतालโตนดได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัย ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์เอกสาร ตำราและบทความทางวิชาการตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมี เนื้อหาดังนี้

1. แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
    ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น
    ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
    การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
    ประโยชน์ในการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
    แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญามาใช้ในปัจจุบัน
2. การสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
    ความหมายของการสร้างมูลค่าเพิ่ม
    ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างมูลค่า
3. แนวคิดพลวัตทางสังคม
    การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
4. ความรู้เรื่องตาลโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน
5. บริบทด้านพื้นที่
    พื้นที่อำเภอสังขละบุรี
    พื้นที่ศึกษาวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนในชุมชนคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่คนในชุมชนได้รวบรวมไว้แล้วเกิดเป็นความรู้ในเชิงลึก โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นการได้สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันโดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภูมิปัญญา ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 169) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ภูมิปัญญา” หมายถึง “พื้นฐานความรู้ความสามารถ” และอีกทั้งยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ “ภูมิปัญญา” ไว้ดังนี้

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2559 : 12) ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะซึ่งเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา ถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาของไทยมีความเด่นชัดในหลายด้านทั้งด้านเกษตรกรรม ศิลปกรรม วรรณกรรมและภาษา

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2539 : 182) ได้มีการกล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่นทางภาคใต้ของไทยนั้น เกิดจากการพัฒนาปรับตัวที่ประกอบขึ้นด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติประกอบด้วยคนเชื้อชาติมาเลเซีย เชื้อชาติจีนและคนเชื้อชาติอินเดีย เป็นต้น ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้จึงมีความหลากหลาย เพราะเกิดจากความปรับตัวทางสภาพแวดล้อมและการรวมตัวทางอารยธรรมต่าง ๆ

เซติยาดิ (Setiyadi, 2013 : 292) กล่าวสรุปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า เป็นภูมิปัญญาของสังคมเนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นครอบคลุมความรู้ และแนวปฏิบัติของชุมชนที่สืบทอดมาจากรุ่นอดีตแต่ก็ยังมี การปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สุดารัตน์ รัตนพงษ์ (2557 : 26) กล่าวว่า สิ่งที่สะสมจากประสบการณ์ ความคิดของชาวบ้านโดยมีการสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นมีการปรับและการประยุกต์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถดำรงอยู่ได้บนความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น

เนตรนภางค์ นำจิตรไทย (2558 : 11) กล่าวว่า เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นหรือคนในชุมชน โดยมีการนำไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ อีกทั้งยังมีการสืบทอดองค์ความรู้ดังกล่าวของบรรพบุรุษไปสู่คนรุ่นต่อไปส่งผลให้องค์ความรู้เหล่านี้ไม่สูญหายและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

ปนัดดา ลัพโส (2559 : 41) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เฉพาะด้านที่ยาวนาน มีการสั่งสมความรู้จากบรรพบุรุษหรือเครือญาติด้วยตนเองด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาความรู้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นจึงทำให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ

วนิดา นาคีสังข์ (2559 : 11) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเหล่านี้จะถูกส่งต่อผ่านกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษสู่คนรุ่นลูกหลานโดยผ่านการขัดเกลาทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ลัดดาวรรณ เหนานาดี (2561 : 11) กล่าวว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีลักษณะเป็นองค์รวม และเกิดคุณค่าทางวัฒนธรรม

ยูเก, นีโอลาก้า, และยาซิน (Uge, Neolaka, &Yasin, 2019 : 375) มีการสรุปผลการวิจัยเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของภูมิปัญญาควรมีการปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่อายุยังน้อย มีแนวทางในทัศนคติ จึงส่งผลให้ก่อเกิดการสร้างความรู้และนิสัยขั้นสูงได้

ข้อความข้างต้นที่กล่าวมานั้นสามารถสรุปความหมายของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ว่า หมายถึง องค์ความรู้ที่คนในชุมชนได้รวบรวมไว้แล้วเกิดเป็นความรู้ในเชิงลึก โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปสู่คนรุ่นหลังและมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ส่งผลให้องค์ความรู้ไม่สูญหายและยังคงประโยชน์ไว้ต่อชุมชนสืบไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีการสั่งสมกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ทำให้นักวิชาการได้แยกประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกัน ดังที่ นพมาศ,ชนิดา และศิวกกร (2560 : 301-302) จำแนกได้ 9 ประเภท คือ

1. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและศาสนา เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นจะมีศาสนาที่มีความแตกต่างกันออกไป
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและพิธีกรรม เพราะประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิต
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาประยุกต์ให้กลายเป็นศิลปะเฉพาะพื้นถิ่นตน
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน การนำเทคนิคการถนอมอาหาร และปรุงอาหารมาปรับใช้เพื่อให้สามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานาน

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติ

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมแต่ละภาคที่มีความหลากหลาย ทำให้หลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนานและยังเป็นคติสอนใจ ซึ่งมีเนื้อหาที่แตกต่างออกไปตามแต่ละภาค

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชนิดนี้ต้องใช้ความชำนาญและมีการสั่งสมความรู้จากคนในอดีตมาเป็นระยะเวลายาวนาน

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์กรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ขึ้นโดยงานแต่ละชิ้นที่ผ่านกระบวนการคิดของคนแต่ละภาคจะมีงานประดิษฐ์ที่ไม่เหมือนกันแต่เต็มไปด้วยคุณค่าถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม

ส่วนกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาอีกทั้งมีการนำเสนอขึ้นทะเบียน “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือ Intellectual Cultural Heritage” จำแนกภูมิปัญญาเป็น 6 สาขา ดังนี้

1. ศิลปะการแสดง เป็นการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกโดยมีผู้แสดงเป็นสื่อกลางผ่านทางเสียงและท่วงท่า

2. งานช่างฝีมือดั้งเดิม โดยการใช้ฝีมือการเลือกวัสดุและวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์สะท้อนพัฒนาการทางสังคม

3. วรรณกรรมพื้นบ้านไทย เป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมวรรณกรรมที่ถ่ายทอดด้วยวิธีการบอกเล่าหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

4. กีฬาภูมิปัญญาไทย เป็นการเล่นการกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยโดยมีเอกลักษณ์สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนไทย

5. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล คือการประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดต่อกันมา อีกทั้งนำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้น ๆ

6. ความรู้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล คือองค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติ และการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติหรือเหนือธรรมชาติ

การรวบรวมข้อมูลการขึ้นทะเบียนภูมิปัญญานี้เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่า และอัตลักษณ์ท้องถิ่นของตนและเกิดความภาคภูมิใจในใจชาติ (สุกัญญา สุจฉายา, 2555 : 104) นอกจากนี้

ยังมีการกล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละด้านที่สำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาของปัญญา และเกิตตา (2559 : 19) กล่าวว่า ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นมีสี่ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ด้านศิลปะ โดยมีหัตถกรรมเครื่องดนตรีจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นการสะท้อนคุณค่าทางสุนทรียะ ลักษณะที่สอง ด้านการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม มีการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสืบต่อจนถึงคนรุ่นหลังและก่อเกิดการจัดการตนเองโดยพึ่งพาภาครัฐให้น้อยลง ลักษณะที่สาม ด้านปรัชญาความเชื่อที่มีการสืบทอดในเรื่องของศาสนา และลักษณะที่สี่ ด้านภาษา โดยแต่ละศาสนามีการนำคำพูดมาใช้ร่วมกันในบางคำพูด เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนถึงวัฒนธรรมและการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การรักษาไว้ซึ่งองค์ความรู้ของคนในชุมชนเกิดจากการเรียนรู้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ หรือจากการถ่ายทอดความรู้ของคนชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เก็บรวบรวมไว้มิให้สูญหาย โดยมีแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเข้ามาปรับใช้อย่างเหมาะสม และจากการศึกษาของ เซวงศักดิ์ และวันสนันท์ (2550 : 19-20) กล่าวถึงแนวทางการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ในปัจจุบัน
2. การอนุรักษ์เป็นการสร้างจิตสำนึกและการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ อีกทั้งให้มีการจัดแสดงภาพวิถีชีวิตและความเป็นมาของภูมิปัญญาอันเป็นความภูมิใจของคนในชุมชนนั้นๆ
3. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น
4. การพัฒนา ควรมีการพัฒนาปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดในกระบวนการต่างๆ ตลอดจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าคุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
6. ส่งเสริมกิจกรรมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
7. การเผยแพร่แลกเปลี่ยนโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ด้วยสื่อหรือวิธีการที่แตกต่างออกไปเพื่อให้คนทั่วโลกรับรู้

8. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านที่มีความรู้ โดยผู้ดำเนินงานมีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญาอย่างเต็มที่อีกทั้งยังมีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

นอกจากนี้การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานเพื่อมิให้ภูมิปัญญานั้นสูญหายโดยใช้กระบวนการและวิธีการต่างๆที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับวรรณรงค์ บุญเรือง (2560 : 22) จำแนกการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งต่างๆ การจัดกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องสนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทานโดยสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน สังคมท้องถิ่นและโรงเรียน

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้โดยตรงผ่านพิธีกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

3. การถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยผ่านทางสื่อมวลชน ปัจจุบันโลกที่กำลังมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านสื่อสามารถทำได้หลากหลายช่องทางและมีความเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

ประโยชน์ในการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรักชาติรักในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองส่งผลให้คนในพื้นที่ร่วมแรงร่วมใจที่จะสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2541 : เล่ม 23) ได้จัดความสำคัญเห็นถึงประโยชน์ของการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ดังนี้

1. ภูมิปัญญาช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญาสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศได้พระราชทานเกษตรทฤษฎีใหม่แก่พสกนิกร อีกทั้งยังทรงสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

2. สร้างความภาคภูมิใจ ศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแก่คนไทย ทั้งนี้ภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์มีมากมาย เช่น มรดกภูมิปัญญาทาง ภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของตนเองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งอาหารไทย นับเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละพื้นที่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันมีเครื่องปรุง เครื่องเทศ สมุนไพรที่หลากหลายอีกทั้งยังมีคุณค่าทางโภชนาการอาหาร

3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเมืองไทยเป็นเมืองพุทธการนำภูมิปัญญาทางศาสนามาปรับใช้ถือเป็นการสืบเนื่องตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

4. การสร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน เพราะภูมิปัญญานั้นให้ความสำคัญแก่คน สังคม และธรรมชาติโดยมีเครื่องชี้วัดได้จากประเพณีต่างๆ หรือแม้แต่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการสร้างปะการังเทียมเพื่อทดแทนปะการังธรรมชาติที่ได้ถูกทำลายไปเป็นการประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย

5. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย แม้ว่าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดการหลงไหลของความรู้ใหม่เข้ามาในท้องถิ่น แต่ภูมิปัญญาก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนไปได้อย่างยั่งยืน

แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญามาใช้ในปัจจุบัน

แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาในปัจจุบันเป็นการบำรุงรักษาความรู้ หรือสิ่งที่ดีงามไว้ หรือแม้แต่การปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม อธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นความรู้ หรือสิ่งดีงามที่สูญหายไปให้กลับมาเป็นประโยชน์ต่อผู้คนในยุคสมัยปัจจุบัน เช่น การรื้อฟื้นดนตรีไทย การรื้อฟื้นประเพณีการผูกเสี่ยวหรือผูกมิตรในภาคอีสาน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน หรือชาวบ้านกับข้าราชการ เป็นต้น

การประยุกต์ คือ การผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การประยุกต์ใช้ยาสมุนไพรร่วมกับการรักษาแบบสมัยใหม่ เป็นต้น

การสร้างใหม่ คือ การคิดค้นสิ่งใหม่ๆที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เดิม

(กมลทิพย์ คงประเสริฐอมร, 2548 : 152-153)

นอกเหนือจากแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาแล้ว เรายังต้องมีการจัดการวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของนิตติยา และอุทิศ (2558 : 187-188) กล่าวคือ การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ยังต้องมีการรื้อฟื้นวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไปให้กลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้ง อีกทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชน มีการส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านให้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญามากยิ่งขึ้น รวมไปถึงนำวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาประยุกต์เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามก็ดียังต้องมีแนวทางการพัฒนาจัดการในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องได้รับการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ส่งเสริม สนับสนุน ฟื้นฟู การสืบทอด และเผยแพร่ตลอดจนการทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ อาทิการบอกเล่า การสอนและการนำมาปรับใช้ให้เกิดความทันสมัยเพื่อให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นอีกเช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในงานวิจัยเพื่อทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ในด้านต่างๆของภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด อีกทั้งยังศึกษาการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีอยู่บนคาบสมุทรมหานครในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

2. การสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของการสร้างมูลค่าเพิ่ม

การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) หมายถึง การเพิ่มลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ทำรายได้หรือสร้างยอดขายได้มากกว่าเดิมเป็นการทำให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดเดียวกัน

กนกรัตน์ คำรอด (2558 : 11) ได้นิยามการสร้างมูลค่า หรือเพิ่มมูลค่าว่าหมายถึง ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการหากตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าได้ ก็จะช่วยให้ขายสินค้าหรือบริการได้ในราคาที่สูงขึ้นและในปริมาณที่มากขึ้นด้วย

กฤษฎา ฉัฐมะ (2558 : 43) กล่าวว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มนั้นได้พัฒนามาจากตัวผลิตภัณฑ์ การบริการ การตลาดหรือการสร้างแบรนด์ ที่มีความพิเศษสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า อีกทั้งยังสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาวได้

ปวีณา, ณ์ภูธร, และราชวดี (2560 : 4) สรุปการสร้างมูลค่าเพิ่มดังนี้ การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นการช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าแก่ลูกค้า อีกทั้งเป็นการสร้างความแตกต่างในท้องตลาด ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการต่อไป

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างมูลค่า

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการรวบรวมองค์ความรู้ของคนในชุมชน คัดค้น พัฒนาต่อยอดทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นขึ้น จำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน (2563 : 4) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การจัดการด้านระบบการขนส่ง เพื่อช่วยในการลดความเสียหายของผลิตภัณฑ์ในระหว่างที่มีการขนส่งและลดระยะเวลาในการจัดการผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย

2. การรณรงค์ให้ผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จนไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นหลัง

3. การพัฒนาในการรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตอีกทั้งเป็นการเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้บริโภคเพิ่มฐานข้อมูลที่ดีให้แก่ตัวผลิตภัณฑ์

4. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สร้างความพิเศษถึงแหล่งที่มาภูมิปัญญาในการผลิต

5. การเพิ่มมูลค่าโดยการพัฒนารูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

เพราะฉะนั้นกล่าวได้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนที่มีการผลิต ต้องมีการพัฒนาให้มีจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ หรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญอีก ทั้งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ทันตามยุคสมัยอยู่เสมอ

3. แนวคิดพลวัตทางสังคม

ความหมายพลวัตสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2532 : 99) ได้กล่าวถึง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ไว้ว่า การที่ระบบสังคมหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครอง ได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นระบบใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอยซึ่งอาจเป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ ทั้งสิ้น

สุวิมล และนภสมน (2555 : 5-6) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า การเปลี่ยนแปลง ในกลุ่มคน เช่น การเปลี่ยนแปลงในอัตราการเกิด อัตราการตาย การกระจายตัวของประชากร และการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอีกด้วย

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ (2559 : 35) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมแยกออกจากกันไม่ได้ อีกทั้งทุกสังคมต้องมีการเปลี่ยนแปลงทุกยุคทุกสมัย

ณรงค์ศักดิ์ คูบุญญอารักษ์ (2560 : 55) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นปัจจุบันของมนุษย์ อาจมีการปรับเปลี่ยนระบบใดระบบหนึ่งเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ลงตัว มิใช่เป็นการปรับส่วนบุคคลแต่เป็นการปรับในภาพรวมของชุมชนนั้น ๆ อีกเช่นกัน

สรุปได้ว่า พลวัตสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหมายถึง “พลวัต” หมายถึง สิ่งที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ และมีความสามารถเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยพลังในตัวเอง ดังนั้น “พลวัตสังคม” หมายถึง สังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลง

ของระบบเหล่านี้ ส่งให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรงทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำรงชีวิตให้อยู่รอดต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีสาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งสิ้น ดังที่นักรัฐศาสตร์ ทรัฟฟ์อุปถัมภ์ (2558 : 103) ได้อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เช่น สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ การโคจรของดวงดาว ทรัพยากรธรรมชาติ แผ่นดินไหว เป็นต้น
2. ปัจจัยทางสังคมอันเกิดการเปลี่ยนแปลงของประชากร เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากร อัตราการตาย การอพยพย้ายถิ่นฐาน หรือแม้แต่กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ
3. ปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา อุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อและเทคโนโลยี
4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เพราะเนื่องจากมนุษย์นั้นมีการประกอบอาชีพจึงจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์ในกระบวนการผลิต
5. ปัจจัยทางการเมือง เช่น นโยบายของรัฐบาล ข้อกำหนดกฎหมายและการบริหารงานด้านการทหาร

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปการเป็นพลวัตทางสังคมได้ว่า สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ และทุกระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทุกช่วงเวลาเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรให้ความสำคัญ เพราะจะเป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดพลวัตทางสังคม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม และส่งผลให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวเพื่อการดำรงชีพ การนำแนวคิดนี้มาประกอบการศึกษานั้นทำให้คนในชุมชนที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดต้องมีการปรับตัว เกิดการสำนึกรักบ้านเกิดหวงแหนภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ อีกทั้งยังมีการช่วยกันสานต่อภูมิปัญญา เพื่อมิให้สูญหายไปตามสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

4. ความรู้เรื่องตาลโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน

ตาลโตนด (Sugar Palms) เป็นไม้ในตระกูลเดียวกันกับปาล์ม และมะพร้าวจัดเป็นไม้ชนิดให้ผลที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทยอีกทั้งยังมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น ลูกตาลอ่อน น้ำตาลสด ผลแก่ใช้ทำขนมตาล แก่นไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น และตาลโตนดเป็นพืชที่มีลำต้นแข็งแรง และอายุยืนยาวมากกว่า อายุยืนประมาณ 80-100 ปี โตเต็มที่สูงได้กว่า 18- 25 เมตรหรือมากกว่านั้น โดยเริ่มให้น้ำตาลและลูกได้เมื่ออายุประมาณ 10-15 ปีเป็นพืชที่ขึ้นได้บนดินทุกชนิด ทนแล้ง และน้ำท่วมได้ดี (พระสมพงษ์ เนาสันเทียะ, 2552)

ตาลโตนดมีถิ่นกำเนิดในแถบทวีปแอฟริกา ซึ่งต่อได้มีการกระจายพันธุ์มาทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย และแพร่มาสู่แถบประเทศเอเชียรวมถึงประเทศไทยที่นำจะเริ่มการปลูกครั้งแรกบริเวณแถบจังหวัดภาคใต้ได้แก่ จังหวัดสงขลา ที่พบมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดอื่น ส่วนภาคกลางพบรองลงมาจากภาคใต้ ได้แก่จังหวัดนครปฐม จังหวัดชัยนาท โดยแบ่งพันธุ์ตามลักษณะผลที่พบ คือ พันธุ์ที่มีผลสีดำเรียก ตาลโตนดกา และพันธุ์ที่มีผลสีแดง เรียก ตาลโตนดขาว (สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา, 2542)

เนื่องจากตาลโตนดมีมากมายในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาจึงทำให้เกิดองค์ความรู้เรื่องของตาลโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน ดังที่ (ไพฑูรย์ ศิริรักษ์, 2554) ได้กล่าวถึงตาลโตนดกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การปลูกพืชตาลโตนดโดยการปลูกตามแนวคันนา ในอดีตส่วนใหญ่เป็นการปลูกต้นตาลโตนดเพื่อบอกรักษาเขตที่นาถึงความกว้างยาวอีกทั้งยังสามารถป้องกันการรुक้าเขตคันนาในฤดูกาลทำนาได้อีกด้วย และได้มีการปลูกตาลโตนดเพื่อเอาผลผลิต ได้แก่ ลูกตาล งวงตาล หรือดอกตาล และลำต้นของตาลโตนด นำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อีกทั้งต้นตาลโตนดยังอาศัยเป็นร่มเงาในฤดูกาลที่ชาวบ้านทำนาได้อีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่การขยายพันธุ์เพิ่มของตาลโตนดเป็นการงอกของลูกตาลที่สุกหล่นโดยธรรมชาติ และในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กรมป่าไม้ได้มีคำสั่งให้ปลูกต้นไม้ในสถานที่ราชการ จึงทำให้ทางอำเภอสทิงพระได้มีการจัดให้ทั้งครู นักเรียนรวมไปถึงชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสทิงพระได้ร่วมกันปลูกต้นตาลคนละ 5 ต้น ทำให้ต้นตาลในพื้นที่อำเภอสทิงพระมีเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมในเรื่องของภูมิปัญญาตาลโตนดมาจนถึงปัจจุบัน

แผนภาพ 1 ตาลโตนดกับวิถีชีวิตชุมชน

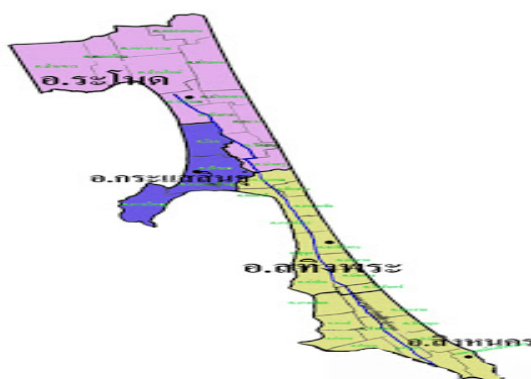
ที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts>

ดังนั้นตาลโตนดเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ทำให้คนในพื้นที่อำเภอ สทิงพระจึงได้มีการนำส่วนต่าง ๆ ของตาลโตนดมาใช้ประโยชน์ เช่น รากของตาลโตนด นำมาต้มเป็น ยาสมุนไพรสามารถแก้โรคตาขโมยได้ ส่วนของลำต้นนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ชุดรับแขก อีกทั้งยังสามารถนำไปทำเป็นเสาบ้านได้อีกด้วย เนื่องจากไม้ตาลโตนดเป็นไม้ที่ทนทานต่อสภาพ อากาศทางภาคใต้ได้เป็นอย่างดี ส่วนของก้านใบหรือหางตาลนั้นก็นำมาเป็นรั้วบ้านหรือกั้นคอกสัตว์ ส่วนใบตาลในอดีตใช้ในการมุงหลังคาต่อมาใบตาลได้มีการพัฒนามาเป็นเครื่องจักสานเกิดเป็น ผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ หมวกสานจากใบตาล กระเป๋าจากใบตาล และตะกร้าจากใบตาล เป็นต้น ส่วนของผลตาลโตนดสามารถนำมาเป็นอาหารได้ทั้งคาวและหวานเกิดเป็นวัฒนธรรมทางอาหารที่หา ไม่ได้จากพื้นที่อื่น เช่น ยำหัวโหนดที่มีส่วนผสมทั้งผลตาลอ่อนสับผสมกับน้ำส้มตาลโตนดทำให้ได้ รสชาติที่เปรี้ยวและมีกลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของยำหัวโหนด และขนมหวานอันเลื่องชื่อคือ ลูกตาลลอยแก้วได้มีการนำผลตาลอ่อนมาเกี่ยวกับน้ำตาลโตนดให้มีรสชาติที่หอมหวานได้รสชาติของ ตาลโตนดทุกคำที่ได้ลิ้มลอง และส่วนของดอกตาลโตนดหรือวงตาลนั้นจะต้องใช้กระบวนการในการ ขึ้นตาล ปาดตาล จึงจะได้มาซึ่งวัตถุดิบที่เรียกว่า น้ำตาลโตนดสด ซึ่งน้ำตาลโตนดสดนี้จะสามารถแปร รูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้อีกด้วย เช่น น้ำตาลโตนดแว่น น้ำตาลโตนดป๊อป และผ่านกระบวนการ หมักจึงจะได้เป็นน้ำส้มตาลโตนด เป็นต้น (ไพฑูรย์ ศิริรักษ์, 2554)

กล่าวคือ ตาลโตนดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการแสดงถึงองค์ความรู้ของต้นตาลโตนดที่มีประโยชน์มากมายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วนของลำต้นเป็นการก่อให้เกิดถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรมด้านอาหาร หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เกิดเป็นการสร้างรายได้เลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

5. ตำบลชุมพล และตำบลทำหินอำเภอสิงหนคร

บริบทพื้นที่อำเภอสิงหนคร

แผนภาพ 2 แผนที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki>

คำขวัญอำเภอสิงหนคร

เมืองเก่าสองทะเล	มนต์เสน่ห์น่านน้ำ
งามหาดมหाराช	พระไศยยาศน์คำล้น
ผลิตผลต้นตาล	ตำนานหลวงปู่ทวด

อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่โดยประมาณ 75,000 ไร่ หรือ 120 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ทิศใต้ติดต่อกับตำบลบางเขียด ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลสาบสงขลา อำเภอสิงหนครมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ราบต่ำมีลักษณะดินอุดมสมบูรณ์ซึ่งเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

การปกครองนั้นอำเภอสีทิงพระแบ่งการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 79 หมู่บ้าน ได้แก่

ตำบลจะตี่งพระ มี 7 หมู่บ้าน

ตำบลคูซูด มี 9 หมู่บ้าน

ตำบลกระดังงา มี 7 หมู่บ้าน

ตำบลท่าหิน มี 9 หมู่บ้าน

ตำบลสนามชัย มี 5 หมู่บ้าน

ตำบลวัดจันทร์ มี 6 หมู่บ้าน

ตำบลดีหลวง มี 8 หมู่บ้าน

ตำบลบ่อแดง มี 6 หมู่บ้าน

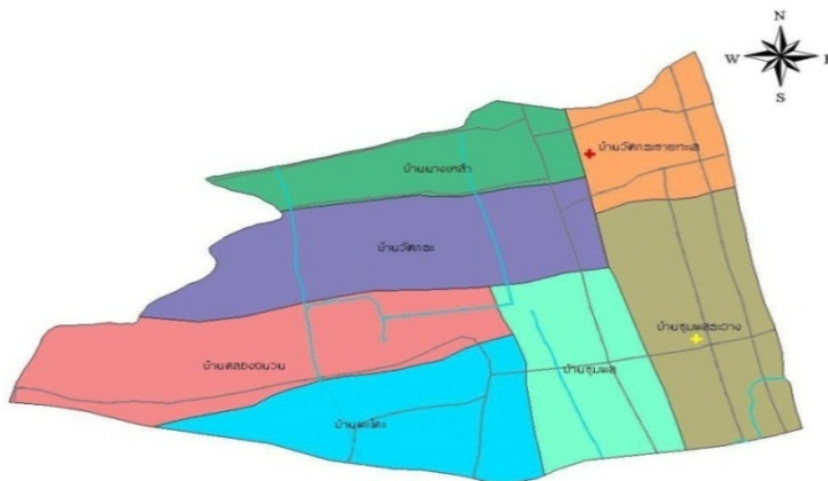
ตำบลชุมพล มี 7 หมู่บ้าน

ตำบลบ่อดาน มี 6 หมู่บ้าน

ตำบลคลองรี มี 9 หมู่บ้าน

ด้านสภาพสังคมของประชากรในอำเภอสีทิงพระ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณ 95.86 เปอร์เซ็นต์ และนับถือศาสนาอิสลามประมาณ 4.14 เปอร์เซ็นต์ และด้านสภาพเศรษฐกิจประชากรในชุมชนประกอบอาชีพทำนา ทำสวนเป็นอาชีพหลัก แต่ก็ยังมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอยู่คู่กับชาวชุมชนสีทิงพระมาอย่างยาวนานนั่นก็คือ ตาลโตนด เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสีทิงพระ, 2563)

บริบทพื้นที่การศึกษา
ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

แผนภาพ 3 แผนที่ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

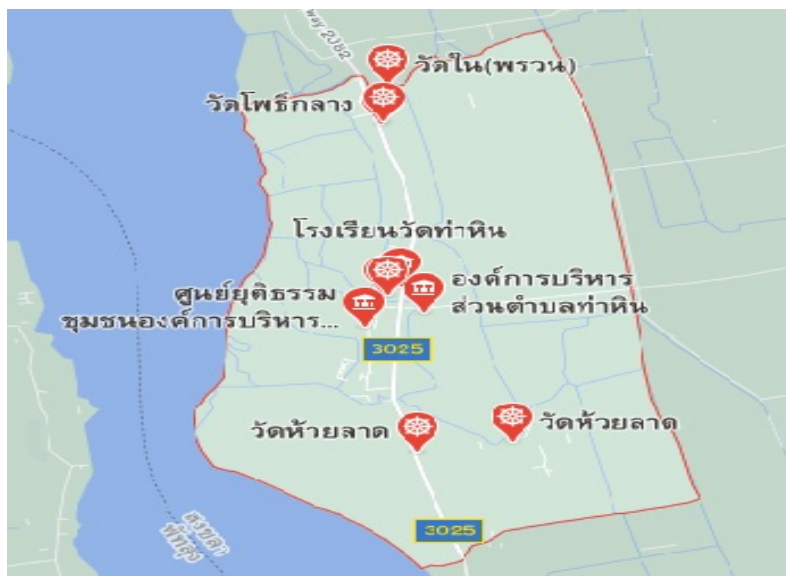
ที่มา : <http://www.chumphon.go.th/>

หมู่บ้านที่น่าสนใจในการศึกษาบริบทพื้นที่ในการวิจัย คือ บ้านคลองฉนวน หมู่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ 1 บ้านชุมพลชายทะเล	หมู่ 6 บ้านพะโคะ
หมู่ 2 บ้านวัดกระชายทะเล	หมู่ 7 บ้านชุมพล
หมู่ 3 บ้านนางเหล้า	
หมู่ 4 บ้านวัดกระ	
หมู่ 5 บ้านคลองฉนวน	

โดยมีเนื้อที่ประมาณ 6,562 ไร่ หรือ 10.50 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบต่ำมีลักษณะดินเป็นดินเหนียวซึ่งเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลของลมมรสุมเขตร้อนพัดผ่านประจำทุกปี จึงทำให้พื้นที่แห่งนี้เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ และยังมีพืชยืนต้นเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ตาลโตนด เป็นพืชเนื้อแข็งที่พบได้เป็นจำนวนมาก เป็นพืชที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลผลิต ได้แก่ ลูกตาลสด น้ำส้มโตนด น้ำตาลโตนดผง อีกทั้งตาลโตนดยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วนอีกด้วย จึงก่อให้เกิดกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดบ้านคลองฉนวนที่มีชื่อเสียงได้รับรางวัล OTOP ระดับ 5 ดาวสร้างเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนเกิดเป็นประโยชน์และเพิ่มมูลค่าแก่พืชเศรษฐกิจประจำท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล, 2563)

ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

แผนภาพ 4 แผนที่ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ที่มา : <http://www.google.com/maps/place/ตำบลท่าหิน>

ตำบลท่าหินมีเนื้อที่ทั้งหมด 10,625 ไร่ หรือ ตารางกิโลเมตร 17 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มพื้นที่ชุ่มน้ำติดริมทะเลสาบสงขลา สภาพดินเป็นดินเหนียวและอาจมีน้ำท่วมขังตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีต้นเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ตาลโตนด ตำบลท่าหินแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ 1 บ้านระซัง	หมู่ 6 บ้านท่าหิน
หมู่ 2 บ้านห้วยลาด	หมู่ 7 บ้านท่ามิไร
หมู่ 3 บ้านทองลิ่ง	หมู่ 8 บ้านพรวน
หมู่ 4 บ้านท่าหิน	หมู่ 9 บ้านท่าอิฐ
หมู่ 5 บ้านท่าหิน	

เพราะฉะนั้นตำบลท่าหินจึงเป็นอีกหนึ่งตำบลที่สำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ตาลโตนด คนในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดมากมาย อาทิ ผลิตภัณฑ์ใบตาลโตนด สบู่ตาลโตนด และน้ำตาลโตนด เป็นต้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตโหนด นา เล ในตำบลท่าหินแห่งนี้อีกด้วย (คลังข้อมูลลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, 2563)

ดังนั้นอำเภอสทิงพระจึงเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาอย่างยาวนาน เป็นอำเภอเก่าแก่ของเมืองสงขลาซึ่งสอดคล้องกับ สุริวงค์ พงษ์ไพบูรณ์ (2542 : เล่ม7745-16) ได้กล่าวถึงอำเภอสทิงพระดังนี้ ตามหลักฐานพงศาวดารประวัติศาสตร์ได้มีการกล่าวอำเภอสทิงพระเป็นเมืองพัทลุงเก่า ซึ่งเกิดขึ้นมาราว 1,000 ปี โดยมีหลักฐานทางโบราณวัตถุต่างๆ เช่น ซากกำแพงเมือง เจดีย์ต่างๆที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ ในปีพุทธศักราช 2435 เมืองสทิงพระได้เปลี่ยนเป็นอำเภอปะเหลาะ มี 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอระโนด ต่อมากิ่งอำเภอระโนดได้เปลี่ยนสถานะเป็น “อำเภอระโนด” และในปีพุทธศักราชเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอสทิงพระ” ในปีพุทธศักราช 2504 ตลอดจนถึงปัจจุบัน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและจำแนกประเภทของงานวิจัยได้ ดังนี้

6.1 งานวิจัยด้านผลิตภัณฑ์ตาลโตนด

ลักษณะพร โรจน์พิทักษ์กุล (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมผลผลิตจากตาลโตนด กรณีศึกษาชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมผลผลิตน้ำตาลจากน้ำตาลโตนด อีกทั้งยังเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการประกอบอาชีพการผลิตน้ำตาล ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมให้ผลผลิตน้ำตาลได้รับการ รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ น้ำตาลสด มาตรฐานเลขที่ มผช. 38/2546 และน้ำตาลโตนด มาตรฐานเลขที่ มผช. 113/2546 ผู้ประกอบอาชีพผลิตน้ำตาลมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนใช้ชื่อว่า “หมู่บ้านน้ำตาลสด” เป็นฐานเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน สังคม และเป็นการสืบทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้มั่นคงต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราวดี คำรอด (2550) ที่ศึกษาความยั่งยืนของการผลิตน้ำตาลโตนด จังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตน้ำตาลโตนด และศึกษาวางจรการผลิตน้ำตาลโตนด ผลการวิจัยพบว่าองค์ความรู้ในการผลิตน้ำตาลโตนดนั้นประกอบด้วย การเพาะปลูก การใช้ประโยชน์ การสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ ฤดูกาลของการผลิต อุปกรณ์และขั้นตอนในการผลิตอีก ทั้งยังมีการปรับปรุงวิธีการผลิตและการเก็บรักษาน้ำตาลโตนดอีกด้วย ส่วนวงจรการผลิตนั้นเริ่มจากผู้ผลิตผลิตน้ำตาลโตนด จำหน่ายน้ำตาลโตนดทั้งปึกและส่ง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงแนวทางความยั่งยืนของการผลิตน้ำตาลโตนดโดยการส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเผยแพร่วิถีชีวิตวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการผลิตน้ำตาลโตนดสู่สาธารณชนอีกเช่นกัน งานวิจัยของพัชราวดี คำรอด มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ อีรารัตน์ มงคลโสฬศ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดเพื่อเพิ่มมูลค่า กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการน้ำตาลโตนด รวมไปถึงเกษตรกรและผู้บริโภคมีความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดดังนี้ ในด้านกลยุทธ์ เช่น รูปร่างที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีการรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์และส่งเสริมให้มีการผลิตที่สม่ำเสมอเป็นการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น เกิดเป็นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขึ้น อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับสุทธาสินี วิทยาภรณ์ (2560) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ของต้นตาลโตนด หมู่บ้านตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ของต้นตาลโตนด หมู่บ้านตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่าต้นตาลโตนดมีประโยชน์ด้านการผลิตสินค้า (ผลิตภัณฑ์) จากตาลโตนด ได้แก่ น้ำตาลโตนดสด จักสาน ขนตาล จาวตาล และเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของต้นตาลโตนดมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของกลุ่มชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

นอกจากงานวิจัยด้านผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดแล้ว ยังพบว่าม้งงานวิจัยส่วนอื่น ๆ ของตาลโตนดอีกด้วย ได้แก่ เจนจิรา ขุนทอง (2562) ได้ศึกษาแผ่นกรองแสงจากใยทางตาลโตนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผ่นกรองแสงรูปแบบใหม่จากใยทางตาลโตนด เพื่อลดความส่องสว่างของแสงที่ผ่านเข้ามาในช่องเปิดอาคาร จากการศึกษาพบว่าแผ่นกรองแสงจากใยทางตาลโตนดมีประสิทธิภาพในการลดปริมาณความส่องสว่างของแสงจากภายนอก อีกทั้งยังสามารถระบายอากาศให้กับตัวอาคารได้ดีกว่าม่านปรับมุมหรือม่านชนิดอื่นที่ขายตามท้องตลาด เนื่องจากตาลโตนดเป็นพืชที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายส่วนจึงได้มีงานวิจัยของ ณัฐพร ทองฤทธิ์นุ่น, วรรณกานต์ พุทธิรักษ์, ชลมี แคนมา และชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานทรัพยากรชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มเปาเปา ตำบลวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานทรัพยากรชุมชนของกลุ่มเปาเปา ตำบลวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานทรัพยากรชุมชน ซึ่งกลุ่มเปาเปาเกิดจากการรวมตัวคนในชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตนดใน 2 รูปแบบ คือ 1.) รูปแบบผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม ได้แก่ ซาลาเปาทาลโตนด และรูปแบบที่ 2 ผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ โดนัทจีวตาลโตนด วาฟเฟิลตาลโตนด และกล้วยฉาบน้ำตาลโตนด เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน อีกทั้งยังสามารถนำมาแปรรูปเกิดเป็นผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดได้หลากหลายชนิด ทำให้เกิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า หรือแม้แต่นำตาลโตนดไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ล้วนเป็นผลผลิตที่มาจากตาลโตนดทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นว่า การได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดนั้น

ย่อมเกิดจากความคิด การสั่งสมประสบการณ์ และองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นจนเกิดเป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด

6.2 งานวิจัยด้านชุมชนสร้างสรรค์กับการพัฒนาชุมชน

อุทัยวรรณ ภูเทศ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า สินค้าตาลโตนดในชุมชนเกษียชได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เป็นสินค้าสำหรับบริโภค ซึ่งเป็นการสร้างรายได้หลักแก่ทุกครัวเรือนให้สามารถเป็นสินค้าสำหรับพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนขึ้นมาได้อีก ทั้งชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองจะช่วยลดความเสี่ยงครอบครัวแตกแยกอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุณสิตา นาคภพ (2561) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกษียช อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนเกษียช ผลการศึกษาพบว่า ตำบลเกษียชมีแหล่งต้นทุนทางวัฒนธรรมประกอบด้วยวัด พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญา และความเชื่อของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเน้นวิถีชีวิตชุมชน รวมไปถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจากตาลโตนดเป็นสินค้าขึ้นชื่อของตำบลซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ผลวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับพระมหาประยุทธ์ แก่นทรัพย์ (2551 : 1) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตาลโตนดจังหวัดเพชรบุรี พบว่า วัตถุประสงค์ความรู้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ใบตาล แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกตาลแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล ซึ่งองค์ความรู้สภาพปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดทั้ง 4 ภูมิปัญญานั้นสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสร้างประโยชน์ให้แก่ต้นตาลโตนดตลอดจนการอนุรักษ์ต้นตาลโตนดและวิถีชีวิตในการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตนดให้อยู่คู่กับคนเพชรบุรีต่อไป และยังมี ความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดของ จุฑามาศ ศักดิ์เสริมเกียรติ (2555 : 1) ได้ศึกษาภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อการพึ่งตนเอง : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีอยู่ในชุมชนตำบลถ้ำรงค์มี 2 แบบ ประกอบด้วย 1.) ภูมิปัญญาเกษตรกรรมจากตาลโตนด ได้มีการเปลี่ยนจากปลูกต้นตาลแบบดั้งเดิมเป็นการทำสวนตาลโตนดเพื่อให้ง่ายต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต 2.) ภูมิปัญญาจากการแปรรูปตาลโตนด เป็นการนำผลผลิตจากตาลโตนดมาแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การยี่ตาล การประดิษฐ์ของที่ระลึกจากตาลโตนด และการแกะตาล โดยภูมิปัญญาเหล่านี้ได้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การสั่งสมองค์ความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและเห็นถึงคุณค่า

ของภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและเกิดความรู้สึก ห่วงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น

เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของเจตน์สฤกษ์ สัมพันธ์ (2561) ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ชุมชนผ่านศูนย์การเรียนรู้โหนดนาเล เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในอำเภอสิงขร จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ชุมชนตำบลท่าหินผ่านศูนย์การเรียนรู้โหนดนาเลเพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการศึกษาพบว่าชุมชนได้กำหนดความรู้ภูมิปัญญาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านในการใช้ทรัพยากรชุมชนเพื่อประกอบอาชีพการทำนา ทำตาลโตนด และทำประมง ซึ่งเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้วิถีโหนดนาเลและยังมีการจัดเก็บความรู้โดยการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำในรูปแบบของสื่อแผ่นพับ เพื่อเป็นการตระหนักถึงความสำคัญของการฟื้นฟูวิถีชีวิตโหนดนาเล นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ สุนิ คำนวลศิลป์ (2562) ศึกษาภูมิรู้และวัฒนธรรมการทำตาลโตนดของคนเพชรบุรีที่สะท้อนผ่านภาษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยภูมิรู้และวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดของคนเพชรบุรีผ่านคำเรียกเกี่ยวกับตาล การวิจัยพบว่าการทำตาลเพื่อเก็บน้ำตาลโตนดนั้นคนขึ้นตาลต้องมีความรู้ความชำนาญในการจำแนกเพศตาลและส่วนดอกต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการที่มีคำเรียกสิ่งเกี่ยวกับตาลจำนวนมากสะท้อนให้เห็นความรู้ละเอียดเป็นพิเศษของคนทำตาล และวิธีจำแนกสิ่งเกี่ยวกับตาลของชาวบ้านซึ่งสามารถอธิบายถึงสิ่งที่เรียกเกี่ยวกับตาลได้เป็นอย่างดี 87

ภูมิปัญญาตาลโตนดจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับต้นตาลโตนดหรือการนำเอาตาลโตนดมาประดิษฐ์คิดค้นจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากตาลโตนดในประเภทต่างๆ โดยภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งอาชีพ สร้างรายได้ทำให้คนในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ต่อไป อีกทั้งยังเกิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาของคนรุ่นใหม่ แต่เนื่องจากพลวัตทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาจึงทำให้คนในชุมชนต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต หรือแม้แต่การประยุกต์ผลิตภัณท์จากตาลโตนดเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ท่ามกลางพลวัตทางสังคมแทบทั้งสิ้น

6.3 งานวิจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตาลโตนดแต่ส่งผลกระทบต่อการค้าอยู่ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

อัมรินทร์ แรงเพชร (2561) ทำการศึกษา คุ้บแก่ง: ดนตรีพิธีกรรมและพลวัตทางสังคมบ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยบทบาทของวงดนตรีคุ้บแก่ง ที่มีต่อพิธีกรรมและพลวัตทางสังคมในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อการค้าอยู่ หรือเปลี่ยนแปลงไปของวงดนตรีคุ้บแก่ง การศึกษาพบว่า วงคุ้บแก่ง เป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะมีนัยสำคัญที่มีต่อพิธีกรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านป่าแดงมาอย่างยาวนาน แต่เนื่องด้วยสังคมที่

เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังส่งผลให้พิธีกรรมบางส่วนหายไป แต่ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาและชาวบ้านกลับมาให้ความสำคัญของคนตรีคู่เบ่งในฐานะศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีของท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำสู่การสืบทอดอย่างจริงจัง และมีความสอดคล้องกับ อำนาจ เขียมส่าอังก์, อำนาจ เย็นสบาย, สาคิต ทิมวัฒนบรรเทิง และจากรูธรรม ข้าเพชร (2561) ได้ศึกษา พลวัตทางสังคมกับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมอาหารไทดำในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่ออาหารไทดำ และเพื่อศึกษากระบวนการดำรงอยู่ของอาหารไทดำในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า อาหารของชาวไทดำได้รับอิทธิพลทางอาหารจากจีนก็คือ พริกพาน(มะเข็ญ) หรือเรียกว่า “ฮัวเจียว” (hua jiao) และอุปกรณ์ในการทำพิธีกรรมคือ ตะเกียบ ซึ่งไทดำไม่ได้ใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหารแต่ใช้ในพิธีกรรมเท่านั้น ต่อมาช่วงที่ความเจริญเข้ามาสู่หมู่บ้านไทดำทำให้การประกอบพิธีกรรมเริ่มหายไป ด้วยพลวัตทางสังคมที่เปลี่ยนไปนั้นทำให้คนในพื้นที่ส่งลูกหลานไปเรียนในเมือง คนหนุ่มสาวเข้าไปทำงานโรงงานจึงทำให้คนช่วยงานพิธีกรรมไม่มีและวัตถุดิบในการปรุงอาหารก็ต้องซื้อเกือบทั้งหมด จึงทำให้เกิดการบริการอาหารในพิธีกรรมที่เรียกว่า “โตะลาว” เพราะฉะนั้นการเกิดโตะลาวจึงเป็นการปรับสภาพอาหารในพิธีกรรมให้คงอยู่ผ่านกระบวนการของทุนนิยมที่มีผู้ประกอบการดำเนินการให้ได้อย่างเรียบร้อยในทุกขั้นตอนนี้

การดำรงอยู่ท่ามกลางพลวัตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยจากงานวิจัยข้างต้นกล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าชุมชนต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในอนาคต

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดในอำเภอสังขละบุรี

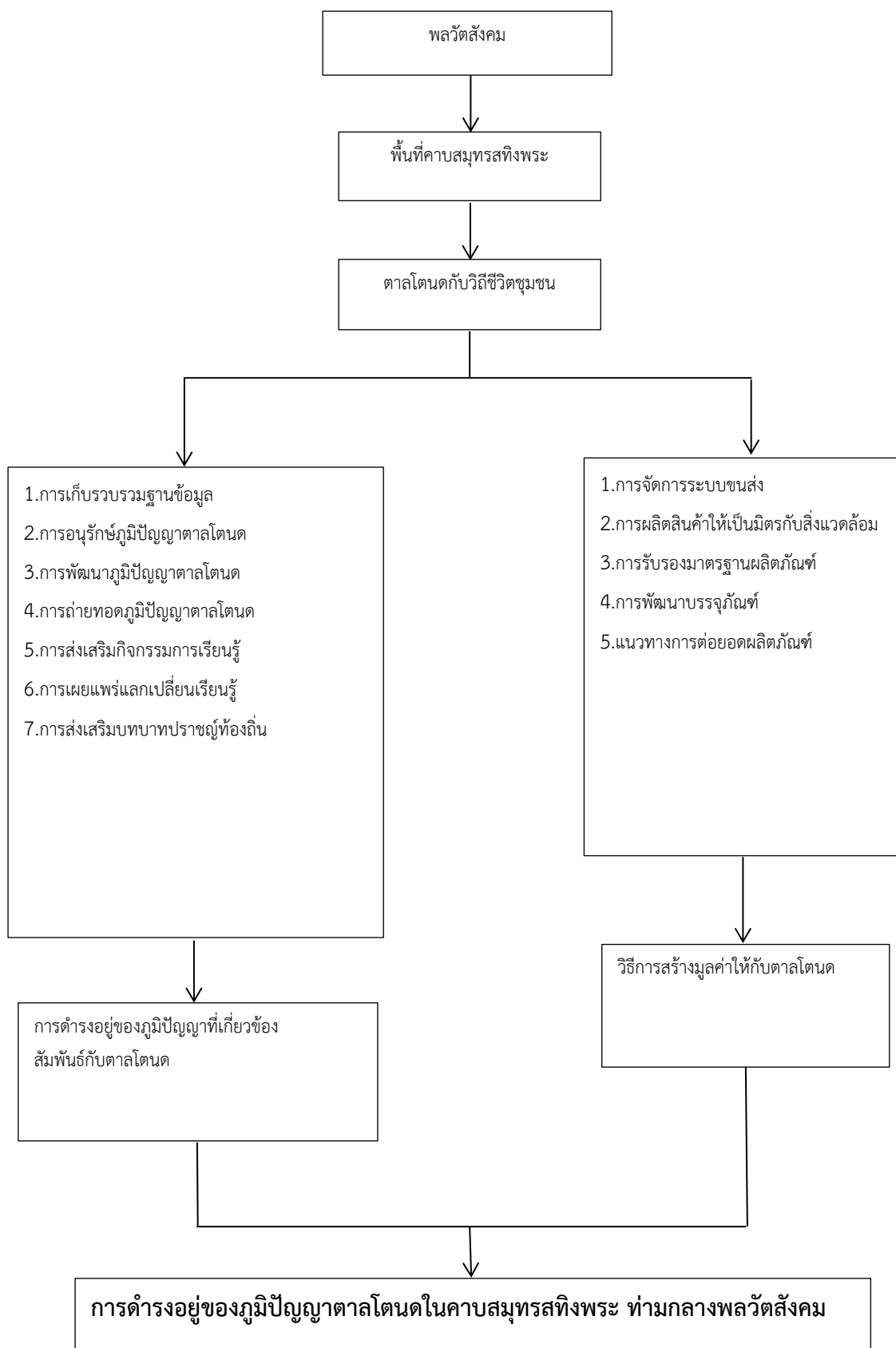
ชลธิช บุตรทอง (2558) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนขึ้นตาลท่ามกลางกระแสบริโภคนิยม โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนขึ้นตาลโตนดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าการทำตาลโตนดในอำเภอสังขละบุรี เป็นภูมิปัญญาของคนขึ้นตาลในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี โดยการทำตาลโตนดนั้นสามารถทำได้ตลอดทั้งปีแต่น้ำตาลจะไหลได้ดีที่สุดในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม อีกทั้งยังมีราคาที่สูงด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตภูมิปัญญาตาลโตนดของคนสังขละบุรีนั้นยังเป็นการขึ้นตาลด้วยวิธีการแบบดั้งเดิมโดยการใช้ปลอกขึ้นตาลในการขึ้นตาลที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตคนขึ้นตาลของคนในอำเภอสังขละบุรีเป็นสิ่งที่ทำให้คนรุ่นหลังต้องตระหนักและรักษาไว้ต่อไป ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเจือจันทร์ ด่านสืบสกุล (2546) ที่ได้ศึกษาการผลิตอาหารจากตาลโตนดของชาวบ้าน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตอาหารจากตาลโตนด พบว่าวิถีชีวิตของชาวบ้านอำเภอสังขละบุรีมีความสัมพันธ์กับตาลโตนดอยู่ตลอดเวลาโดยการนำส่วนของตาลโตนดมาประกอบ

อาหารต่างๆ เช่น น้ำตาลโตนด ลูกตาลลอยแก้ว อีกทั้งข้าวของเครื่องใช้อีกมากมายที่มาจากตาลโตนด ทำให้คนในชุมชนอำเภอสังขละบุรีได้ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอีกทั้งยังเป็น การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากการผลิตตาลโตนดมาเป็นระยะเวลายาวนานอีกด้วย และมีความสอดคล้อง กับงานวิจัยของ จารุวรรณ ชูสงค์และไพฑูรย์ ศิริรักษ์ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่ สบุน้ำพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาสบู่สบุน้ำพรจากตาลโตนดให้มีคุณภาพและมาตรฐานรวมทั้ง การส่งเสริมการจัดการตลาด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพในด้านเวชสำอางของสบู่สบุน้ำพร ตาลโตนดสามารถต้านเชื้อราได้ และมีการเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อสอดคล้องกับวิถี ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์เฉพาะ เรื่องมีความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดในมิติที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยใน เรื่อง การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดท่ามกลางพลวัตสังคม ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการดำรงอยู่ ของ ภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคม และเพื่อศึกษาวิธีการสร้าง มูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม เพื่อให้คนในชุมชนได้ ตระหนักในคุณค่า สร้างตาลโตนดให้มีมูลค่าเพิ่ม เกิดการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ในการสืบสานภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระต่อไป

การรวบรวมเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดการ วิจัยได้ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเรื่อง “การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคม” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคม และเพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคมซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสาร บทความ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรูปแบบของการวิจัยโดยมีวิธีวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. วิธีการเก็บข้อมูล
4. เครื่องมือในการวิจัย
5. การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล
6. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นที่ตำบลชุมพล และตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เนื่องจากตำบลชุมพลและตำบลท่าหินเป็นพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาจากตาลโตนดเป็นจำนวนมาก ก่อเกิดเป็นกลุ่มอาชีพสืบสานภูมิปัญญาตาลโตนดมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยพื้นที่ตำบลชุมพล มี 2 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้า ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

และในส่วนของตำบลท่าหิน มี 2 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 3 บ้านทองลิ้น ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

หมู่ที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่อจากตาลโตนด

พื้นที่การศึกษาของตำบลชุมพล และตำบลท่าหินเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สำคัญทางด้านภูมิปัญญาตาลโตนดอยู่คู่กับคนในอำเภอสหิงพระมาอย่างช้านาน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ตำบลชุมพล และตำบลท่าหิน อำเภอสหิงพระ จังหวัดสงขลา ผู้นำชุมชนและบุคคลที่มีเกี่วรู้ที่เกี่วข้องในการสอบถามข้อมูล เพราะฉะนั้นจึงเก็บข้อมูลโดยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 คน ดังนี้

นักพัฒนากรอำเภอสหิงพระ จำนวน 1 คน

เลือกจากเจ้าหน้าที่นักพัฒนากรอำเภอสหิงพระ ที่มีการดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน

ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

เลือกจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลชุมพล และผู้ใหญ่บ้านในตำบลท่าหินที่มีการดำรงตำแหน่ง

ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสหิงพระ จำนวน 1 คน

เลือกจากบุคคลที่มีองค์ความรู้ที่เกี่วข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด และอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสหิงพระมาเป็นระยะเวลาานาน

คนในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้า ตำบลชุมพล อำเภอสหิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน

เลือกจากประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิกที่ประกอบอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

คนในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสหิงพระ จังหวัดสงขลา

จำนวน 5 คน เลือกจากประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิกที่ประกอบอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

คนในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านทองล้ง ตำบลท่าหิน อำเภอสหิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 3 คน

เลือกจากประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิกที่ประกอบอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

คนในพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสหิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 8 คน

เลือกจากประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิกที่ประกอบอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบูจากตาลโตนด

ทั้งนี้เนื่องจากภูมิปัญญาตาลโตนดในตำบลชุมพลและตำบลท่าหินนั้นส่วนใหญ่เป็นภูมิปัญญาตาลโตนดด้านอาหารและภูมิปัญญาตาลโตนดด้านหัตถกรรม อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาที่มีการผลิตภายในครัวเรือนและเฉพาะภายในตำบลดังกล่าวข้างต้น

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งงานเอกสาร เช่น เอกสารงานวิจัย บทความ รวมไปถึงวิทยานิพนธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบเข้ากับงานวิจัย อีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารนั้นส่วนใหญ่ได้จากแหล่งข้อมูลการค้นคว้าจากห้องสมุด และการค้นคว้าจากฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thajjo) รวมไปถึงข้อมูลงานวิจัยจากต่างประเทศในฐานระบบ Google Scholar เป็นต้น

การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากในพื้นที่ (Field Study) เป็นการศึกษาโดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการติดต่อเจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอเพื่อเป็นคนที่แนะนำพื้นที่ในการเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังเป็นคนนำผู้วิจัยลงไปพบกับผู้นำชุมชน และกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบสัมภาษณ์ การถ่ายภาพ และการจดข้อมูลลงสมุดบันทึก ดังนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการใช้คำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รายละเอียดของประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน และอีกทั้งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีการกำหนดลักษณะคำถามปลายเปิด โดยมีแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นการศึกษา

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การทำน้ำตาลโตนด การทำหัตถกรรมจากตาลโตนด เป็นต้น เพื่อทราบถึงวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาตาลโตนด

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตการทำกิจกรรมของชุมชน โดยผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมของชุมชนแต่เป็นการศึกษาจากมุมมองคนภายนอกชุมชนเท่านั้น

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลที่โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มคนที่ประกอบภูมิปัญญาตาลโตนดในตำบลชุมพล และตำบลท่าหิน เป็นต้น เพื่อเป็นการสอบถามถึงประสบการณ์ แนวคิดหรือกระบวนการในการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดในชุมชน และในการสนทนากลุ่มย่อยนี้จะเป็นการสัมภาษณ์โดยการนั่งคุยกันเป็นวงกลมมี

สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล เช่น เรื่องของกระบวนการทำผลิตภัณฑ์ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มอาชีพ หรือการพัฒนาแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ไปในทิศทางต่าง ๆ ซึ่งบรรยากาศในการสนทนากลุ่มย่อยนี้เต็มไปด้วยความเป็นกันเองของสมาชิกในกลุ่มอาชีพและผู้วิจัย

4. เครื่องมือในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักพัฒนากรอำเภอสติงพระ ผู้นำชุมชนของทั้ง 2 ตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่ตำบลชุมพล และตำบลท่าหิน เพื่อขอข้อมูล นัดหมายเวลากับผู้สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้จะเป็นการอ้างอิงคำถามจากแนวการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของเขวงศักดิ์ และวนัสนันท์ (2550 : 19-20)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามรายละเอียดของวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นที่2 บริบทอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นที่3 การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสติงพระ

ท่ามกลางพลวัตสังคม

3.1 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด

3.2 การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย

3.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม

3.4 การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

3.5 การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น

3.6 การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคนในชุมชนที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด

ประเด็นที่4 วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสติงพระ

ท่ามกลางพลวัตสังคม

4.1 การจัดการด้านระบบขนส่ง

4.2 การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4.3 การรับรองมาตรฐานสินค้า

4.4 การพัฒนาบรรจุกณ์ท์

4.5 แนวทางการต่อยอดสินค้า

อุปกรณ์เสริมในเครื่องมือการวิจัย ได้แก่

1. เทปบันทึกเสียง หรืออุปกรณ์บันทึกเสียงใช้ในการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลให้ครบถ้วนต่อไป

2. กล้องถ่ายรูป ใช้ในการบันทึกภาพระหว่างการสัมภาษณ์ หรือการลงพื้นที่ภายในชุมชนเพื่อนำมาตรวจสอบระยะเวลาการลงพื้นที่ หรือเพื่อบันทึกสภาพแวดล้อมของสถานที่ต่าง ๆ ในการลงพื้นที่

3. สมุดบันทึก ใช้ในการจดบันทึกข้อมูลต่างๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือการลงพื้นที่ภายในชุมชนเป็นการบันทึกเวลา บันทึกสถานที่ และบันทึกข้อมูลบุคคลที่ได้ให้ข้อมูลต่างๆ

5. การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้เกิดข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นมากที่สุด และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อเป็นการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งของบุคคล เป็นต้น อีกทั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ถอดความจากการสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ในอุปกรณ์บันทึกเสียง และมีการจดบันทึกลงบนสมุดในประเด็นคำถามต่างๆ เพื่อนำมาสรุปสาระสำคัญแยกตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ให้ถูกต้องและครบถ้วน

6. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังต่อไปนี้

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก่อนที่จะทำการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการให้ข้อมูลโดยจะไม่เสียผลประโยชน์ หรือได้รับผลกระทบใดๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวาจา และลงนามยินยอมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลในขณะทำการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตในการบันทึกเสียง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถจะเข้าถึง

ข้อมูลได้ และข้อมูลจะถูกทำลายเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้นลง การรายงานผลการวิจัยผู้วิจัยนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในภาพรวมเพื่อจุดมุ่งหมายในเชิงวิชาการภายใต้ขอบเขตที่ได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเท่านั้น โดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล หรือข้อมูลส่วนตัวใดๆลงในเอกสารต่าง ๆ ก่อนได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมเพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม และเพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นประเด็นดังนี้

1. การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม
2. วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

1. การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการพัฒนาด้วยการเป็นไปของพลวัตทางสังคมที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอมีการก้าวทันของเทคโนโลยี ขณะที่มีการระบาดของ Covid-19 ในปัจจุบันส่งผลให้คนในกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ภูมิปัญญาตาลโตนดสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ในพื้นที่อำเภอหิงพระจึงทำให้กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการให้ความรู้และการตลาดในรูปแบบใหม่ เพราะจากสถานการณ์ Covid-19 ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดเป็นอย่างมากทำให้รายได้รวมของกลุ่มอาชีพลดน้อยลงเกิดความไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปในปัจจุบันจึงมีความสำคัญต่อกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพเป็นไปในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามกลุ่มอาชีพมีการพัฒนาภูมิปัญญาอยู่เสมอจะทำให้ภูมิปัญญาตาลโตนดยังคงไว้ในพื้นที่และยังสามารถต่อยอดสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนสืบไปในอนาคต

คาบสมุทรสหิงพระเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะต้นตาลโตนดมีจำนวนมากในพื้นที่อำเภอหิงพระ ทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นตาลโตนดที่สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นตำบลชุมพลและตำบลท่าหิน เนื่องจากเป็นตำบลที่มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดเป็นจำนวนมาก โดยพบว่ามีการรวมกลุ่มที่มีความโดดเด่นเรื่องภูมิปัญญาตาลโตนด ได้แก่ กลุ่มภูมิปัญญาด้านการผลิตลูกตาล

ลอยแก้ว และกลุ่มภูมิปัญญาด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง จากตำบลดงพยอม ต่อมาเป็นกลุ่มภูมิปัญญาด้านการผลิตโคไฟไบตาล และกลุ่มภูมิปัญญาการผลิตสบู่จากตาลโตนด จากตำบลท่าหิน

กลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่ม มีการสืบทอดภูมิปัญญาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันโดยผู้วิจัยกล่าวแต่ละกลุ่มตามลำดับดังนี้

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคไฟไบตาล

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

1.1 ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วเป็นภูมิปัญญาที่นำเอาวัฒนธรรมทางอาหารที่คนในชุมชนทำกันอยู่ทุกบ้านอยู่แล้วมาพัฒนาแปรรูปลูกตาลลอยแก้วที่ได้มาตรฐาน โดยมีสถานที่ตั้งเลขที่ 23 หมู่ที่ 3 ถนนสงขลา-ระโนด ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 074-304066 และสมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นสมาชิกที่มาจากแม่บ้านในพื้นที่ในหมู่บ้านมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วยนางศิริภัสสร จิรนิวรรณ์ อายุ 56 ปี (ประธาน) นางยุพดี พูลสวัสดิ์ อายุ 54 ปี นางสมคิด เทพสุริยวงศ์ อายุ 54 ปี นางจิตวดี ช้วนกุล อายุ 42 ปี และนางสุดา ศรีขวัญ อายุ 52 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพในการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

ภูมิปัญญาด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วเป็นภูมิปัญญาชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณเพราะเป็นภูมิปัญญาทางด้านการทำขนมหวานที่ได้มีการนำลูกตาลโตนดสดที่มีผลอ่อนนุ่มมาต้มให้สุกใส น้ำตาลทรายขมิ้นรสชาติหวานได้ตามที่ต้องการจนกลายเป็นลูกตาลลอยแก้วขนมหวานหอมเย็นชื่นใจ เนื่องจากลูกตาลลอยแก้วเป็นขนมหวานที่คนในชุมชนทำเป็นกันอยู่ทุกบ้านแล้ว จุดเริ่มต้นของกลุ่มอาชีพการผลิตลูกตาลลอยแก้วได้เกิดจากการที่ประธานกลุ่มอาชีพได้มีการทำลูกตาลลอยแก้วไปออกงานสมาคมต่าง ๆ เช่น งานประชุมกลุ่มแม่บ้านตำบล งานสตรีอำเภอสิงหนคร เป็นต้นจนทำให้ได้รับคำชื่นชมมากมายประธานกลุ่มอาชีพจึงได้มีการจัดรวมกลุ่มคนที่สนใจภายในชุมชนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนลูกตาลลอยแก้วขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แต่เดิมตนได้ทำลูกตาลลอยแก้วไปให้คนที่เข้าประชุมกลุ่มแม่บ้านตำบลแม่บ้านอำเภอได้ลองชิมอยู่บ่อยครั้งจึงได้รับคำชมจากนั้นจึงเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนได้ก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นช่วยกันคิดค้นสูตรการทำลูกตาลลอยแก้วพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่น่าสนใจและสร้างรายได้หลักให้กับคนในชุมชน”

(ศิริปภัสสรา จิรินวรรณ์, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2564)

การผลิตลูกตาลลอยแก้วนี้จะเป็นการผลิตตลอดทั้งปีอีกทั้งเป็นการผลิตแบบโรงงานระบบปิดมีการตรวจสอบจากสำนักงานอาหารและยาอย่างถูกต้อง วิธีการออกจำหน่ายสินค้าจะเป็นการจำหน่ายแบบมีหน้าร้าน และส่งตามคำสั่งซื้อของลูกค้าในพื้นที่อื่นเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้จากเดิมก่อนมีการระบาดของ Covid-19 ทางกลุ่มอาชีพมีรายได้โดยภาพรวมจำนวน 30,000 บาทต่อเดือน แต่ในขณะนี้ที่มีการระบาดของ Covid-19 ทำให้รายได้รวมของกลุ่มอาชีพลดลงเหลือเพียง 10,000 บาทต่อเดือน ส่งผลให้ทางกลุ่มอาชีพได้รับผลกระทบจากรายได้ที่ลดลงไปเป็นจำนวนมากจึงจำเป็นต้องหาวิธีแก้ไขต่อไป เนื่องจากลูกตาลลอยแก้วเป็นภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ตำบลนางเหล้าคนในชุมชนยังต้องมีการสืบสานและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคอยู่เสมอ โดยแรกเริ่มภูมิปัญญาตาลโตนดการผลิตลูกตาลลอยแก้วมีการอนุรักษ์ดังนี้

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

การทำลูกตาลลอยแก้วเป็นขนมหวานที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ทุกครอบครัวในพื้นที่สทิงพระล้วนทำได้ ทำเป็น เนื่องจากสมัยก่อนล้วนมีต้นตาลโตนดทุกครัวเรือน ลูกตาลลอยแก้วของสทิงพระมีความเป็นภูมิปัญญาคือใช้ลูกตาลมาทำลอยแก้วโดยใช้น้ำตาลโตนดมาทำเป็นน้ำเชื่อมด้วยจึงทำให้มีรสชาติที่หอมหวานเฉพาะตัว ต่างจากการใช้น้ำตาลทรายขาว

เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงปัจจุบัน ต้นตาลโตนดลดน้อยลงรวมกับการประกอบอาหารขนมฝรั่งเข้ามามากขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่อาจทำลูกตาลลอยแก้วไม่เป็น และลูกตาลลอยแก้วอาจไม่เป็นที่รู้จักอีกต่อไป เนื่องด้วยคุณศิริปภัสสรา จิรินวรรณ์ซึ่งขณะนั้นยังไม่เป็นประธานกลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วจึงต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลูกตาลลอยแก้วโดยทำขนมลูกตาลลอยแก้วไปออกงานสำคัญ ๆ ได้แก่ งานสตรีอำเภอสทิงพระซึ่งจัดทุก ๆ ปี และ งานประชุมกลุ่มแม่บ้านประจำตำบล เมื่อคนที่มาร่วมงานได้ลิ้มรสลูกตาลลอยแก้วจึงเกิดความชื่นชอบอีกทั้งเป็นที่กล่าวถึงจึงทำให้กลุ่มแม่บ้าน ได้รับการชื่นชมมากมาย อีกทั้งยังมีการสั่งซื้อจากคนรู้จักเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ได้ตระหนักในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนจึงได้มีการเชิญชวนญาติพี่น้อง และคนในชุมชนที่สนใจในการผลิตลูกตาลลอยแก้วได้เข้ามาศึกษาขั้นตอนกระบวนการผลิตลูกตาลลอยแก้ว ตั้งแต่การเลือก

ผลตาลจนกระทั่งถึงวิธีการบรรจุผลิตภัณฑ์จึงทำให้ภูมิปัญญาตาลโตนดลูกตาลลอยแก้วเป็นภูมิปัญญาที่มีการนำเอาลูกตาลโตนดสดมาแปรรูปเป็นลูกตาลลอยแก้ว ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีการทำมาตั้งแต่โบราณ

อย่างไรก็ตามการทำลูกตาลลอยแก้วช่วงแรก ๆ ประสบปัญหาคือคนในชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้ามีการนำเอาลูกตาลโตนดสดออกไปใส่ถุงจำหน่ายเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายกว่าการทำลูกตาลลอยแก้ว จึงทำให้การผลิตลูกตาลลอยแก้วทำได้ในปริมาณที่ลดลงหรือหากคนทำได้ยาก ทางกลุ่มอาชีพจึงแก้ปัญหาโดยการนำลูกตาลลอยแก้วที่มีอยู่แล้วกลับมาพัฒนาให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงอีก ทั้งยังมีการพัฒนาต่อยอดเป็นลูกตาลอบแห้งได้อีกด้วย มีการจัดจำหน่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ทำให้สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนก่อให้เกิดการเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

กล่าวได้ว่าการนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วเกิดจากการนำลูกตาลลอยแก้วไปออกงาน เช่น งานสตรีอำเภอสทิงพระ งานประชุมกลุ่มแม่บ้านตำบลจนได้รับชื่นชม จึงก่อให้เกิดเป็นอาชีพให้แก่คนในชุมชนและได้มีการพัฒนาจนกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

แผนภาพ 6 จุดเริ่มต้นของการก่อตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ที่มา : ศิริปภัตสรา จิรินีวรรณ ประธานกลุ่มอาชีพ

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วให้เข้ากับยุคสมัย

เมื่อมีการอนุรักษ์ลูกตาลลอยแก้วแล้วก็นำไปสู่การพัฒนาลูกตาลลอยแก้วให้เข้ากับยุคสมัย โดยมีการพัฒนาด้านกระบวนการผลิต และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต เนื่องจากการผลิตลูกตาลลอยแก้วต้องได้มาตรฐานเท่ากันในทุกถ้วย จึงทำให้กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้โดยมีการทำโรงเรือนให้ได้มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กำหนด มีการนำเตาไฟฟ้ามาใช้ในขั้นตอนการผลิต ปัจจุบันได้นำเครื่องขึ้นถุงและตู้อบไฟฟ้าเข้ามาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานเท่ากันทุกชิ้นและมีการบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ในการพัฒนากระบวนการผลิตกลุ่มอาชีพได้มีการสร้างโรงเรือนเพื่อให้ได้ตามหลักมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อีกด้วย

2) การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วมีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพิ่มเติมจากลูกตาลลอยแก้ว โดยการผลิตเป็นลูกตาลอบแห้ง เนื่องจากทางกลุ่มอาชีพได้ทำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลูกตาลโตนดอยู่แล้วจึงได้มีการคิดค้นพัฒนาลูกตาลโตนดให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้นานและสะดวกในการขนส่ง จึงได้คิดค้นในการผลิตลูกตาลโตนดอบแห้งขึ้นมาโดยมีการนำเอาเทคโนโลยีตู้อบไฟฟ้าเข้ามามีส่วนช่วยในการอบลูกตาลโตนดแทนการตากด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วสู่สังคม

การถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาลูกตาลลอยแก้วเกิดจากองค์ความรู้ดั้งเดิมของคนในพื้นที่ในด้านการนำผลตาลมาประกอบอาหารเป็นอาหารหวาน มีการสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นจนประชาชนกลุ่มอาชีพได้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาดั้งเดิมจึงได้มีการนำไปออกงานต่าง ๆ จนสามารถกลับมาต่อยอดเป็นอาชีพหลักแก่คนในชุมชนได้ โดยการถ่ายทอดความรู้จากประชาชนกลุ่มอาชีพที่มีความรู้ริเริ่มในการทำลูกตาลลอยแก้วต่อมาได้มีการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนโดยการเชิญชวนคนในชุมชนที่มีความสนใจในการทำลูกตาลลอยแก้วให้เข้ามาชมวิธีการขั้นตอนการทำลูกตาลลอยแก้วเป็นการให้ความรู้ตั้งแต่การเลือกผลตาลโตนด รสชาติความหวาน และการบรรจุผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่ายอีกทั้งทางกลุ่มอาชีพได้เปิดโอกาสแก่ผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงานขั้นตอนการทำลูกตาลลอยแก้วอีกด้วย การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วพบว่าการถ่ายทอด 3 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดในครัวเรือน การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน และการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ ดังนี้

1) การถ่ายทอดในครัวเรือน ส่วนใหญ่การถ่ายทอดความรู้ด้านอาหารจะเริ่มจากการถ่ายทอดในครัวเรือน ทั้งนี้จากการทำลูกตาลลอยแก้วนั้นเป็นภูมิปัญญาที่สามารถทำกันเองได้ในทุกบ้านมีการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งโดยปกติการทำลูกตาลลอยแก้วคนในพื้นที่ส่วนใหญ่สามารถทำได้ทุกครัวเรือน

2) การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วจากประธานกลุ่มอาชีพสู่สมาชิกภายใน กลุ่มอาชีพโดยมีการเริ่มจากนำคนในครอบครัวหรือคนในชุมชนบ้านใกล้เคียงมาอบรม สอนขั้นตอนกระบวนการผลิตเพื่อต้องการให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านทำให้เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ต่อไปในอนาคต

3) การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำลูกตาลลอยแก้วแก่นักเรียน นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาขั้นตอนวิธีการทำลูกตาลลอยแก้ว เนื่องจากปัจจุบันผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วหาทานได้ยากคนรุ่นใหม่ไม่ทราบขั้นตอนการทำจึงทำให้เกิดเป็นการถ่ายทอดความรู้ โดยผ่านการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นเพื่อก่อเกิดเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อไป

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

การส่งเสริมการเรียนรู้ของภูมิปัญญาตาลโตนดกลุ่มอาชีพลูกตาลลอยแก้วเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลาในการเรียนรู้อบรมเรื่องการทำบรรจุภัณฑ์ การเข้าร่วมการเรียนรู้ของทางมหาวิทยาลัยมีการให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพในลำดับต่อไป หรือการเข้าร่วมกิจกรรมในงานวันลูกโหนดประจำปีของทางอำเภอสทิงพระจัดขึ้นโดยกลุ่มอาชีพได้มีการนำผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วไปออกบูทจำหน่ายผลิตภัณฑ์และได้มีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในการทำลูกตาลลอยแก้วแก่บุคคลที่สนใจภายในงาน อีกทั้งทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาลูกตาลลอยแก้วได้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้การทำลูกตาลลอยแก้วของชุมชนขึ้นในนาม “แม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเหล้า” โดยมีสถานที่ตั้งเลขที่ 23 หมู่ที่ 3 ถนนสงขลา-ระโนด ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาบุคคลภายนอกที่มีความสนใจในวัฒนธรรมอาหารหวานของดีประจำหมู่ที่ 3 บ้านนางเหล้า ตำบลชุมพลได้เข้ามาศึกษาดูขั้นตอนกระบวนการผลิต เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ อาจนำไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ในอนาคต และการเปิดศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้เพื่อให้คนในชุมชนได้ศึกษาลงมือปฏิบัติ และ

ก่อเกิดเป็นอาชีพในอนาคตได้อย่างยั่งยืน ในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญา ตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วได้มีการจัดกิจกรรมขึ้น ดังนี้

1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา จากการเข้าร่วมกิจกรรมของทางหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ตาลโตนดลูกตาลลอยแก้ว เพื่อเป็นการเรียนรู้อบรมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยมีหน่วยงานภาครัฐคือ สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา และหน่วยงานภาคการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยเข้ามาให้ความรู้ในการพัฒนา และออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามและเป็นที่ต้องการของตลาด

2) การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานวันลูกโหนดประจำปีของของทางอำเภอสทิงพระจัดขึ้นโดยกลุ่มอาชีพได้มีการนำผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วไปออกบูทจำหน่ายผลิตภัณฑ์และได้มีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในการทำลูกตาลลอยแก้วแก่บุคคลที่สนใจภายในงาน

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วกับพื้นที่ชุมชนอื่น

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วได้มีการแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานทั้งในอำเภอในประเทศและได้มีการเดินทางไปยังต่างประเทศ โดยเริ่มจากการออกบูทงานOTOPจัดแสดงสินค้าต่าง ๆ ณ ลานกิจกรรมศูนย์การค้าเซ็นทรัลหาดใหญ่ และศูนย์ประชุมนานาชาติ มอ. อีกทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนใกล้เคียง นั่นคือ ตำบลดีหลวง โดยกลุ่มสมาชิกลูกตาลลอยแก้วจะเข้าไปจัดอบรมการสอนทำลูกตาลลอยแก้วให้กับคนในพื้นที่ตำบลดีหลวงที่สนใจให้สามารถก่อเกิดเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ รวมไปถึงการเดินทางไปศึกษาดูงานในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วให้ได้มาตรฐานและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ทางกลุ่มอาชีพได้มีการเดินทางไปประเทศกัมพูชาเพื่อไปแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด และได้ทำการศึกษาตลาดตาลโตนดในประเทศกัมพูชาอีกด้วย

แผนภาพ 7 งานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ณ
ลานกิจกรรมศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่าใหญ่
ที่มา : ศิริปภัสสร่า จิรินวรรณ์ ประธานกลุ่มอาชีพ

การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิต ลูกตาลลอยแก้ว

ปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดนั้นมีความสำคัญต่อกลุ่มอาชีพการผลิตลูกตาลลอยแก้วเป็นอย่างมาก เพราะเป็นศูนย์รวมการรักษาองค์ความรู้การทำขนมหวานจากตาลโตนดนั่นก็คือ การทำลูกตาลลอยแก้วซึ่งเป็นการทำขนมที่มีมาตั้งแต่โบราณของคนในชุมชน ทั้งนี้ นอกจากปราชญ์ท้องถิ่นที่มีแล้วยังต้องมีประธานกลุ่มอาชีพที่นับได้ว่าเป็นปราชญ์ของชุมชนอีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การที่กลุ่มคิดค้นสูตรในการผลิตลูกตาลลอยแก้วมานั้น เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดมาจากประธานกลุ่มเพราะประธานกลุ่มได้มีการทดลองคิดริเริ่มในการทำลูกตาลลอยแก้วปรับปรุงสูตรจนเป็นที่น่าพอใจและได้มีการถ่ายทอดให้แก่สมาชิกของกลุ่มอาชีพ คนในชุมชนหรือคนภายนอกที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้อีกด้วย”

(จิตวัติ ช่วยนุกูล, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2564)

ดังนั้นในการส่งเสริมบทบาทของปราชญ์ท้องถิ่นนั้นคือการที่ประธานกลุ่มอาชีพได้มีการไปออกบูธจัดแสดงงานสินค้าต่าง ๆ โดยการนำเอาผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วไปให้ความรู้และจัดจำหน่าย

ภายในงาน อีกทั้งทางหน่วยงานภาครัฐได้มีการยกย่องมอบเกียรติบัตรผู้นำสตรีไว้แก่ประธานกลุ่มอาชีพอีกเช่นเดียวกัน และได้มีการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นโดยการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากรเป็นการบรรยายเพื่อให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดลูกตาลลอยแก้ว ซึ่งประธานกลุ่มอาชีพจะเป็นคนบรรยายให้ความรู้แก่คนที่เข้ามาศึกษาดูงานเปิดโอกาสให้คนที่สนใจได้เรียนรู้วิธีการทำลูกตาลลอยแก้ว เพื่อนำไปสร้างอาชีพต่อไปได้ในอนาคต

1.2 ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรีเป็นภูมิปัญญาที่เก่าแก่ของคนในพื้นที่เพราะเป็นภูมิปัญญาที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตั้งแต่ต้นตาล ประเภทของต้นตาล ขั้นตอนการปาดตาล การเก็บน้ำตาลและการเคี่ยวตาล เป็นต้น โดยมีสถานที่ตั้งหมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 086-2890377 และสมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านในหมู่บ้านมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วยนางดำ คล้ายสินวล อายุ 57 ปี (ประธาน) นางกาญจนา มากมี อายุ 42 ปี นางประไพ แก้วดีเลิศ อายุ 43 ปี นางสาวมียาวดี แก้วดีเลิศ อายุ 43 ปี และนางประหวง ขวัญอ่อน อายุ 77 ปี เป็นสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพการทำน้ำตาลโตนดผง

ภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดนี้เป็นภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่เดิมของคนในชุมชนบ้านคลองฉนวน เนื่องจากการทำน้ำตาลโตนดเป็นอาชีพที่มีสืบทอดมาตั้งแต่สมัยรุ่นบรรพบุรุษสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวได้จึงก่อเกิดเป็นการรวมตัวของคนในชุมชนสร้างเป็นกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดขึ้น โดยมีการจัดสร้างเป็นโรงเรือนแปรรูปน้ำตาลโตนดให้เป็นผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดและได้มีการพัฒนาให้เกิดเป็นน้ำตาลโตนดผงเป็นสินค้าระดับ 5 ดาวของตำบลอีกด้วยในการทำน้ำตาลโตนดผงนั้นยังต้องใช้วิธีการดั้งเดิมจากคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การผลิตน้ำตาลโตนดยังเป็นการผลิตโดยใช้แรงงานคนเป็นหลักในการกวน น้ำตาลโตนดจากน้ำตาลเหลว กวนน้ำตาลให้แห้งจนกลายเป็นน้ำตาลโตนดผง เพราะเนื่องจากต้องการความละเอียดของตัวน้ำตาลโตนดผง”

(ดำ คล้ายสินวล, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

และทางกลุ่มอาชีพจะมีการนัดรวมตัวของสมาชิกในทุกวันเพราะปัจจุบันมีความต้องการน้ำตาลโตนดผงในปริมาณค่อนข้างสูง และการจำหน่ายสินค้าจะเป็นการที่ตั้งขายในกลุ่มอาชีพ หรือมีพ่อค้าแม่ค้ารับไปวางขายต่อไป ทั้งนี้จากเดิมก่อนมีการระบาดของ Covid-19 ทางกลุ่มอาชีพมีรายได้

โดยภาพรวมจำนวน 15,000 บาทต่อเดือน แต่ในขณะนี้ที่มีการระบาดของ Covid-19 ทำให้รายได้รวมของกลุ่มอาชีพลดลงเหลือเพียง 10,000 บาทต่อเดือน ทางกลุ่มอาชีพจึงต้องพัฒนาการตลาด เพื่อให้บุคคลภายนอกเข้าถึงสินค้ามากยิ่งขึ้นจึงจะทำให้กลุ่มอาชีพยังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ในอนาคต

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

ภูมิปัญญาด้านการผลิตน้ำตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่คนในพื้นที่อำเภอสิงหนคร และอำเภอใกล้เคียงมีการผลิตกันมาเป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยมีการทำน้ำตาลโตนดมาตั้งแต่อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอสิงหนคร แต่อำเภอที่มีการผลิตน้ำตาลโตนดมากที่สุดคืออำเภอสิงหนคร เนื่องจากอำเภอสิงหนครมีทรัพยากรตาลโตนดเป็นจำนวนมาก มีการอนุรักษ์ตาลโตนดด้วยการปลูกทดแทนอีกทั้งทางหน่วยงานได้เข้ามาส่งเสริมความรู้ให้กับคนในชุมชน จึงทำให้ชุมชนที่มีการผลิตน้ำตาลโตนดมากที่สุดคือชุมชนบ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร ทำให้ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อหวังให้คนรุ่นหลังได้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาการผลิตน้ำตาลโตนด เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้กลุ่มอาชีพได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผงที่ตรงต่อความต้องการของคนในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการต่อยอดรายได้ให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต และจากคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันการทำน้ำตาลแว่นก็ทำในปริมาณที่ลดลง หันมาทำตาลโตนดให้เป็นน้ำตาลผงแทน เพราะส่งขายได้ง่ายกว่า อีกทั้งอยากให้การต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้อยู่ได้นานๆเป็นการอนุรักษ์การทำน้ำตาลโตนดไว้ในพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งต่อให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป”

(ประไพ แก้วดีเลิศ, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

ทั้งนี้การฟื้นฟูภูมิปัญญาการทำตาลโตนดในพื้นที่บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล เป็นพื้นที่ที่มีการทำน้ำตาลโตนดมากที่สุดในอำเภอสิงหนคร จากเดิมที่คนในชุมชนมีอาชีพขึ้นตาลได้น้ำตาลโตนดมาก็ได้มีการทำน้ำผึ้งขี้ม้าเก็บไว้ (น้ำผึ้งขี้ม้า คือ การนำน้ำตาลโตนดสดมาเคี่ยวให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดที่มีความข้นและเหนียว มีสีน้ำตาล หากมีการเคี่ยวน้ำผึ้งขี้ม้าต่อไปจนมีความแห้งจะกลายเป็นน้ำตาลโตนดผงหรือถ้าทิ้งไว้ที่อุณหภูมิปกติ น้ำผึ้งขี้ม้าจะแปรสภาพเป็นน้ำตาลโตนดเคี้ยวที่มีความเหลวและมีอายุการใช้งานที่น้อยอาจทำให้น้ำเสียได้ง่าย)

แผนภาพ 8 ลักษณะของน้ำผึ้งขี้ม้า
ที่มา : กาญจนา มากมี สมาชิกกลุ่มอาชีพ

ปัจจุบันการทำน้ำผึ้งขี้ม้าของคนในชุมชนได้ลดน้อยลงหรือเกือบสูญหายไปจากชุมชนทางกลุ่มอาชีพจึงได้มีการพัฒนาน้ำผึ้งขี้ม้าให้มีการต่อยอดเป็นน้ำตาลโตนดผงผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับ 5 ดาวของตำบลชุมพล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ในสมัยก่อนคนขึ้นตาลได้น้ำตาลมา แต่ละบ้านก็จะนำน้ำตาลโตนดเคี้ยวไว้เป็นน้ำผึ้งขี้ม้า แต่ทุกวันนี้แทบจะไม่มีใครทำแล้วเพราะคนในชุมชนหันไปทำอาชีพอื่นหรือคนที่ขึ้นตาลก็นำน้ำตาลมาขายส่งให้กับกลุ่มอาชีพที่ทำน้ำตาล เพราะเนื่องจากการขายน้ำตาลโตนดสดจะได้ราคาที่ดีกว่า”

(กาญจนา มากมี, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

เพราะฉะนั้นจึงทำให้ชุมชนบ้านคลองฉนวนได้มีการปรับเปลี่ยนการทำน้ำผึ้งขี้ม้าให้เป็นน้ำตาลโตนดผง เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ และเนื่องจากน้ำตาลโตนดผงมีระยะเวลาเก็บรักษาไว้ได้นานกว่าน้ำผึ้งขี้ม้า อีกทั้งยังมีการขนส่งที่มีความสะดวกกว่าเช่นกัน กล่าวได้ว่าการนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง เกิดจากการเริ่มต้นจากการนำภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดดั้งเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่มาพัฒนาให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดผง เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำน้ำตาลโตนดตั้งแต่การเลือกดอกตาลจนสิ้นสุดกลายเป็นน้ำตาลโตนดผง ซึ่งเป็นการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาตาลโตนดของพื้นที่อำเภอสังขละบุรีอีกด้วย

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงให้เข้ากับยุคสมัย

การพัฒนาภูมิปัญญาด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงนั้น ทางกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งขี้ผึ้งที่มีคนทำน้อยลงได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นน้ำตาลโตนดผงที่ตอบสนองความต้องการของคนรักสุขภาพในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความสะดวกต่อการนำไปปรุงอาหารและสะดวกต่อการขนส่งทางไกลอีกด้วย อย่างไรก็ตามทางกลุ่มอาชีพยังได้มีการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตน้ำตาลโตนดผงเท่าที่ควรยังมีการผลิตโดยใช้แรงงานคนในการกวนน้ำตาลโตนดให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดผงอยู่ เพราะเนื่องจากน้ำตาลโตนดต้องใช้ความประณีตและประสบการณ์เฉพาะตัวในการกวนน้ำตาลโตนดเนื่องจากการกวนน้ำตาลโตนดจะต้องกวนน้ำตาลโตนดให้มีความข้นเหนียว กวนจนน้ำตาลโตนดเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและมีความแห้งจนน้ำตาลโตนดกลายเป็นเกล็ดน้ำตาลที่มีขนาดเล็ก หลังจากนั้นจึงนำน้ำตาลโตนดผงมาร่อนเพื่อแยกน้ำตาลโตนดเกล็ดใหญ่ออกจึงสามารถบรรจุใส่ซองเพื่อจำหน่ายต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ทางกลุ่มอาชีพยังมีได้นำอุปกรณ์มาใช้เพราะน้ำตาลโตนดต้องใช้แรงงานคนในการกวนน้ำตาลโตนดให้ได้ที่ตามต้องการ เครื่องจักรไม่สามารถกวนน้ำตาลโตนดให้เกล็ดน้ำตาลโตนดผงมีขนาดเล็กตามความต้องการได้”

(มียาวดี แก้วดีเลิศ และกาญจนา มากมี, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

ดังนั้นการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงนั้นทางกลุ่มอาชีพยังต้องมีการใช้กรรมวิธีดั้งเดิมอยู่ เพราะการผลิตสินค้าบางชนิดเครื่องจักรเทคโนโลยีก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้จึงทำให้กลุ่มอาชีพคงไว้ภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดผงด้วยฝีมือคนจนถึงปัจจุบัน และการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงได้มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ดังนี้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งขี้ผึ้งให้เป็นน้ำตาลโตนดผง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน เนื่องจากน้ำผึ้งขี้ผึ้งหากตั้งไว้ในอุณหภูมิปกติจะแปรสภาพกลายเป็นน้ำตาลเหลว คนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมไว้กินกับข้าวจึงทำให้คนในชุมชนทำน้ำผึ้งขี้ผึ้งน้อยลงหรือบางชุมชนเกิดการสูญหายไปแล้วจากพื้นที่ เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพจึงได้มีการพัฒนาน้ำผึ้งขี้ผึ้งให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดผง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันและอนาคต

แผนภาพ 9 การกวนน้ำผึ้งขี้ม้าให้กลายเป็นน้ำตาลโตนดผง
ที่มา : กาญจนา มากมี สมาชิกกลุ่มอาชีพ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงสู่สังคม

การถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาน้ำตาลโตนดผง เป็นการนำองค์ความรู้ในด้านการทำน้ำตาลโตนดที่มีการทำกันอยู่แล้วแทบทุกบ้านของคนในชุมชนบ้านคลองฉนวนมาถ่ายทอดสาธิตขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนดแก่บุคคลที่สนใจโดยมีวิทยากรเป็นประธานกลุ่มอาชีพหรือสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพเป็นผู้ให้ความรู้แก่คนที่เข้ามาศึกษาได้ลงพื้นที่ไปดูตั้งแต่ชาวบ้านทำตาลโตนด และในการทำน้ำตาลโตนดนั้นมีขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่การเลือกเพศดอกตาลโตนด การปาดตาล การเคี้ยวตาล จนกระทั่งการเก็บรักษา เป็นต้น ซึ่งในการถ่ายทอดความรู้นั้นจะเป็นการเน้นให้ลงมือปฏิบัติเอง นอกจากนี้ทางกลุ่มอาชีพได้มีการถ่ายทอดความรู้โดยการรับเชิญไปเป็นวิทยากรในการบรรยายในหัวข้อการทำน้ำตาลโตนดให้กับหน่วยงานที่สนใจ หรือโรงเรียนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ทราบถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในพื้นที่ของตนเองและได้มีการสืบสานภูมิปัญญาในลำดับต่อไป โดยแบ่งการถ่ายทอดภูมิปัญญาได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การถ่ายทอดในครัวเรือน และการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ ดังนี้

1) การถ่ายทอดในครัวเรือน เป็นการถ่ายทอดภายในครอบครัวหากครอบครัวที่ทำน้ำตาลโตนดอยู่แล้วบรรพบุรุษจะมีสอนและสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างตั้งแต่การเลือกต้นตาลโตนดตลอดจนกระทั่งการเก็บรักษา ซึ่งเป็นการสืบทอดอาชีพภายในครอบครัว หรือบางครอบครัวก็มิได้สานต่อเพราะเนื่องจากลูกหลานออกไปทำงานในเมืองจึงอาจทำให้อาชีพการทำน้ำตาลโตนดสูญหายไปจากชุมชนหรือครอบครัวได้

2) การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ เนื่องจากกลุ่มอาชีพการทำน้ำตาลโตนดผงเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จึงให้ประธานและสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ

การทำน้ำตาลโตนดผงบแก่นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนดผงบภายในกลุ่มอาชีพ โดยมีสมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นพี่เลี้ยงในขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงบ

เนื่องจากภูมิปัญญาการผลิตน้ำตาลโตนดผงบเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีชื่อเสียงในด้านการทำน้ำตาลโตนดในนามว่า “กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด” โดยมีสถานที่ตั้งหมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทำให้กิจกรรมของกลุ่มอาชีพจึงเป็นการสนับสนุนในส่วนหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษาโดยเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานภายในกลุ่มอาชีพได้ลงมือปฏิบัติเป็นหลักซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น กิจกรรมในการกวนน้ำตาลโตนด การนำนักเรียนออกไปศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านในการทำตาลโตนด เป็นต้น และการจัดกิจกรรมวันสำคัญที่ทางอำเภอได้จัดขึ้นนั่นคือ งานวันลูกโหนดประจำปี โดยทางกลุ่มอาชีพจะเป็นการออกบูทสาธิตขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนดผงบ มีการจัดจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับน้ำตาลโตนดภายในงานและได้เปิดให้กลุ่มคนที่สนใจภายในงานวันลูกโหนดได้ชมขั้นตอนกระบวนการทำน้ำตาลโตนดผงบอีกด้วย เพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดผงบต่อไปได้ในอนาคต โดยมีการจัดกิจกรรมของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงบ ดังนี้

1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงบนั้นได้มีการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้กับหน่วยงานภาครัฐ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอสทิงพระได้มีการจัดโครงการให้บุคคลที่สนใจในการทำน้ำตาลโตนดผงบเข้ามาศึกษาดูงานภายในกลุ่มอาชีพ และหน่วยงานภาคการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในระดับประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอสทิงพระ และระดับมหาวิทยาลัยได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นต้น

2) การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานวันลูกโหนดประจำปีของของทางอำเภอสทิงพระ ทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงบได้มีการออกบูทสาธิตขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนดผงบ มีการจัดจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับน้ำตาลโตนดภายในงานและได้เปิดให้กลุ่มคนที่สนใจภายในงานวันลูกโหนดได้ชมขั้นตอนกระบวนการทำน้ำตาลโตนดผงบ หรือหากมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีความสนใจเพิ่มเติมสามารถติดต่อไปยังกลุ่มอาชีพเพื่อเข้าไปศึกษาเรียนรู้ยังสถานที่ตั้งของกลุ่มอาชีพบ้านคลองฉนวนได้อีกด้วย

แผนภาพ 10 ศูนย์การเรียนรู้ในนาม “กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑน้ำตาลโตนด”

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงบกับพื้นที่ชุมชนอื่น

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดของกลุ่มอาชีพด้านการผลิตน้ำตาลผงบ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในรูปแบบที่สมาชิกของกลุ่มอาชีพรับเชิญไปบรรยายให้ความรู้กับบุคคลที่สนใจทั้งในและนอกพื้นที่อำเภอสทิงพระ เช่น การได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายการทำน้ำตาลโตนดให้แก่พัฒนาชุมชนอำเภอสทิงพระที่เข้ามาศึกษาดูงานภายในศูนย์การเรียนรู้ หรือการได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายในงานออกบูทงาน OTOP ได้มีการบรรยายถึงขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนด มีการสาธิตการทำน้ำตาลโตนดผงบให้นักเรียน นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปที่เข้ามาเยี่ยมชมภายในงาน OTOP ได้ชม อีกทั้งยังมีการไปศึกษาดูงานที่จังหวัดชยันนาทและจังหวัดเพชรบุรีในเรื่องของการทำจาวตาล เพื่อหวังเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑในกลุ่มอาชีพในลำดับต่อไป

การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิต น้ำตาลโตนดผง

ภูมิปัญญาด้านการทำน้ำตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาตั้งแต่โบราณ คนทั่วไปในชุมชน ประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนดหาเลี้ยงเป็นรายได้หลักจึงทำให้เกิดปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ในการทำน้ำตาลโตนดขึ้นคือ นางคำ คล้ายสินวล อายุ 57 ปี เป็นปราชญ์ท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ในการทำน้ำตาลโตนดจนได้มีการคิดค้นการแปรรูปน้ำตาลโตนดจากน้ำฝั้งซึ่งมีมาพัฒนากลายมาเป็นน้ำตาลโตนดผงอีกทั้งยังได้เป็นคนคิดริเริ่มก่อตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้คนที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด อีกทั้งยังมีการส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นจากหน่วยงานภาคการศึกษาได้แก่วิทยาลัยสารพัดช่างสงขลาได้มอบเกียรติบัตรไว้แก่ประธานกลุ่มอาชีพที่ได้ให้ความร่วมมือจัดการศึกษาดูงานสถานประกอบการของนักเรียน-นักศึกษา และหน่วยงานของพัฒนาชุมชนได้มีการส่งปราชญ์ท้องถิ่นไปเป็นตัวแทนของตำบลในการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดในพื้นที่อื่นอีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างมากกับตาลโตนด เพราะเป็นคนที่เก็บรวบรวมความรู้ในการทำตาลโตนดมาตั้งแต่โบราณ ทำให้ความรู้ที่มาได้สูญหายไปอีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดให้เด็กรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป”

(คำ คล้ายสินวล, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

ดังนั้นกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงได้มีการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากร เนื่องจากกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดได้เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดทำให้มีทั้งหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมสร้างอาชีพ เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำตาลโตนดผงจึงทำให้ประธานกลุ่มอาชีพได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรในการบรรยายเรื่องการทำน้ำตาลโตนดผงทั้งในและนอกพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง นับได้ว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อคนในพื้นที่บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนครแห่งนี้

1.3 ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านทองลิ่ง ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนครเป็นภูมิปัญญาที่มีการนำเอาใบตาลโตนดมาดัดแปลงให้เกิดเป็นงานศิลปะที่มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำมาใช้งานได้จริงโดยมีสถานที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 098-2875018 และสมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นการรวมกลุ่มภายในครอบครัวทำให้มีสมาชิกจำนวน 3 คน ประกอบด้วย นางสาวชญาณี คงสุวรรณ อายุ 43 ปี (ประธาน) นางเหียบ เพชรศรีสังข์ อายุ 67 ปี และ นายพงศ์ไท เพชรศรีสังข์ อายุ 43 ปี เป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาโคมไฟใบตาล

ตาลโตนดไม่ได้มีประโยชน์เพียงแค่ลูกตาลหรือต้นตาลเท่านั้น แต่มีคุณประโยชน์ที่สามารถใช้ได้ทุกส่วนดังเช่น ใบตาล โดยมีกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล หรือเรียกว่ากลุ่มสวนเพชรปลายนา ภูมิปัญญาใบตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาที่มีพื้นฐานมาจากการนำเอาใบตาลมาเย็บเป็นตับเพื่อไว้ใช้ปูเป็นหลังคาบ้านเรือนจึงทำให้ทางกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาภูมิปัญญาให้มีความทันสมัยรวมทั้งมีการนำเอาศิลปะความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้กับใบตาลจนเกิดเป็นชิ้นงานเด่นๆ เช่น โคมไฟ ตะกร้า หมวก และดอกไม้จากใบตาล เป็นต้น และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอีกด้วย

ในการผลิตโคมไฟใบตาลนั้นเป็นงานจักรสานที่ต้องใช้เวลาและความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมากเพื่อให้โคมไฟออกมาอย่างประณีตและสวยงาม เส้นทางจำหน่ายสินค้าจะเป็นการออกบูทออกงาน OTOP เพื่อให้ลูกค้าได้เห็นสินค้าจริง ทั้งนี้จากเดิมก่อนมีการระบาดของ Covid-19 ทางกลุ่มอาชีพมีรายได้โดยภาพรวมจำนวน 30,000 บาทต่อเดือน แต่ในขณะนี้ที่มีการระบาดของ Covid-19 ทำให้รายได้รวมของกลุ่มอาชีพลดลงเหลือเพียง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน ทำให้ทางกลุ่มอาชีพจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการตลาดใหม่โดยการหันมาขายสินค้าออนไลน์มากยิ่งขึ้น

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล เป็นภูมิปัญญาที่คนในชุมชนบ้านทองลิ่ง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนครมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่ได้สร้างผลงานจากใบตาลให้เกิดเป็นงานฝีมือที่มีชื่อเสียง และทางกลุ่มอาชีพได้มีการอนุรักษ์การผลิตโคมไฟใบตาลด้วยการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้บุคคลที่สนใจเข้ามาศึกษางานหัตถกรรมโคมไฟใบตาล เนื่องจากกลุ่มอาชีพมีความประสงค์กำลังของคนรุ่นใหม่ที่มีฝีมือในงานศิลปะสามารถติดต่อเข้ามาเพื่อศึกษาวิธีการผลิตโคมไฟใบตาลได้ตลอดเวลาเพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาโคมไฟใบตาลให้ยังคงอยู่ในพื้นที่ต่อไป อีกทั้งยังมีกลุ่มอาชีพยังได้วางแผนทางการฟื้นฟูการสืบสานภูมิปัญญาการสานใบตาลที่มีอยู่เดิมให้กลับมาสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้อีกครั้ง เพราะเนื่องจากภูมิปัญญาใบตาลแต่

เดิมคนในพื้นที่ไม่มีการทำเป็นอาชีพ แต่เป็นการทำเพื่อเป็นของเล่นให้ลูกหลานเพียงเท่านั้น ส่งผลให้กลุ่มอาชีพได้เห็นคุณประโยชน์ของใบตาลที่สามารถนำมาสานจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ เช่น โคมไฟ หมวก ตะกร้า เป็นต้น และในปัจจุบันทางกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบตาลให้มีรูปแบบที่หลากหลายตรงต่อความต้องการของลูกค้า

กล่าวได้ว่าการนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลนั้น เนื่องจากภูมิปัญญาใบตาลเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หาคนทำหรือสืบสานได้น้อย ประธานกลุ่มอาชีพได้เห็นประโยชน์จากใบตาลจึงได้มีการพัฒนาดัดแปลงใบตาลให้สามารถสร้างมูลค่า และเกิดเป็นเครื่องจักรสานที่สามารถใช้งานได้จริงก่อเกิดเป็นการสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำจักรสานใบตาลมีผลิตภัณฑ์โคมไฟใบตาลที่สวยงามและมีชื่อเสียงสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนต่อไปได้อีก

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลให้เข้ากับยุคสมัย

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการพัฒนาภูมิปัญญาความรู้โดยการนำภูมิปัญญาใบตาลดั้งเดิมคือการนำใบตาลมาทำเป็นตับเพื่อเอาไว้ใช้ในการมุงหลังคาบ้านเรือนมาพัฒนาปรับเปลี่ยนการทำตับเพื่อมุงหลังคาพัฒนาเป็นการสานใบตาลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลาย โดยเป็นความคิดริเริ่มจากประธานกลุ่มที่ได้มีการนำใบตาลมาสานเป็นโคมไฟพัฒนาต่อยอดมาเป็นงานสานต่างๆที่มาจากใบตาล เนื่องจากการผลิตโคมไฟจากใบตาลโตนดนั้นต้องใช้ใบตาลที่ตากแห้งปกติแล้วจะนำใบตาลไปตากแดดแต่ปัจจุบันได้มีการสร้างเครื่องอบใบตาลเพื่อลดระยะเวลาในการตากใบตาล ทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพได้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยในการคิดค้นและผลิตเครื่องอบใบตาลขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ใบตาล กว่าจะใช้ได้ต้องนำไปใบตาลไปตากแดดให้แห้งถึง 2 วันด้วยกัน จากเดิมที่ใช้เวลาในการตาก 2 วัน เมื่อนำมาอบก็ลดระยะเวลาเหลือเพียง 4 ชั่วโมงเท่านั้นก็สามารถนำใบตาลมาใช้ได้เลย”

(พงศ์ไท เพชรศรีสังข์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2564)

แผนภาพ 11 เครื่องอบใบตาล

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

เพราะเนื่องจากการผลิตโคมไฟใบตาลนั้นต้องใช้ระยะเวลาในการตากใบตาลให้แห้งสนิท อีกทั้งการคิดค้นเครื่องอบใบตาลนี้จึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาในช่วงฤดูฝนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากภูมิปัญญาใบตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาที่ต้องใช้แรงงานคนใช้ฝีมือคนในการทำจึงไม่สามารถใช้เครื่องจักรในการทุ่นแรงในการขึ้นตัวผลิตภัณฑ์ได้จึงทำให้ใช้ระยะเวลาในการผลิตขึ้นงานออกมาแต่ละชิ้นเป็นเวลานาน แต่ด้วยเทคโนโลยีปัจจุบันจึงทำให้กลุ่มอาชีพสามารถทุ่นแรงและหย่นระยะเวลาในการผลิตให้เร็วขึ้นเพื่อที่จะสามารถนำเวลาที่เหลือสร้างสรรค์ผลงานชิ้นต่อไปได้ เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลให้เข้ากับยุคสมัยโดยการพัฒนา 2 กระบวนการ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลมีการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ อีกทั้งกลุ่มอาชีพได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นและพัฒนาขั้นตอนในการผลิตโคมไฟใบตาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถลดระยะเวลาในการตากใบตาลได้ในฤดูฝนและยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตขึ้นงานให้ออกมาได้อย่างรวดเร็วตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากยิ่งขึ้น

2) การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยการนำภูมิปัญญาใบตาลดั้งเดิมคือการนำใบตาลมาทำเป็นตับเพื่อเอาไว้ใช้ในการมุงหลังคาพัฒนามาเป็นการสานใบตาลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่

หลากหลาย เช่น โคมไฟจากใบตาล หมวกจากใบตาล และตะกร้าสานจากใบตาล เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ใบตาลให้มีความหลากหลายนั้นสามารถตอบสนองความต้องการกลุ่มลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวบ่งบอกถึงคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลสู่สังคม

การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดโคมไฟใบตาลนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการนำภูมิปัญญาใบตาลดั้งเดิม เช่น การสานใบตาลให้เป็นปลาตะเพียนไว้เป็นของเล่นสำหรับเด็กต่อมาประชาชนกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาให้เกิดเป็นโคมไฟจากใบตาลโตนดและได้มีการสอนคนในกลุ่มอาชีพทำงานเกิดความชำนาญเกิดเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในกลุ่มอาชีพได้ ทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพได้มีการถ่ายทอดความรู้โดยการเปิดให้บุคคลทั่วไปที่สนใจได้เข้ามาศึกษาดูขั้นตอนวิธีการสานใบตาลในรูปแบบต่างๆตามต้องการ และกลุ่มอาชีพได้มีความมุ่งเน้นการเปิดสอนให้แก่นักเรียนนักศึกษาเด็กรุ่นใหม่ได้เข้ามาศึกษาดูงานเพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาใบตาลมิให้สูญหายไปจากพื้นที่อำเภอสังขละบุรี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เนื่องจากปัจจุบันคนสานใบตาลมีจำนวนที่น้อยลงและคนส่วนใหญ่ที่ทำคือคนสูงอายุเด็กวัยรุ่นไม่ค่อยเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาใบตาล ในการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อภูมิปัญญาในพื้นที่ที่จะต่อยอดได้ไม่ให้หายไป”

(ชญาธิศ คงสุวรรณ และเหียบ เพชรศรีสังข์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2564)

ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลสู่สังคมนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การถ่ายทอดในครัวเรือน โดยภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับใบตาลโตนดสมัยก่อนเป็นการถ่ายทอดความรู้กันภายในครอบครัว เนื่องจากประโยชน์ของใบตาลโตนดนอกจากการนำมาทำของเล่นแล้วก็นำมาสานเป็นของเล่นให้กับเด็ก เช่น ปลาตะเพียนสานจากใบตาล ตะกร้อสานจากใบตาล เป็นต้น เพราะในสมัยก่อนเด็กในชุมชนไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาเหมือนปัจจุบันมีเพียงต้นตาลที่มีในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้ปู่ย่าตายายได้มีการนำใบตาลมาประดิษฐ์เพื่อเป็นของเล่นให้กับลูกหลานของตนเพราะฉะนั้นจึงทำให้ภูมิปัญญาใบตาลโตนดยังคงอยู่ภายในครอบครัวเท่านั้น

2) การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลที่สนใจนั้นได้เกิดจากการที่ประชาชนกลุ่มอาชีพได้ก่อตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น มีการสอนการทำเครื่องจักรสานในรูปแบบต่างๆเช่น การนำใบตาลโตนดมาทำโคมไฟจากใบตาลโตนด หมวกจากใบตาลโตนด ตะกร้า

จากใบตาลโตนด เป็นต้น ภูมิปัญญาใบตาลโตนดเหล่านี้สามารถสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ และยังสามารถสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน นักเรียน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาดูงานได้ในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการต่อยอดการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

แผนภาพ 12 ผู้วิจัยได้ร่วมทำกิจกรรมพับใบตาลเป็นมาลัยข้อมือกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟ

ใบตาล

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกลุ่มอาชีพการผลิตโคมไฟใบตาล ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยการให้มหาวิทยาลัยในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนขึ้นในนาม “บ้านสวนเพชรปลายนา” โดยมีสถานที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และภายในศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้จะมีการเปิดสอนให้บุคคลที่สนใจ นักเรียน นักศึกษาเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพ และได้ ลงมือทำหัตถกรรมสร้างสรรค์เกิดเป็นผลงานศิลปะและสามารถใช้งานได้จริง เช่น การสอนทำโคมไฟใบตาล การสานตะกร้า การสานหมวกจากใบตาล และการทำดอกไม้ประดิษฐ์จากใบตาล เป็นต้น และกลุ่มอาชีพได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมงานวันลูกโหนดประจำปีอำเภอสทิงพระมีการออกบูทจำหน่ายสินค้าจากกลุ่มอาชีพและมีการสาธิตการสานใบตาลในรูปแบบต่าง ๆ ในการส่งเสริมกิจกรรมของ กลุ่มอาชีพนั่นเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่จัดทำขึ้นและเพื่อต่อยอดในการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ที่มีความ

หลากหลายในด้านภูมิปัญญาจากใบตาลโตนดอีกด้วย และทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับภาคการศึกษา กลุ่มอาชีพได้เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาใบตาลโตนดแก่นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามาจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ โดยมีมูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนาได้นำเด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการสร้างสรรค์โคมไฟจากใบตาลโตนด อีกทั้งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาโดยคณะอาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การทำเครื่องจักรสานจากใบตาลโตนด เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ด้านภูมิปัญญาอีกทั้งเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างอาชีพต่อไปได้ในอนาคต

2) การเข้าร่วมกิจกรรมในงานวันลูกโหนดประจำปีของทางกลุ่มอาชีพนั้นได้มีการออกบูทจำหน่ายสินค้าจากกลุ่มอาชีพ และมีการสาธิตการสานใบตาลในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่จัดทำขึ้นและเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มอาชีพให้แก่บุคคลภายในงานได้รับรู้ถึงการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาจากใบตาลโตนดที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ปัจจุบัน

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลกับพื้นที่ชุมชนอื่น

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องภูมิปัญญาตาลโตนดในด้านของการผลิตโคมไฟใบตาลนั้น กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมงาน OTOP ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการให้บุคคลที่สนใจเข้ารับฟังบรรยายและอบรมการสอนวิธีการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากใบตาลโตนดมีการจัดอบรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางเขียด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาเนื่องจากผลิตภัณฑ์โคมไฟใบตาลหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากใบตาลโตนดเป็นงานฝีมือ ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ขึ้นจึงให้กลุ่มอาชีพยังไม่สามารถที่จะเดินทางไปดูงานในพื้นที่อื่นได้ อย่างไรก็ตามก็ตีภูมิปัญญาจากใบตาลเป็นภูมิปัญญาที่หลงเหลืออยู่ในพื้นที่อำเภอสทิงพระกลุ่มอาชีพจึงต้องการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่หันมาศึกษาเรียนรู้เพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับอำเภอสทิงพระต่อไปได้

แผนภาพ 13 งานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มอ.
ที่มา : ชญานิศ คงสุวรรณ ประธานกลุ่มอาชีพ

การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟ ใบตาล

ปราชญ์ท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลนั้นเกิดจากการที่ประธานกลุ่มอาชีพได้ริเริ่มความคิดในการพัฒนานำภูมิปัญญาใบตาลมาประดิษฐ์ให้เกิดเป็นงานศิลปะที่สามารถสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวมีการต่อยอดพัฒนาใบตาลในรูปแบบต่างๆตามความต้องการของตลาด จึงนับได้ว่าประธานกลุ่มอาชีพเป็นปราชญ์ท้องถิ่นในเรื่องของภูมิปัญญาใบตาลโตนด และในการส่งเสริมบทบาทของปราชญ์ท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพนั้นได้มีการเปิดสอนการทำใบตาลโตนดให้เกิดเป็นชิ้นงานในรูปแบบต่างๆ สำหรับคนที่สนใจ และทางหน่วยงานภาคการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ให้แก่นักศึกษาโดยมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาได้มอบใบประกาศเกียรติคุณในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักศึกษาเรื่องของภูมิปัญญาใบตาลโตนด เพื่อให้ นักศึกษาได้ก่อเกิดเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปสร้างงานสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต และทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลได้มีการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากร เนื่องจากภูมิปัญญาที่เกิดจากภูมิปัญญาการสานใบตาลต่อยอดเกิดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่สามารถสร้างมูลค่า สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนและครอบครัวได้ก่อเกิดเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อท้องถิ่นพื้นที่อำเภอสติงพระ ส่งผลให้ประธานกลุ่มอาชีพได้รับเชิญจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อไป

บรรยาย สาธิตให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟจากใบตาลในพื้นที่ใกล้เคียงต่าง ๆ

1.4 ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด เกิดจากประธานกลุ่มอาชีพได้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของตาลโตนดแก่แม่บ้านในหมู่บ้านจึงทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มาจากตาลโตนดขึ้น โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 096-6463986 และมีสมาชิกของกลุ่มอาชีพจำนวน 8 คน ประกอบด้วย นางพูนทรัพย์ ชูแก้ว อายุ 59 ปี (ประธาน) นางสมเพียร ชูแก้ว อายุ 41 ปี นางสาวพรรณณี สมสวัสดิ์ อายุ 58 ปี นางละออ ขวัญอ่อน อายุ 73 ปี นางสาวเพ็ญนี คำมาก อายุ 61 ปี นางอรพินท์ แก้วมณี อายุ 39 ปี นางประยูร ศรีสุกใส อายุ 66 ปี และนางสุภา พัสโร อายุ 45 ปี เป็นสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพการผลิตสบู่จากตาลโตนด

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นการประยุกต์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ โดยการนำผลตาลสุกไปขย่ำเป็นอาหารสัตว์และสังเกตได้ว่ามือมีความอ่อนนุ่มขึ้น จึงทำให้ทางกลุ่มอาชีพได้นำข้อดีของผลตาลสุกมาเป็นส่วนผสมสำคัญในการทำสบู่จากตาลโตนดขึ้น และกลุ่มอาชีพได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าจากตาลโตนดและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกายจากตาลโตนด เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดเป็นรายได้หลักให้แก่คนในชุมชนได้ต่อไปในอนาคต

“กลุ่มอาชีพได้เห็นคนในชุมชนนำลูกตาลโตนดมาขย่ำให้หมูกินแล้วจึงสังเกตเห็นว่ามือนั้นขาว และนุ่มขึ้น จากนั้นจึงได้เข้าไปขอความรู้จากหน่วยงานภาครัฐแล้วจึงนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สบู่จากตาลโตนด ก่อเกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียงในการผลิตสบู่จากตาลโตนดขึ้น”

(พูนทรัพย์ ชูแก้ว, สัมภาษณ์ 22 เมษายน 2564)

ทั้งนี้จากเดิมก่อนมีการระบาดของ Covid-19 ทางกลุ่มอาชีพมีรายได้โดยภาพรวมจำนวน 100,000 บาทต่อเดือน แต่ในขณะนี้ที่มีการระบาดของ Covid-19 ทำให้รายได้รวมของกลุ่มอาชีพลดลงเหลือเพียง 50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยวในนามของ “วิถี โหนด นา เล” และเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้บุคคลที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในอำเภอสังขละบุรีต่อไป

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

ภูมิปัญญาด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการประยุกต์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่โดยการนำผลตาลสุกไปขยำเป็นอาหารสัตว์และสังเกตได้ว่าเมื่อมีความอ่อนนุ่มขึ้น จึงทำให้ทางกลุ่มอาชีพได้นำข้อดีของผลตาลสุกมาเป็นส่วนผสมสำคัญในการทำสบู่จากตาลโตนด ทั้งนี้ในการการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่มีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน แต่ยังคงการนำวัตถุดิบจากตาลโตนดมาปรับใช้ และทางกลุ่มอาชีพได้มีการเปิดสอนการทำสบู่จากตาลโตนดให้แก่เด็กนักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้ได้ฝึกลองทำด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมประสบการณ์นอกห้องเรียนให้แก่เด็กๆ เพราะฉะนั้นสบู่จากตาลโตนดได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างชื่อเสียง และมีการสั่งซื้อจากกลุ่มลูกค้าในกลุ่มคนรักสุขภาพ รักผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติเป็นจำนวนมากทำให้กลุ่มอาชีพมีรายได้เป็นอย่างดียังยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

กล่าวได้ว่าการนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดจุดเริ่มต้นของสบู่จากตาลโตนดนั้นเกิดจากการนำประโยชน์ของผลตาลสุกมาปรับใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างอาชีพสร้างรายได้ อีกทั้งยังสร้างชื่อเสียงให้กลับกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดก่อตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดอย่างมากมายอีกด้วย

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาที่มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก และอยู่ในทุกส่วนของกระบวนการผลิตสบู่จากตาลโตนดอาทิการนำหม้อตุ๋นสบู่มาปรับใช้อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลาเข้ามามีส่วนช่วยในการคิดค้นเครื่องจักรอีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนใช้ไม้พินเป็นเชื้อเพลิงเกิดปัญหาไฟไม่สม่ำเสมอและต้องมีคนเฝ้าดูอยู่ตลอดเวลา แต่ตอนนี้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลาได้เข้ามามีส่วนช่วยในการคิดค้นหม้อตุ๋นสบู่ให้และได้เปลี่ยนจากการใช้ไม้พินเป็นเตาแก๊สมีเครื่องจับเวลา ทำให้มีเวลาเหลือไปทำงานในส่วนอื่นได้”

(อรพินท์ แก้วมณี และสุภา พัสโร, สัมภาษณ์ 22 เมษายน 2564)

และทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดได้มีการนำเทคโนโลยีสารสกัดจากตาลโตนดมาเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ครีมบำรุงผิวกาย เซรั่มบำรุงผิวหน้า เป็นต้น เนื่องจากสบู่จากตาลโตนดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงเป็นอย่างมาก จึงเป็นการทำให้กลุ่มอาชีพได้มีการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้าต่อไปได้ โดยมีการพัฒนาภูมิปัญญาออกเป็น 2 กระบวนการ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต กลุ่มอาชีพได้พัฒนาด้านกระบวนการผลิตจากเดิมที่ต้องต้มน้ำมันด้วยไฟไหม้ฟืน ปัจจุบันได้มีการพัฒนาร่วมกับสถาบันการศึกษาด้วยการผลิตหม้อตุ๋นสบู่ไฟฟ้าเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้และสามารถควบคุมคุณภาพของสบู่ได้อีกด้วย ดังภาพ

แผนภาพ 14 หม้อตุ๋นสบู่ไฟฟ้า

ที่มา : อรพินท์ แก้วมณี สมาชิกกลุ่มอาชีพ

2) การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพนั้นได้มีการคิดค้นสารสกัดจากตาลโตนดเพื่อนำมาเป็นส่วนผสมสำคัญในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์บางชิ้นยังคงอยู่ในขั้นตอนการทดลองอยู่ อย่างไรก็ตามกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดนั้นเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดสู่สังคม

การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีอยู่เดิมให้แก่คนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังมีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาที่มีการพัฒนาแล้วอีกด้วยด้วยการเปิดสอนตั้งแต่ระดับเด็กเล็กจนถึงระดับชั้นมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการเปิดสอนวิธีการทำสบู่จากตาลโตนด โดยให้เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่ขั้นตอนการขยำลูกตาลสุก จนหยอดเนื้อสบู่เพื่อขึ้นพิมพ์ตามที่ต้องการทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาโดยการอธิบายกระบวนการทำสบู่ และได้ให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยจะมีวิทยากรที่เลี้ยงในกลุ่มอาชีพคอยเฝ้าดูเป็นระยะอีกทั้งประธานกลุ่มอาชีพได้มีการรับเชิญไปเป็นวิทยากรให้การบรรยายในการทำสบู่ในพื้นที่ต่างๆ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุอำเภอเสด็จพระ หรือในส่วนของศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

กล่าวคือการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดสู่สังคมนั้น เป็นการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ เนื่องจากภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ นั้นได้มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนทำหัตถ์เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษาหรือคนที่สนใจได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด หรือศึกษาขั้นตอนวิธีการผลิตสบู่จากตาลโตนด และในการถ่ายทอดความรู้เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากประธานกลุ่มอาชีพผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีสมาชิกในกลุ่มอาชีพคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำเพิ่มเติมอยู่เป็นระยะ ซึ่งทางกลุ่มอาชีพต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ เพื่อเป็นต่อยอดศูนย์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงอยู่ได้ และยังเป็นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อีกด้วย

แผนภาพ 15 การถ่ายทอดความรู้การทำสบู่จากตาลโตนดแก่บุคคลที่สนใจ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา
ที่มา : พูนทรัพย์ ชูแก้ว ประธานกลุ่มอาชีพ

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ในนาม “ศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยววิถี โหนด นา เล” โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา และการเข้าร่วมกิจกรรมงานวันลูกโหนดของทางอำเภอสังขละที่จัดขึ้นในทุกปี ซึ่งมีการออกบูทจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์สบู่จากตาลโตนดอีกทั้งยังมีการเปิดสอนกระบวนการในการทำสบู่จากตาลโตนดให้แก่บุคคลที่สนใจภายในงานอีกด้วย และทางกลุ่มอาชีพได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับทางมหาวิทยาลัยโดยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตอุปกรณ์การผลิตสบู่ขึ้น อีกทั้งกลุ่มอาชีพยังมีการเปิดสอนในทุกช่วงวัยให้สามารถเข้ามาเรียนรู้การทำสบู่จากตาลโตนดได้อีกด้วย เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กเป็นการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนและยังสามารถต่อยอดศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยววิถี โหนด นา เล ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปได้อีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ภูมิปัญญาตาลโตนดอยู่กับคนสังขละมาเป็นระยะเวลาช้านาน ทางกลุ่มอาชีพเห็นความสำคัญตรงนี้เลยมีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เด็กๆ นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาตาลโตนดและได้ลงมือทำสบู่จากตาลโตนดด้วยตนเองอีกด้วย”

(สมเพียร ชูแก้ว และพรณี สมสวัสดิ์, สัมภาษณ์ 22 เมษายน 2564)

ดังนั้นการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดสามารถจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับภาคการศึกษา โดยศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยววิถี โหนด นา เล ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานการศึกษามากมาย อาทิ ร่วมกันคิดค้นเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตสบู่กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย หรือร่วมกับโรงเรียนแสงทองวิทยา หาดใหญ่ ได้จัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาตาลโตนดและเรียนรู้วิธีการผลิตสบู่จากตาลโตนด เป็นต้น อีกทั้งยังมีการร่วมกิจกรรมการอบรมสร้างต้นแบบผู้ประกอบการ OTOP ออนไลน์ชุมชนเข้มแข็งอีกด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2) การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานวันลูกโหนดประจำปีของของทางอำเภอสิงพิงพระ กลุ่มอาชีพได้มีการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการออกบูทจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์สบู่จากตาลโตนด และมีการเปิดสอนขั้นตอนในการทำสบู่จากตาลโตนดให้แก่บุคคลที่สนใจภายในงาน หรือหากมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนใจรายละเอียดในการศึกษาสบู่จากตาลโตนดเพิ่มเติมก็สามารถติดต่อเข้าไปยังกลุ่มอาชีพเพื่อเข้าไปรับฟังบรรยายถึงองค์ความรู้ที่มีเพิ่มเติมได้อีกด้วย

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาตาลโตนดในด้านการผลิตสบู่ของศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยว โหนด นา เล ได้มีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ด้วยการเข้าร่วมงาน OTOP ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติิมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกทั้งยังส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้โดยเปิดให้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษาเข้ามาศึกษาดูงานในศูนย์การเรียนรู้ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุของอำเภอสิงพิงพระ การศึกษานอกโรงเรียนตำบลคูซูด การศึกษานอกโรงเรียนตำบลสนาม อีกทั้งมีการเข้ามาศึกษาดูงานของพื้นที่ใกล้เคียงคือ ชมรมผู้สูงอายุของอำเภอลำพูนเป็นการให้กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาศึกษาและลงมือปฏิบัติพร้อมทั้งการดูกระบวนการผลิตสบู่จากตาลโตนดเพื่อเป็นการต่อยอดในสร้างอาชีพต่อไปได้ ซึ่งทางกลุ่มอาชีพได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงานในจังหวัดชุมพร และจังหวัดเพชรบุรีเป็นการไปศึกษาดูแบบอย่างในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตาลโตนดในพื้นที่อื่นและนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มอาชีพ อีกทั้งมีหน่วยงานอุตสาหกรรมภาค 11 และหน่วยงานกระทรวงวิทยาศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมได้เข้ามาให้ความรู้แก่ทางกลุ่มอาชีพในการพัฒนาสบู่จากตาลโตนดให้เป็นมาตรฐานและเกิดเป็นสินค้าชุมชนที่สร้างรากฐานที่แข็งแรงให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย

แผนภาพ 16 งานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มอ.

ที่มา : อรพินท์ แก้วมณี สมาชิกกลุ่มอาชีพ

การส่งเสริมบทบาทประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

ประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้ในด้านภูมิปัญญาตาลโตนดการผลิตสบู่ขึ้นนั้นเกิดจากการที่ประธานกลุ่มได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาจนเกิดเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน อีกทั้งยังสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายทันสมัยในยุคปัจจุบันอีกด้วย และประชาชนท้องถิ่นที่มีความสำคัญกับคนในชุมชนหมู่ 7 บ้านท่ามิไร ในตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา นางพูนทรัพย์ ชูแก้ว (ป้าลม) อายุ 59 ปี ประธานกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดหรือศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยว โหนด นา เล ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เป็นผู้ริเริ่มใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มาจากตาลโตนดพืชเศรษฐกิจของอำเภอสังขละบุรีมาคิดค้นก่อเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้น โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้แก่ครอบครัวได้ เพราะฉะนั้นป้าลมจึงนับว่าเป็นประชาชนชาวบ้านในตำบลท่าหิน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากกับคนในพื้นที่ จึงทำให้ทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย แต่งตั้งให้เป็นบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ประจำปีการศึกษา 2560 ปริญญาเทคโนโลยีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนอีกด้วย นับได้ว่าเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนและครอบครัวที่มีประชาชนชาวบ้านในชุมชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่และสามารถนำมาใช้ประโยชน์

ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงต่อไป ทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดนั้นได้มีการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากร

แผนภาพ 17 ประกาศเกียรติคุณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครเทคโนโลยีศรีวิชัย
ที่มา : พูนทรัพย์ ชูแก้ว ประธานกลุ่มอาชีพ

ปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ในด้านภูมิปัญญาตาลโตนดการผลิตสบู่เป็นผู้ริเริ่มใช้ภูมิปัญญาจากตาลโตนดที่มีอยู่พื้นที่มาพัฒนาจนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา และการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจึงเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดในการผลิตสบู่จากตาลโตนดและการต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตนดอีกมากมาย เพราะฉะนั้นในการส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะการเป็นวิทยากรให้ความรู้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประธานกลุ่มอาชีพ และเพื่อเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีอยู่ในพื้นที่ต่อไป

สรุปประเด็นการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสิงพระ ทามกลาง
พลวัตสังคม ทั้ง 4 กลุ่มอาชีพดังต่อไปนี้

ตารางภาพ 1 การเก็บรวบรวมฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

รายได้รวมของกลุ่ม อาชีพ ก่อน- ระหว่างมีการ ระบาดของCovid- 19 (บาทต่อเดือน)	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตลูกตาล ลอยแก้ว	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตน้ำตาล โตนดผง	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตโคมไฟ ใบตาล	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตสบู่จาก ตาลโตนด
ก่อนมีการระบาด	30,000	15,000	30,000	100,000
ระหว่างมีการ ระบาด	10,000	10,000	5000-10,000	50,000
สรุป	รายได้ลดลง	รายได้ลดลง	รายได้ลดลง	รายได้ลดลง

การรวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มเป็น
ฐานข้อมูลแสดงสถานที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ แสดงชื่อและจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ อีกทั้งเป็นการ
แสดงถึงความสำคัญของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ ทุกกลุ่มอาชีพล้วนมี
ความสำคัญเรื่องภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสิงพระทั้งสิ้น การรวบรวมฐานข้อมูลนี้เป็นการ
แสดงถึงรายได้รวมของกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบในช่วงที่เกิดสถานการณ์ของโรคระบาดCovid-19
จึงแสดงให้เห็นว่าก่อนมีการระบาดของโรคทั้ง 4 กลุ่มอาชีพมีรายได้รวมของกลุ่มอาชีพที่เป็นจำนวน
มาก ในขณะที่มีการระบาดของโรคแสดงให้เห็นว่าจำนวนรายได้รวมมีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้
ชัด เพราะฉะนั้นการเกิดสถานการณ์โรคระบาดCovid-19 ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อรายได้รวม
ของสมาชิกภายใน กลุ่มจึงทำให้แต่ละกลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนการตลาดและเพิ่มช่องทางการขาย
เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถดำรงต่อไปได้ในท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบัน

ตารางภาพ 2 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด

การนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด
จากภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์	✓	✓	✓	✓

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพเกิดจากการนำภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดดั้งเดิม เช่น ภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรสาน และภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณทางยา มาพัฒนาจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้ เพราะฉะนั้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดเป็นสิ่งที่คนในชุมชนต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้การสืบสานภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี หรือสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ในพื้นที่บ้านเกิดของตนได้

ตารางภาพ 3 การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด
การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต	✓	-	✓	✓
การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์	✓	✓	✓	✓

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยสามารถแบ่งได้ 2 กระบวนการ คือ

1) การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต เห็นได้ว่ามีกลุ่มอาชีพจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล และภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ออกจากตาลโตนดที่นำ กระบวนการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตมาปรับใช้เนื่องจากช่วยลดขั้นตอนกระบวนการผลิต ช่วยทุ่นแรงการทำงานของกลุ่ม และไม่ทำให้วัตถุดิบเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ยกเว้นภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงที่ยังต้องมีการใช้กรรมวิธีดั้งเดิมอยู่ได้แก่การใช้แรงงานคนในการขึ้นเก็บน้ำตาลสด นำมาเคี่ยวให้เป็นน้ำตาลเหลวจนกระทั่งแห้งแล้วยีและร่อนจนเป็นผงละเอียดแบบที่ต้องการโดยให้เหตุผลว่าทุกขั้นตอนดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ทักษะในการสังเกตอันเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมกันมาซึ่งเครื่องจักรไม่สามารถทำได้

2) การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ เห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มล้วนนำกระบวนการพัฒนาต่อยอดมาใช้กับผลิตภัณฑ์ของตนทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยเป็นสิ่งที่ทุกกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดต้องตระหนักในวิธีการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์ โดยมีการประยุกต์การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้โดยที่กลุ่มอาชีพต้องมีการประชุมถึงแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้มีการต่อยอดต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในปัจจุบัน

ตารางภาพ 4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ออกจากตาลโตนด
การถ่ายทอดในครัวเรือน	✓	✓	✓	-
การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน	✓	-	-	-
การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ	✓	✓	✓	✓

การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคมของกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มมีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ 3 รูปแบบคือ การถ่ายทอดในครัวเรือนเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดโดยการสอน และปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างซึ่งลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ต่อมาการถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้านเป็นการให้ความรู้จากประธานกลุ่มอาชีพผู้คนในชุมชนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น และการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดสู่เยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มพูนทักษะในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสได้เข้าใจ เข้าถึงความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาตาลโตนดมิให้สูญหายไปจากพื้นที่อำเภอสิงหนคร และเกิดเป็นองค์ความรู้ให้แก่คนรุ่นใหม่ได้ต่อยอดการสร้างอาชีพต่อไปได้ในอนาคต

ตารางภาพ 5 การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟไบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบูจากตาลโตนด
การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา	✓	✓	✓	✓
การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานวันลูกโหนดประจำปีของของทางอำเภอสิงหนคร	✓	✓	✓	✓
การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้	✓	✓	✓	✓

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพเป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดที่ได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคการศึกษาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งกลุ่มอาชีพก็ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมที่สำคัญของอำเภอสิงหนครด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมงานวันลูกโหนดประจำปี เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่ง

ภูมิปัญญาอันมีค่าของชุมชน และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพที่สำคัญคือการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดของแต่ละชุมชนและเป็นการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สูญหายไปจากพื้นที่อำเภอสติงพระสี่ปไป

ตารางภาพ 6 การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในประเทศ	✓	✓	✓	✓
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างประเทศ	✓	-	-	-

การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่นโดยทั้ง 4 กลุ่มอาชีพได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาตาลโตนดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งในประเทศจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐภาคการศึกษาที่สนใจภูมิปัญญาตาลโตนดได้เข้ามาศึกษาดูงานภายในกลุ่มอาชีพ หรือการที่กลุ่มอาชีพได้มีการเดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการทำตาลโตนดบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอสติงพระและพื้นที่จังหวัดต่างๆในประเทศไทย ทั้งนี้ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน เรื่องของการทำตาลโตนดและการตลาดในต่างประเทศ เพราะฉะนั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดทั้งในและต่างประเทศเป็นการเปิดมุมมองให้แก่กลุ่มอาชีพสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และยังสามารถเพิ่มช่องทางในการขยายผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อีกด้วย

ตารางภาพ 7 การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด

การส่งเสริมบทบาท ปราชญ์ท้องถิ่นที่มี ความรู้ด้านภูมิปัญญา ตาลโตนด	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตลูกตาล ลอยแก้ว	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตน้ำตาล โตนดผง	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้าน การผลิตโคมไฟ ใบตาล	ภูมิปัญญา ตาลโตนดด้านการ ผลิตสบู่จาก ตาลโตนด
การส่งเสริมบทบาท ปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะ วิทยากร	✓	✓	✓	✓

การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดโดยกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มได้มีการส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะการเป็นวิทยากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นประธานของกลุ่มอาชีพ เนื่องจากมีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดอย่างละเอียดอีกทั้งได้สืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังจึงมีการวางแผน จัดรูปแบบ และถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้ได้รับถ่ายทอดเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้นการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ปราชญ์ท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้มีการสืบสานต่อยอดต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนี้ สถานการณ์ปัจจุบันทำให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยลง ปราชญ์ท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการเก็บรักษาองค์ความรู้ และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีเพื่อทำให้องค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

2. วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคม

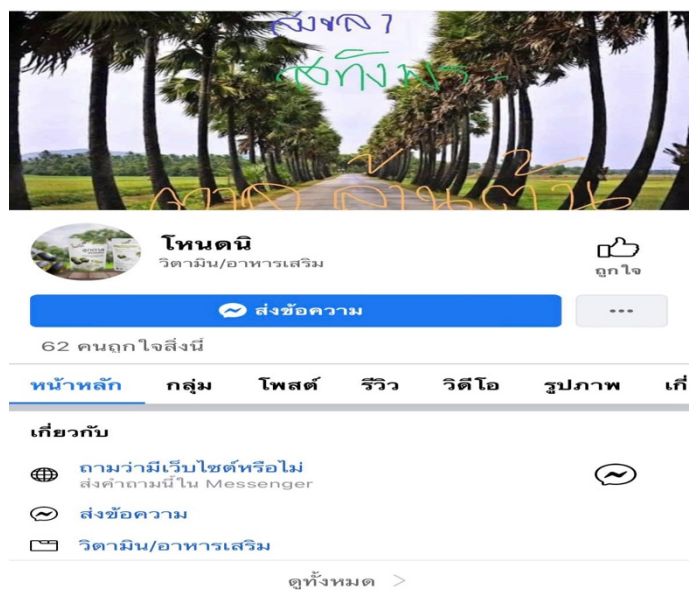
สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงเวลา จึงทำให้คนในสังคมมีพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ความต้องการที่มีความหลากหลาย ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปยังกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดอีกด้วยได้แก่ ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟไบताल และภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด ทำให้กลุ่มอาชีพเหล่านี้ต้องมีการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาด ทั้งนี้กลุ่มอาชีพยังต้องคำนึงถึงการจัดการด้านระบบขนส่ง การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การรับรองมาตรฐานสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และแนวทางการต่อยอดสินค้า ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค อยู่เสมอ ผลการศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดของกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคมได้แก่การจัดการระบบขนส่ง การทำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การรับรองมาตรฐานผลิต การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และ แนวทางต่อยอดผลิตภัณฑ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 วิธีการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว

กลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วแม้จะเป็นสินค้าบริโภคที่มีอายุสั้น ต้องเก็บรักษาไว้ในที่เย็นเพื่อยืดอายุสินค้า แต่ทางกลุ่มได้มีวิธีสร้างมูลค่าให้กับสินค้าจนเป็นที่รู้จักในชื่อผลิตภัณฑ์ “โหนดนิ” ด้วยวิธีการต่อไปนี้

การจัดการด้านระบบขนส่ง

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วเป็นกลุ่มอาชีพที่ผลิตลูกตาลลอยแก้วขึ้นมาเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน โดยทางกลุ่มอาชีพจะไปนำเสนอผลิตภัณฑ์ด้วยการออกบูทงาน OTOP ต่างๆหรือมีการสั่งซื้อจากลูกค้าภายนอกที่รู้จักและจะเป็นการเข้ามารับผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง หรือมีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อไปขายในพื้นที่ใกล้เคียงเพราะเนื่องจากลูกตาลลอยแก้วมีอายุในการเก็บรักษาได้ไม่นานที่อุณหภูมิปกติ แต่ถ้ามีการแช่ตู้เย็นจะสามารถเก็บรักษาได้เป็นระยะเวลา 1 เดือน อย่างไรก็ตามจากการเกิดโรคระบาด Covid-19 ในปัจจุบันจึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการปรับตัวโดยการขายส่งออนไลน์เพิ่มมากยิ่งขึ้นโดยการเปิดเพจทาง facebook ชื่อ “โหนดนิ” หรือทาง Line ส่วนตัวของสมาชิกกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นช่องทางในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์อีกช่องทางหนึ่ง ดังภาพ

แผนภาพ 18 หน้าเพจกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

และมีการใช้บริการขนส่งเอกชน Kerry หรือมีการใช้บริการขนส่งโดยรถทัวร์ หรือรถไฟ เป็นต้น เพื่อให้ถึงมือของผู้บริโภคได้สะดวกและรวดเร็วที่สุดในยุคที่มีการระบาดของโรคในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ก่อนมีการระบาดของโรค covid-19 ทางกลุ่มอาชีพได้มีการไปออกบูทขายผลิตภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้วในงานต่าง ๆ แต่พอมีการระบาดของโรคก็ทำให้รายได้ลดลงไปเป็นจำนวนมากจึงทำให้ต้องมาปรับการขายเป็นการขายผ่าน facebook และใช้บริการขนส่งเอกชนมากขึ้น”

(สุดา ศรีขวัญ และศิริปภัศสรา จิรินวรรธน์, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2564)

การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาการผลิตลูกตาลลอยแก้วเป็นภูมิปัญญาที่ลักษณะสินค้าเป็นประเภทของเหลวทางกลุ่มอาชีพมีการนำถ้วยพลาสติกมาใช้เพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ในการบรรจุลูกตาลลอยแก้ว ซึ่งในขั้นตอนกระบวนการผลิตนั้นทางกลุ่มอาชีพได้นำวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น น้ำตาลโตนดสด เข้ามาเป็น

ส่วนประกอบสำคัญในการทำลูกตาลลอยแก้วอีกด้วย ทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพจะมีการคิดคำนวณปริมาณลูกตาลที่จะใช้ในแต่วันให้เพียงพอต่อกำลังการผลิตเพื่อไม่ให้เกิดการเหลือทิ้งหรือเน่าเสีย

กล่าวได้ว่าแนวทางการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาการผลิตลูกตาลลอยแก้วนั้น เน้นการจัดการด้านวัตถุดิบและส่วนประกอบสำคัญในการผลิตลูกตาลลอยแก้วเพื่อให้วัตถุดิบมีปริมาณที่เหมาะสมพอดีต่อกำลังการผลิตในแต่ละรอบมิให้เหลือทิ้งหรือเน่าเสีย อีกทั้งยังเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าสูงสุด

แผนภาพ 19 ผลตาลสดวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเป็นลูกตาลลอยแก้ว
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว มีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) โดยมีเลขที่จดทะเบียน 9020146060002 ปัจจุบันทางกลุ่มอาชีพลูกตาลลอยแก้วได้มีการกำลังทำเรื่องขอเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อีกหนึ่งชนิดได้แก่ เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) แต่ยังคงอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการทางเอกสารเพื่อรอการอนุมัติต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การขอใบอนุญาต อย.นั้นต้องมีการจัดทำโรงงานที่มีมาตรฐาน สินค้าได้มาตรฐานตามที่ อย. กำหนด และปราศจากสารปนเปื้อน เจ้าหน้าที่ อย. จะเข้ามาตรวจดูโรงงานโดยละเอียด”

(ยุพดี พูลสวัสดิ์, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2564)

เพราะฉะนั้นในการได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วนั้นทางกลุ่มอาชีพจำเป็นต้องมีการควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กำหนดอยู่เสมอโดยมีการคำนึงถึงความสะอาด ความปลอดภัย และใส่ใจความต้องการของผู้บริโภคมีการพัฒนาสินค้าอยู่เสมอ

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ลูกตาลลอยแก้วเป็นขนมหวานที่ส่วนผสมของน้ำเชื่อมซึ่งเป็นของเหลว ทางกลุ่มอาชีพจึงได้มีการทำบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาในลักษณะของถ้วยพลาสติกสีขาว มีฝาปิดอย่างแน่นหนาเพื่อกันลูกตาลลอยแก้วไม่ให้หกเสียหายได้ องค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้วประกอบด้วยชื่อสินค้า ปริมาณ ที่ตั้งของสถานที่ผลิต และ เบอร์โทรศัพท์ ดังนี้

ข้างถ้วยลูกตาลลอยแก้วมีการติดฉลากชื่อผลิตภัณฑ์ว่า “Nodni ลูกตาลลอยแก้ว” เห็นได้ว่ากลุ่มใช้ภาษาอังกฤษเป็นชื่อกลุ่มว่า “Nodni” อ่านออกเสียงว่า “โนนดนิ” ซึ่งภาษาถิ่นใต้สื่อความว่านี่คือลูกตาลโตนด และใช้ภาษาไทยต่อท้ายว่า “ลูกตาลลอยแก้ว” เพื่อสื่อชนิดของขนมหวาน สะท้อนถึงการนำภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลโดยที่สำเนียงพ้องกับภาษาถิ่นใต้ได้อย่างแยบยลมีการบอกปริมาณที่ชัดเจนคือ 200 มิลลิลิตรซึ่งเป็นปริมาณที่กินได้พอดีสำหรับคนหนึ่งคน มีการบอกสถานที่ผลิตคือ บ้านเลขที่ 23 หมู่3 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้อย่างชัดเจน ดังภาพ

แผนภาพ 20 บรรจุภัณฑ์ลูกตาลลอยแก้ว
ที่มา : ศิริปภัศสรา จิรนิวรรธน์ ประธานกลุ่มอาชีพ

แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

เนื่องจากเกิดสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้ร้านที่จัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มหลายแห่งปิดตัวลงเนื่องจากคนเดินทางมาท่องเที่ยววันน้อยลงทำให้ขายสินค้าไม่ได้ ส่งผลกระทบทำให้รายได้ลดลง ทางกลุ่มจึงหวังเพิ่มรายได้จากการส่งออกไปขายนอกพื้นที่ให้มากขึ้นโดยมีแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ดังนี้

ในส่วนสินค้าลูกตาลลอยแก้ว ทางกลุ่มได้วางแผนการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายทางรสชาติเช่นมีทั้งรสชาติดั้งเดิมคือลูกตาลลอยแก้วเพียงอย่างเดียว และรสชาติเพิ่มเติมโดยนำผลไม้ชนิดอื่นมาผสมเช่นลิ้นจี่ สับปะรด เพื่อเป็นตัวเลือกให้กับผู้บริโภคมากขึ้น

อย่างไรก็ตามกลุ่มเล็งเห็นว่าลูกตาลลอยแก้วแม้จะเป็นสินค้าที่อร่อย แต่ก็ไม่สามารถเก็บได้นาน เสียง่าย ต้องเก็บไว้ในที่เย็น ทำให้ขนส่งลำบากจึงได้คิดค้นต่อยอดสินค้าขึ้นมาใหม่เพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน และมีบรรจุภัณฑ์ที่สามารถขนส่งได้สะดวกมากยิ่งขึ้น แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพลูกตาลลอยแก้วนั้น ทางกลุ่มอาชีพต้องการให้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในร้านค้าประชาชนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีการพัฒนาในส่วนของลูกตาลลอยแก้วให้สามารถวางขายได้โดยไม่ต้องพึ่งตู้เย็นอีกต่อไป จึงมีการคิดค้นลูกตาลอบแห้งด้วยนวัตกรรมการบรรจุแบบสุญญากาศเพื่อยืดระยะเวลาของอาหารให้อยู่ได้นานยิ่งขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีการยืดอายุด้วยไมโครเวฟเข้ามาประยุกต์ใช้ด้วยแต่ขั้นตอนกระบวนการผลิตกำลังอยู่ในระบบของการทดลอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันทางกลุ่มอาชีพลูกตาลลอยแก้วได้มีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้งเพื่อเป็นการตอบโจทย์ในยุคที่มีโรคระบาดลูกค้าไม่สามารถออกมาซื้อสินค้าด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้กลุ่มอาชีพสะดวกในการขนส่งสินค้ามากยิ่งขึ้น”

(สมคิด เทพสุริยวงศ์, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2564)

ดังนั้นทางกลุ่มอาชีพจึงผลิตผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้งภายใต้ชื่อผลิตภัณฑ์ “โหนดนิ ลูกตาลอบแห้ง” เพื่อสื่ออัตลักษณ์ความเป็นได้อย่างชัดเจน มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นของสุญญากาศเพื่อทำให้ลูกตาลอบแห้งยืดอายุได้เป็นเวลานาน มีการระบุเครื่องหมายของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และสถานที่การผลิตได้อย่างชัดเจน

ผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้งมีจุดเด่นคือเป็นสินค้าถนอมอาหาร สามารถเก็บไว้ได้นานโดยรสชาติยังคงเดิม ดังนั้นกลุ่มอาชีพยังมีเป้าหมายสำคัญสูงสุดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการวางแผน

ส่งออกผลิตภัณฑ์ลูกตาลโตนดอบแห้งไปขายยังต่างประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ที่มากขึ้นให้กับชุมชนต่อไป
ได้ในอนาคต

แผนภาพ 21 ผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้ง
ที่มา : ศิริปภัศสรา จิรนิวรรธน์ ประธานกลุ่มอาชีพ

2.2 วิธีการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง

กลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงเป็นสินค้าบริโภคที่มีอายุยาวนาน ทางกลุ่มได้เปิดตลาดการบริโภคให้กว้างไกลขึ้นให้ใช้ได้ทั้งการประกอบอาหารคาว อาหารหวาน และเครื่องดื่มได้อย่างหลากหลายโดยมีวิธีการสร้างมูลค่าดังต่อไปนี้

การจัดการด้านระบบขนส่ง

ผลิตภัณฑ์ชุมชนน้ำตาลโตนดผงนี้จัดเป็นสินค้าประเภทของแห้งที่มีการใส่บรรจุภัณฑ์ที่ง่ายต่อการขนส่ง ก่อนมีการระบาดของโรค Covid-19 กลุ่มอาชีพได้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยช่องทางการจำหน่ายหน้าร้านขายของฝากในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงในอำเภอสทิงพระ และปัจจุบันกลุ่มอาชีพได้มีการปรับตัวทางการตลาดด้วยการขายผ่านช่องทางออนไลน์ จากเดิมจะมีการจำหน่ายที่หน้าร้านของทางกลุ่มอาชีพ หรือมีพ่อค้าแม่ค้ามารับไปขายในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงตามร้านขายของฝากเท่านั้น ต่อมาได้มีการประชาสัมพันธ์ลงเพจใน facebook ชื่อ “น้ำตาลโตนดดาวราย” เพื่อเป็นช่องทางขายออนไลน์มากยิ่งขึ้น ดังภาพ

แผนภาพ 22 หน้าเพจกลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

กลุ่มอาชีพยังได้มีการจัดส่งสินค้าให้ผู้บริโภคผ่านทางขนส่งเอกชน Kerry ขนส่งเอกชน J&T และการใช้บริการรถขนส่งโดยเฉพาะในกรณีที่มีการสั่งสินค้าเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ทันต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บางครั้งมีการสั่งซื้อน้ำตาลโตนดผงจากนครปฐมที่ละหลายๆ เอาไปทำขนมเพราะเป็นลูกค้าประจำที่สั่งกันมานาน ถ้าขนส่งกับ Kerry จะมีค่าใช้จ่ายที่มีราคาแพง จึงต้องเรียกรถขนส่งโดยเฉพาะมารับถึงหน้ากลุ่มอาชีพส่งตรงถึงลูกค้าที่นครปฐม”

(กาญจนา มากมี, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงเป็นกลุ่มอาชีพที่มีกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมกล่าวคือใช้แรงงานคนในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต และอุปกรณ์การผลิตที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเช่นไม้พายทำมาจากไม้ตาลซึ่งมีน้ำหนักเบา คงทนเหมาะกับแรงงานคน ส่วนของกระบอกตาลซึ่งใช้ใส่น้ำตาลสดก็ทำมาจากไม้ไผ่ เตาดินเผาและเชื้อเพลิงถ่านซึ่งทำมาจากงวงตาลแห้ง การผลิตของกลุ่มจึงเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนอย่างแนบแน่น กล่าวคือได้การช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยการรับซื้อน้ำตาลโตนดสดเพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำตาลโตนดผง

โดยประมาณการน้ำตาลโตนดจากต้นตาลโตนด 10 ต้นจะให้ปริมาณน้ำตาลโตนดเคี้ยว 1 ปีบพอดีกับการน้ำตาลโตนดผง 1 วัน จึงทำให้กลุ่มอาชีพจะมีการคำนวณปริมาณน้ำตาลโตนดสดที่เข้ามาเป็นวัตถุดิบเพื่อไม่ให้เกิดการบูดเน่าและเหลือทิ้งได้ ยกเว้นหน้าเทศกาลและวันสำคัญประจำปีที่มีความต้องการน้ำตาลโตนดผงมากขึ้นทั้งนำไปเป็นของฝากและนำไปประกอบอาหาร ในช่วงเวลาดังกล่าวจะเพิ่มปริมาณการผลิตโดยจัดทำทั้งวันทั้งคืนให้เพียงพอต่อความต้องการ

กล่าวได้ว่ากลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงมีแนวทางในการจัดการกระบวนการผลิตให้ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการคำนึงถึงปริมาณการผลิตในแต่ละวันให้มีปริมาณน้ำตาลโตนดสดที่มีความพอดีกับกำลังการผลิต เพื่อให้ได้น้ำตาลโตนดผงที่มีความสดใหม่อยู่เสมออีกทั้งมิให้เกิดการเน่าเสียของวัตถุดิบ

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้า คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) โดยมีเลขที่จดแจ้ง 9020275820002 ต่อมาได้มีการขอเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน ฮาลาล มีเลขจดแจ้ง 69G7760010960 อีกทั้งยังได้มีการรับรองมาตรฐานเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) โดยมีการมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายในชุมชน เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงจึงจัดได้ว่าเป็นกลุ่มอาชีพที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผงยังเป็นสินค้าระดับ 5 ดาวของตำบลได้รับการยกย่องในระดับอำเภออีกด้วยดังภาพ

แผนภาพ 23 เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผง
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

การที่กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลผงได้รับการรับรองมาตรฐานอย่างมากมายจึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องรักษามาตรฐานสินค้าให้คงที่อยู่เสมอ เพื่อก่อให้เกิดการไว้วางใจและกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผง เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการทำเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่มีคำสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก โดยการผลิตน้ำตาลโตนดผงนั้นกลุ่มอาชีพเน้นการให้ลูกค้าเห็นตัวผลิตภัณฑ์ข้างในอย่างชัดเจน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลุ่มอาชีพเราผลิตน้ำตาลโตนดผงขึ้นมานั้น ก่อนจะทำแพ็คเกจต้องมีการประชุมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ต้องคำนึงก่อนว่าลูกค้าต้องเห็นตัวน้ำตาลผงที่อยู่ในห่อผลิตภัณฑ์ชัดเจน น้ำตาลต้องแห้ง ไม่เปียก ไม่ชื้น และบอกสถานที่การผลิตไว้ด้วย หากลูกค้าต้องการสั่งอีกภายหลังสามารถสั่งได้อย่างถูกต้อง”

(มียาวดี แก้วดีเลิศ และประไพ แก้วดีเลิศ, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

จึงทำให้กลุ่มอาชีพน้ำตาลโตนดผงได้มีการปรับบรรจุภัณฑ์มาโดยตลอดจนปัจจุบันอย่างที่มีการจำหน่ายทั่วไป โดยมีการให้ชื่อผลิตภัณฑ์ “ดาวราย น้ำตาลโตนดผง” ผลิตจากน้ำตาลโตนดแท้ มีปริมาณต่อห่อสุทธิ 200 กรัม มีการบอกสถานที่ผลิตคือ เลขที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอเสถียร จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ 086-2890377 และประทับตราเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อีกด้วย ดังภาพ

แผนภาพ 24 ผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดอง

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดองนั้น ทางกลุ่มอาชีพได้ประชุมความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยานิคมจังหวัดสงขลาเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมคิดค้น และพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดองในรูปแบบใหม่ๆคือการพัฒนาน้ำตาลโตนดองให้เป็นน้ำตาลโตนดองอัดแท่ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การต่อยอดผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดองของตนเองนั้น ต้องการให้น้ำตาลโตนดองกลายเป็นน้ำตาลอัดแท่งไว้ชงกาแฟ และสามารถพกพาได้สะดวกเปลี่ยนแปลงตาลโตนดองให้เป็นรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นสายรักสุขภาพ”

(คำ คล้ายสินวล, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2564)

เห็นได้ว่าการต่อยอดจากผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดองผลเป็นน้ำตาลโตนดองอัดแท่งมีความน่าสนใจ และแสดงให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มที่ไม่ทำเป็นน้ำตาลอัดก้อนแบบทั่วไป แต่ทำเป็นแท่งคล้ายช้อนคนกาแฟโดยมีด้ามจับน้ำตาลดังกล่าวเพื่อสะดวกในการการบริโภคกาแฟทุกถิ่นที่แม้ไม่มีช้อนคนกาแฟ ก็สามารถใช้น้ำตาลโตนดองอัดแท่งซึ่งให้ทั้งความหวานและเป็นช้อนคนกาแฟในตัว

อย่างไรก็ดีทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตพัฒนาน้ำตาลผงอัดแท่งนั้น กำลังอยู่ในขั้นตอนของการทดลองปรับเปลี่ยนให้ได้มาตรฐานที่ทางกลุ่มอาชีพวางไว้ และทางกลุ่มอาชีพมีเป้าหมายสูงสุดในการส่งออกน้ำตาลโตนดผงของกลุ่มอาชีพบ้านคลองฉนวนให้ไปไกลถึงตลาดต่างประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มอาชีพ ให้อยู่ดีกินดีมีรายได้ที่มั่นคงต่อไปในอนาคต

ดังนั้นเป้าหมายการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผงที่มีอยู่เดิมให้ผู้บริโภคสะดวกต่อการนำมาบริโภคได้ง่ายขึ้น จากเดิมที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์แบบซีลล็อกเพราะเปิดใช้แล้วอาจมีการปนเปื้อนของอากาศจนทำให้น้ำตาลโตนดผงจับตัวเป็นก้อน ดังนั้นการพัฒนาต่อยอดเป็นการทำน้ำตาลโตนดผงอัดแท่งเพื่อให้สะดวกต่อการหยิบมาใช้ในแต่ละครั้ง และเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงคือการส่งออกไปตลาดต่างประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่คนในชุมชน

2.3 วิธีการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลเป็นกลุ่มอาชีพที่สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติที่มาจากในชุมชน แต่ละชิ้นงานมีความประณีตสวยงามทางกลุ่มจึงมีวิธีการสร้างมูลค่าดังต่อไปนี้

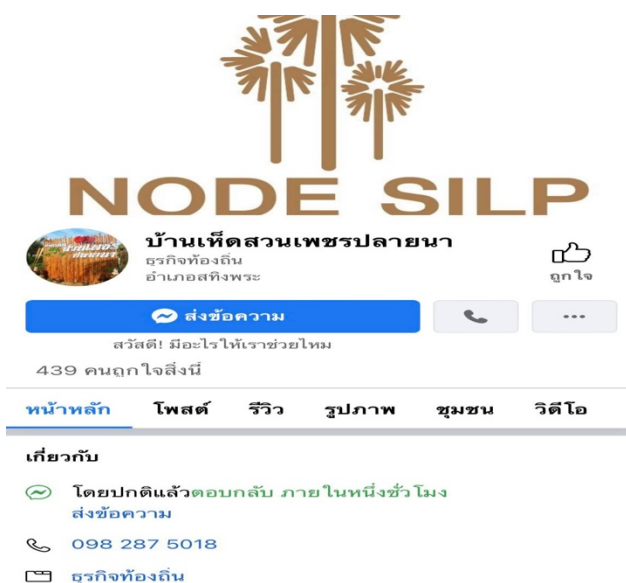
การจัดการด้านระบบขนส่ง

ในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ก่อนมีการระบาดของโรคCovid-19 กลุ่มอาชีพได้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยช่องทางการจำหน่ายการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยการออกบูทงานOTOP หรือออกงานของพัฒนาชุมชน และปัจจุบันกลุ่มอาชีพได้มีการปรับตัวทางการตลาดด้วยการขายผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ผ่านเพจ facebook ชื่อ “บ้านสวนเพชรปลายนา” ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“งานฝีมือเหล่านี้ลูกค้าต้องเห็นเอง สามารถจับต้องได้เพราะเป็นงานที่ขายความคิดสร้างสรรค์ ขายศิลปะ จะมีราคาสูงเป็นธรรมดา หากลูกค้าเห็นแต่รูปก็จะเกิดความไม่ไว้วางใจว่าสินค้าจะตรงกับความต้องการของตนเองหรือไม่”

(พงศ์ไท เพชรศรีสังข์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2564)

เพราะฉะนั้นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าจะสั่งซื้อจำเป็นต้องเห็นตัวสินค้าจริงๆแต่เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดจึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องหันมาทำธุรกิจออนไลน์ขายในเพจ facebook ดังภาพ

แผนภาพ 25 หน้าเพจกลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟไบตาล
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ในส่วนของการบริการด้านการขนส่ง กลุ่มการผลิตโคมไฟไบตาล มีการใช้บริการขนส่งไปรษณีย์ไทยเท่านั้นเนื่องจากเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการขนส่ง อีกทั้งมีการประกันการขนส่งผลิตภัณฑ์ หากเกิดการเสียหายในขณะขนส่ง ทางไปรษณีย์ไทยจะเป็นผู้รับผิดชอบ จึงทำให้กลุ่มเกิดความเชื่อมั่นว่าสินค้าของตนจะไปถึงปลายทางโดยไม่เกิดความเสียหาย

การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟไบตาลจัดได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการขั้นตอนการผลิต เนื่องจากเป็นการนำวัสดุในพื้นที่ที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดขึ้นเป็นงานศิลปะที่สร้างรายได้ให้กับคนในครอบครัว และทางกลุ่มอาชีพยังได้มีการประยุกต์ผลิตภัณฑ์โดยการนำวัสดุธรรมชาติชนิดอื่นเข้ามาผสมผสาน เช่น หวาย ไม้พญาเสือโคร่ง ไม้ไผ่ เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ไม่มีงานชิ้นใดที่สร้างขึ้นโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมเพราะงานทุกชิ้นใช้วัสดุธรรมชาติทั้งหมด เว้นแต่กาวติดประสานก็เท่านั้น และหากงานชิ้นที่ตนได้ทำขึ้นมาชิ้นนี้เกิดความผุพังไปตามกาลเวลาก็จะสามารถย่อยสลายได้โดยไม่ทำลายธรรมชาติอีกด้วย”

(เหียบ เพชรศรีสังข์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2564)

กล่าวไว้ว่าแนวทางการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการด้านการนำวัตถุดิบธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์มากที่สุด ชีงงานทุกชิ้นที่กลุ่มอาชีพผลิตขึ้นมาขึ้นต้องคำนึงถึงปริมาณวัสดุที่มีการนำมาใช้ต้องมีความพอดีในแต่ละรอบของการผลิต เช่น ปริมาณของหวายหรือไม้พญาเสือโคร่ง เป็นต้น เพื่อเป็นการไม่ให้เกิดการเหลือทิ้งอีกทั้งยังเป็นการรักษาสมดุลทรัพยากรธรรมชาติให้มีความคงอยู่กับชุมชนต่อไปในอนาคต

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) ซึ่งเครื่องหมายนี้สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่มาตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย OTOP นั้นเอง เนื่องจากการผลิตโคมไฟจากใบตาลโตนดนั้นเป็นงานฝีมือ งานศิลปะการที่จะให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานจึงจำเป็นต้องมีความเหมือนกันในทุกตัวอย่างของชิ้นงานที่ผลิตขึ้น จึงจะผ่านการรับรองของมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) จากคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนที่ผลิตขึ้นมาขึ้น จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งทางหน่วยงานจะมีการขอตัวอย่างชิ้นงาน ชนิดละ 5 ชิ้น เพื่อส่งไปตรวจสอบและพิจารณา มาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพราะฉะนั้นชิ้นงานแต่ละชนิดที่ส่งไปนั้นทุกอย่างต้องมีความเหมือนกันทุกชิ้น”

(ชญานิศ คงสุวรรณ และพงศ์ไท เพชรศรีสังข์, สัมภาษณ์ 18 เมษายน 2564)

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์จากใบตาลโตนดส่วนใหญ่เป็นงานที่มีความประณีตสวยงาม ใช้โครงสร้างที่มีขนาดใหญ่จึงทำให้อาจเกิดความเสียหายได้ง่าย ทางกลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีผลิตด้วยการให้ลูกค้าออกแบบผลิตภัณฑ์ได้เอง เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้ามากที่สุดและทางกลุ่มอาชีพก็ต้องมีการประเมินความสามารถของทางสมาชิกในความสามารถที่จะผลิตให้ตรงตามที่ถูกคำสั่งได้หรือไม่ ทั้งนี้การส่งผลิตภัณฑ์จึงเป็นการส่งลงกล่องผ่านไปรษณีย์เท่านั้น และเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทางกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบตาลโตนดให้เป็นสินค้าที่มีขนาดเล็กลง เช่น พวงมาลัยข้อมือ เพื่อให้สามารถขนส่งได้อย่างสะดวกถึงมือลูกค้าโดยไม่บุบสลาย

ดังนั้น บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลยังไม่มีการผลิตบรรจุภัณฑ์อย่างชัดเจนมีเพียงกล่องไปรษณีย์ขนาดใหญ่ที่จะสามารถบรรจุและนำส่งให้ถึงมือ

ลูกค้าเท่านั้น แต่กลุ่มอาชีพได้มีการปรับตัวโดยการทำผลิตภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลงเพื่อสะดวกต่อการบรรจุลงกล่องไปรษณีย์และไม่เกิดการพังเสียหาย

แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

การต่อยอดภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตคอมพิวเตอร์ไบตาลนั้นจากเดิมจะมีเพียงแค่วิดีโอที่ทำจากไบตาลเท่านั้นต่อมาได้มีการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น เช่น หมวกจากไบตาล ตะกร้าจากไบตาล และพวงมาลัยข้อมือเทศกาลวันแม่ เป็นต้น

แผนภาพ 26 หมวกจากไบตาล ตะกร้าจากไบตาล และพวงมาลัยข้อมือเทศกาลวันแม่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

อย่างไรก็ดีทางกลุ่มอาชีพก็ต้องอาศัยการต่อยอดด้วยการส่งเสริมการขายเป็นสำคัญ เพราะเนื่องจากงานศิลปะจากใบตาลโตนดนั้นเป็นงานที่ใช้ฝีมือคนเป็นหลัก ใช้ศิลปะและการสร้างสรรค์ผลงานให้ประณีตสวยงามอีกทั้งยังใช้ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้นเป็นเวลาหลายวัน เพราะฉะนั้นแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์คือการช่วยการส่งเสริมการขายให้กลุ่มอาชีพสามารถนำผลิตภัณฑ์ส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ ทั้งนี้จากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้กลุ่มอาชีพโคมไฟใบตาลไม่สามารถออกบูทในงานต่างๆได้ จึงได้มีการหันมาทำการตลาดออนไลน์อย่างจริงจัง เพื่อหวังว่าจะกระตุ้นยอดขายให้ดีขึ้นได้อีกทาง

ดังนั้นเป้าหมายการต่อยอดผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลเป็นการต่อยอดด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น และยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาใบตาลโตนดให้อยู่คู่กับคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เป้าหมายสูงสุดของกลุ่มอาชีพคือการนำผลิตภัณฑ์เพื่อส่งขายไปยังตลาดต่างประเทศ เพราะผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานฝีมือยังไม่เป็นที่นิยมมากนักในตลาดของคนไทย ดังนั้นการทำตลาดออนไลน์เพื่อหวังเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการส่งออกต่างประเทศจะช่วยให้กลุ่มอาชีพคนในชุมชนสามารถอยู่ได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

1.4 วิธีการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด

กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้มีการนำเอาประโยชน์จากผลตาลสุกมาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตสบู่ ทำให้สบู่ตาลโตนดของกลุ่มอาชีพมีสรรพคุณต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้สารสกัดจากตาลโตนดสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นและสามารถสร้างมูลค่าด้วยวิธีการ ดังนี้

การจัดการด้านระบบขนส่ง

ช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์สบู่จากตาลโตนดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการผลิตต่อยอดขึ้นมาเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยปกติแล้วจะเป็นการขายส่งให้กับลูกค้าประจำหรือออกบูทงาน OTOP และได้มีการนำผลิตภัณฑ์ไปออกรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก แต่เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบันทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการหันมาสนใจในธุรกิจออนไลน์โดยผ่านช่องทาง facebook ชื่อ “Node na le” เป็นการเล่นคำอ่านในภาษาอังกฤษที่มีการพ้องเสียงในภาษาไทยว่า “โหนด นา เล” เพื่อเป็นการสร้างความเป็นสากลให้แก่ชื่อผลิตภัณฑ์ และชื่อกลุ่มอาชีพได้อีกด้วย อีกทั้งยังมีวิธีการติดต่อสั่งซื้อผลิตภัณฑ์อีกช่องทางหนึ่งคือผ่าน Line ของกลุ่มอาชีพนั่นเอง ดังภาพ

แผนภาพ 27 หน้าเพจกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

การบริการด้านการขนส่ง ทางกลุ่มเลือกใช้การให้บริการขนส่งเอกชน J&T เพียงตัวเลือกเดียว เนื่องจากทางกลุ่มอาชีพมีคำสั่งซื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ การขนส่ง J&T จัดบริการพิเศษให้รถของบริษัทเข้ามารับผลิตภัณฑ์ถึงสถานที่ตั้งกลุ่มอาชีพอีกด้วย เพราะฉะนั้นในยุคสมัยที่ต้องมีการปรับตัวกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาระบบเพื่อให้ถึงมือลูกค้าได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ในส่วนของบริการขนส่งเอกชนเองก็ได้เพิ่มการบริการรับพัสดุถึงที่โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมแต่อย่างใด

การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาการผลิตสบู่จากตาลโตนดนับว่าเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาตาลโตนด ซึ่งทางกลุ่มอาชีพมองเห็นคุณประโยชน์จากลูกตาลโตนดที่มีหลากหลายเนื่องจากสภาพแวดล้อมของกลุ่มอาชีพมีสภาพแวดล้อมดีทะเลสาบสงขลาจึงส่งผลให้ทางกลุ่มอาชีพเห็นความสำคัญในการปล่อยของเสียลงทะเลสาบ และในขั้นตอนกระบวนการผลิตสบู่ นั้นจะมีน้ำล้างสบู่เหลือ ทางกลุ่มอาชีพจะนำน้ำล้างสบู่มาทำเป็นปุ๋ยเพื่อเอาไรรดน้ำต้นไม้และในส่วนของเศษสบู่ที่เหลือใช้จะนำกลับมาทำเป็นส่วนประกอบของน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้าต่อไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ทางกลุ่มจะไม่มีตาลโตนดเหลือเพราะใช้ตาลโตนดล้วนๆ โดยจะปรับมาเป็นส่วนผสมของสบู่น้ำยาล้างจาน ทำผงซักฟอกหรือเป็นส่วนผสมของน้ำหมักชีวภาพ อีกทั้งทางกลุ่มยังรณรงค์ให้รักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทะเลสาบเพื่อไม่ให้มีของเสียไหลลงสู่ทะเลสาบอีกด้วย”

(อรพินท์ แก้วมณี, สัมภาษณ์ 22 เมษายน 2564)

กล่าวไว้ว่าแนวทางการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นกลุ่มอาชีพที่เน้นการจัดการกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงของเสียที่เหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตสบู่เพราะที่ตั้งของกลุ่มอาชีพมีสภาพแวดล้อมติดทะเลสาบสงขลาจึงอาจทำให้มีของเสียไหลลงสู่ทะเลสาบได้ง่าย ดังนั้นกลุ่มอาชีพจึงได้นำน้ำล้างสบู่ที่เหลือจากกระบวนการผลิตสบู่มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ต่อในครัวเรือนได้

การรับรองมาตรฐานสินค้า

ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าคือเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) ซึ่งผู้ผลิตนั้นผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นต้องมีความเข้าใจในการผลิตสบู่จากตาลโตนดและมีความรู้ในการผลิตที่มีคุณภาพมาเป็นอย่างดี ดังนั้นการขอมาตรฐานเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) ของกลุ่มอาชีพผลิตสบู่จากตาลโตนดนั้นจะมีเป็นการส่งตัวอย่างสบู่ 10 ชิ้นต่อ 1 ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้หน่วยงานนำไปตรวจสอบคุณภาพของสบู่และภายหลังการตรวจสอบจะมีการนำส่งเอกสารให้ทางกลุ่มอาชีพได้รับทราบ เพราะฉะนั้นเมื่อผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วทางกลุ่มอาชีพก็ยังคงยึดมั่นที่จะผลิตสบู่ที่ดีและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ภูมิปัญญาการผลิตสบู่จากตาลโตนดนั้นเป็นภูมิปัญญาสมัยใหม่ ด้วยการเห็นสรรพคุณของลูกตาลโตนดสุกแล้วจึงเกิดเป็นผลิตภัณฑ์สบู่ตาลโตนดขึ้น เพราะฉะนั้นการผลิตสบู่ขึ้นมาเพื่อให้เกิดความน่าสนใจนั้นต้องเห็นถึงความต้องการลูกค้าเป็นสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“จากการที่ลูกค้าได้ซื้อสบู่เหลวไป และไม่สามารถนำขึ้นเครื่องบินได้ จากเดิมที่ผลิต 200 ml. ลูกค้าก็มีความจำเป็นต้องทิ้งไว้ที่สนามบินขนาดใหญ่ ทางกลุ่มอาชีพจึงได้มีการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้เป็นอย่างเช่นปัจจุบันที่มีการวางจำหน่าย”

(สุภา พัสโร, สัมภาษณ์ 22 เมษายน 2564)

ปัจจุบันทางกลุ่มอาชีพการผลิตสบู่จากตาลโตนด ได้ผลิตสบู่เป็นสบู่ก้อน มีขนาด 80 กรัม มีการบรรจุภัณฑ์ที่มีสีสันสวยงามในชื่อ “Node NA LE” เป็นภาษาอังกฤษ และในชื่อ “โนนด นา เล” เป็นภาษาไทย โดยสบู่มีสรรพคุณ ลดสิว จุดต่างดำ มีฤทธิ์ต้านเชื้อรา และทำให้ผิวนุ่มชุ่มชื้นอีกด้วย ซึ่งภายในกล่องสบู่จะมีการบรรจุก้อนสบู่ในห่อพลาสติกอีกหนึ่งชั้นเพื่อกันก้อนสบู่เสียหายหรืออาจเกิดการละลายผิดรูปได้ อีกทั้งมีสถานที่ผลิต คือ บ้านเลขที่ 7 บ้านท่ามิไร ตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 096-6463986 ดังภาพ

แผนภาพ 28 บรรจุภัณฑ์สบู่จากตาลโตนด
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย

อย่างไรก็ตามทางกลุ่มอาชีพได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้บริโภคได้ซื้อผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตนดมากยิ่งขึ้นและมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามตรงต่อความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ

แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ โนนด นา เล เป็นกลุ่มอาชีพที่มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นการตอบโจทยความต้องการของลูกค้าในหลายกลุ่ม หลายประเภทจึงได้มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่กำลังจะมีการจำหน่ายอย่างเป็นทางการ คือ ครีมบำรุงผิวจากตาลโตนด และเซรั่มบำรุงหน้าตาลโตนด เป็นต้น เพราะเนื่องจากกลุ่มอาชีพมีเป้าหมายสูงสุดคือการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปขายยังต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้าและมีมาตรฐานอยู่เสมอ สืบเนื่องจากสถานการณ์

โรคระบาด Covid-19 จึงทำให้กลุ่มอาชีพ โหนด นา เล มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นและยังมีการพัฒนาระบบการบริการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้าอีกด้วย

แผนภาพ 29 ครีมบำรุงผิวจากตาลโตนด และเซรั่มบำรุงหน้าตาลโตนด

ที่มา : อรพินท์ แก้วมณี สมาชิกกลุ่มอาชีพ

ดังนั้นเป้าหมายการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดเป็นการต่อยอดและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันที่มีความหลากหลาย โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคการศึกษาในการส่งเสริมช่วยกันพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจึงต้องการให้ผลิตภัณฑ์สบู่จากตาลโตนดเป็นที่รู้จักของผู้ซื้อในวงกว้างอีกทั้งยังสามารถส่งออกเพื่อไปขายในตลาดต่างประเทศได้ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่คนในชุมชนต่อไปในอนาคต

สรุปประเด็นวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลาง
พลวัตสังคม ทั้ง 4 กลุ่มอาชีพดังต่อไปนี้

ตารางภาพ 8 การจัดการด้านระบบขนส่ง

การจัดการด้าน ระบบขนส่ง	ช่องทางในการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์		การบริการด้านการขนส่ง					
	เพจ facebook	Line	ขนส่ง เอกชน (Kerry)	ขนส่ง โดย รถทัวร์	ขนส่ง โดย รถไฟ	ขนส่ง เอกชน (J&T)	รถขนส่ง โดยเฉพาะ สินค้า	ขนส่ง ไปรษณีย์ ไทย
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตลูกตาล ลอยแก้ว	√	√	√	√	√	-	-	-
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตน้ำตาล โตนดผง	√	-	√	-	-	√	√	-
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตไหมไฟ ใบตาล	√	-	-	-	-	-	-	√
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตสบู่จาก ตาลโตนด	√	√	-	-	-	√	-	-

การจัดการด้านระบบขนส่งในที่นี่จะรวมไปถึงการจัดการช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วย ซึ่งการขายผลิตภัณฑ์ที่จากเดิมกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มมีการขายผลิตภัณฑ์ผ่านทางหน้าร้าน หรือการออกบูทงานจัดแสดงผลิตภัณฑ์ต่างๆ เนื่องจากสถานการณ์โรค Covid-19 ในปัจจุบันจึงทำให้กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มหันมาเปิดช่องทางการขายออนไลน์มากยิ่งขึ้นโดยการขายผ่านเพจ facebook และแอปพลิเคชัน Line ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

โดยมีกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่มที่มีการขายออนไลน์ทั้ง 2 ช่องทาง คือ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จาก

ตาลโตนด ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะมีการตอบกลับในเวลาอันรวดเร็วเพราะได้มีสมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นแอดมินที่สามารถตอบข้อความการสั่งซื้อของลูกค้าได้ตลอดเวลา

ในส่วนของการจัดการด้านการขนส่งนั้น มีกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม ที่ได้มีการใช้บริการขนส่งถึง 3 ชนิดด้วยกัน คือ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการนัดรับของแก่ลูกค้าจึงทำให้เกิดการให้บริการขนส่งในรูปแบบที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่ามีกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลที่ได้มีการใช้บริการขนส่งของไปรษณีย์ไทย เนื่องจากชิ้นงานของกลุ่มมีความประณีตและเป็นชิ้นงานที่มีขนาดใหญ่อาจเกิดความเสียหายได้ง่าย การใช้บริการของไปรษณีย์ไทยจะมีการรับประกันความเสียหายของสินค้าจึงทำให้ทางกลุ่มเลือกใช้การขนส่งกับไปรษณีย์ไทยเพียงชนิดเดียว รวมไปถึงกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ออกจากตาลโตนดที่ได้มีการใช้บริการขนส่ง J&T เพียงชนิดเดียวเช่นเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มอาชีพมีการกำลัการสั่งซื้อและมีการส่งพัสดุต่อวันเป็นปริมาณที่มากทางบริษัทจึงได้มีการบริการรับพัสดุถึงหน้ากลุ่มอาชีพทำให้เกิดความสะดวกทั้งผู้ขายและผู้รับนั่นเอง

ดังนั้นการจัดการด้านระบบขนส่งเพื่อเป็นการกระจายผลิตภัณฑ์ไปถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและทำให้สะดวกกับลูกค้าในพื้นที่ห่างไกลเป็นการจัดการระบบขนส่ง เพื่อการเพิ่มกำลัการสั่งซื้อ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนและครอบครัวได้อีกด้วย

ตารางภาพ 9 การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ออกจากตาลโตนด
เน้นการจัดการวัตถุดิบและทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าโดยมิให้เหลือใช้	✓	✓	✓	✓

การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 กลุ่มอาชีพมีการจัดการโดยเน้นการจัดการวัตถุดิบและทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดมิให้เกิดการเน่าเสียหรือเหลือใช้ได้ เนื่องจากตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่อำเภอสทิงพระ จึงเป็นหน้าที่ของคนทุกคน

ทุกกลุ่มอาชีพที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์ตาลโตนด บำรุงรักษาเพื่อให้ตาลโตนดยังคงอยู่ได้ในพื้นที่อำเภอ สทิงพระและสามารถผลิตดอกออกผลให้กลุ่มอาชีพได้สร้างงาน สร้างรายได้ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ตารางภาพ 10 การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

การรับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์	เครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์		
	สำนักงาน คณะกรรมการ อาหารและยา (อย.)	เครื่องหมายรับรอง มาตรฐาน ฮาลาล	เครื่องหมายการรับรอง มาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.)
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตลูกตาล ลอยแก้ว	✓	-	-
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตน้ำตาล โตนดผง	✓	✓	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตโคมไฟ ใบตาล	-	-	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนด ด้านการผลิตสบู่อจาก ตาลโตนด	-	-	✓

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้ผลิตขึ้น เพราะปัจจุบันผู้บริโภคคำนึงถึงความปลอดภัยที่มีต่อสุขภาพและคำนึงถึงสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพราะฉะนั้นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานสากลที่กำหนดโดยองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นตลาดภายในหรือต่างประเทศก็ตาม อีกทั้งได้ช่วยเพิ่มคุณค่าทางด้านจิตใจเมื่ออาหารหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้รับการรับรองจากองค์กรเพื่อชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ทางกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการส่งเอกสารไปยังหน่วยงานภาครัฐเพื่อทำการขอเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานสินค้าขึ้น จึงมีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่สำคัญ ได้แก่

1) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration - FDA) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐานเชื่อถือได้และมีความเหมาะสม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณภาพปลอดภัย ผู้บริโภคมั่นใจ ผู้ประกอบการไทยก้าวไกลสู่สากล (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2564)

2) เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้า ฮาลาล

เครื่องหมายที่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ได้อนุญาตให้ผู้ประกอบการทำการประทับ หรือแสดงลงบนสลาก หรือผลิตภัณฑ์ หรือกิจการใด ๆ โดยใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่า “ฮาลาล” ซึ่งเขียนเป็นภาษาอาหรับภายในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน หลังกรอบเป็นลายเส้นแนวตั้ง ใต้กรอบภายในเส้นขนานมีคำว่า “สนง.คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย” โดยเครื่องหมายดังกล่าวนี้ จะออกให้กับผลิตภัณฑ์อาหาร และเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ฮาลาล และหรือเนื้อสัตว์ฮาลาลที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เป็นต้น (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2564)

3) เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

เป็นเครื่องหมายที่ให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชนเพื่อช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม(สมอ.), 2564)

ตารางภาพ 11 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	องค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ภูมิปัญญาตาลโตนด				
	ชื่อผลิตภัณฑ์	ปริมาณ	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	รูปภาพเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว	✓	✓	✓	✓	-
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง	✓	✓	✓	✓	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล	ยังไม่มีกรออกแบบบรรจุภัณฑ์อย่างเป็นทางการ				
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด	✓	✓	✓	✓	-

ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์จึงไม่อาจละเลยได้ เพราะในโลกธุรกิจยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านการค้าสูงนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเข้มแข็งด้านการจัดการตลาดเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจส่งเสริม เพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็งในการทำธุรกิจ

จากตารางข้างต้นเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงนั้นมีการบ่งบอกถึงองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ได้ครบ เนื่องจากถุงบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ สามารถตีพิมพ์รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดจำเป็นต้องสอบถามความเห็นของลูกค้าเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้ตรงตามที่ลูกค้าต้องการ ในส่วนของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลยังไม่ได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องให้ลูกค้ามองเห็นและสัมผัสได้ด้วยตนเองแต่กลุ่มอาชีพจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เล็กลง เพื่อง่ายต่อการบรรจุลงกล่องและสะดวกต่อการขนส่ง เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มยังต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อโอกาสทางการตลาดต่อไปในอนาคต

ตารางภาพ 12 แนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

แนวทางการต่อยอด ผลิตภัณฑ์	เป้าหมายการต่อยอดผลิตภัณฑ์	
	การต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อให้ได้ ผลิตภัณฑ์ใหม่	การส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด ต่างประเทศ
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้าน การผลิตลูกตาลลอยแก้ว	✓	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้าน การผลิตน้ำตาลโตนดผง	✓	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้าน การผลิตโคมไฟใบตาล	✓	✓
ภูมิปัญญาตาลโตนดด้าน การผลิตสบู่อจากตาลโตนด	✓	✓

แนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด มีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันคือทุกกลุ่มต้องการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีความหลากหลาย และต้องการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศทั้งนี้ เป็นธรรมชาติของการประกอบกิจการ เมื่อธุรกิจดำเนินการมาได้สักระยะเจ้าของธุรกิจจำเป็นต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาต่อยอดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อสร้างยอดขายและเติบโตต่อไปได้อีก โดยเป็นธุรกิจที่สามารถมีการส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลานได้สร้างเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับคนในชุมชนอีกทั้งยังเป็น การสร้างชื่อเสียงให้กับคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีอีกด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมและเพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม โดยเก็บข้อมูลจากการนำแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นมารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้รู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด อีกทั้งมีการนำแนวคิดพลวัตทางสังคมมาปรับใช้ให้เป็นฐานข้อมูลและนำมาวิเคราะห์โดยมีขอบเขตของเนื้อหาเรื่องการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตาลโตนดและวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดท่ามกลางพลวัตสังคมจึงทำให้ได้ผลการศึกษาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

ภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ คือ ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล และ ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่อจากตาลโตนดมีการดำรงอยู่ในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การรวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด เป็นการแสดงฐานข้อมูลสถานที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ แสดงชื่อและจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ อีกทั้งเป็นการรวบรวมฐานข้อมูลการแสดงผลถึงรายได้รวมของกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบในช่วงที่เกิดสถานการณ์ของโรคระบาดCovid-19 เพราะฉะนั้นการเกิดสถานการณ์โรคระบาดCovid-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้รวมของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นอย่างมาก จึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจการในท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคในปัจจุบัน

2) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด ทุกกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และพัฒนาการทำอาชีพตาลโตนด โดยให้ความรู้แก่คนคนในชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าของตาลโตนด เพราะฉะนั้นอาชีพตาลโตนดของคนในพื้นที่อำเภอ

สทิงพระจึงเป็นอาชีพที่อยู่คู่กับคนในพื้นที่มาตั้งแต่บรรพบุรุษจึงทำให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้เกิดแนวทางในการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสูงสุด

3) การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย เป็นสิ่งที่ทุกกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดต้องตระหนักในวิธีการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์ โดยมีการประยุกต์การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ และการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดนั้นกลุ่มอาชีพต้องมีการประชุมถึงแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดมีการพัฒนาต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในปัจจุบัน

4) การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม มีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ 3 รูปแบบคือ

1. การถ่ายทอดในครัวเรือน เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด โดยการสอน และปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างซึ่งลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2. การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน เป็นการให้ความรู้จากประธานกลุ่มอาชีพผู้คนในชุมชนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

3. การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดสู่เยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มพูนทักษะในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสได้เข้าใจ เข้าถึงความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

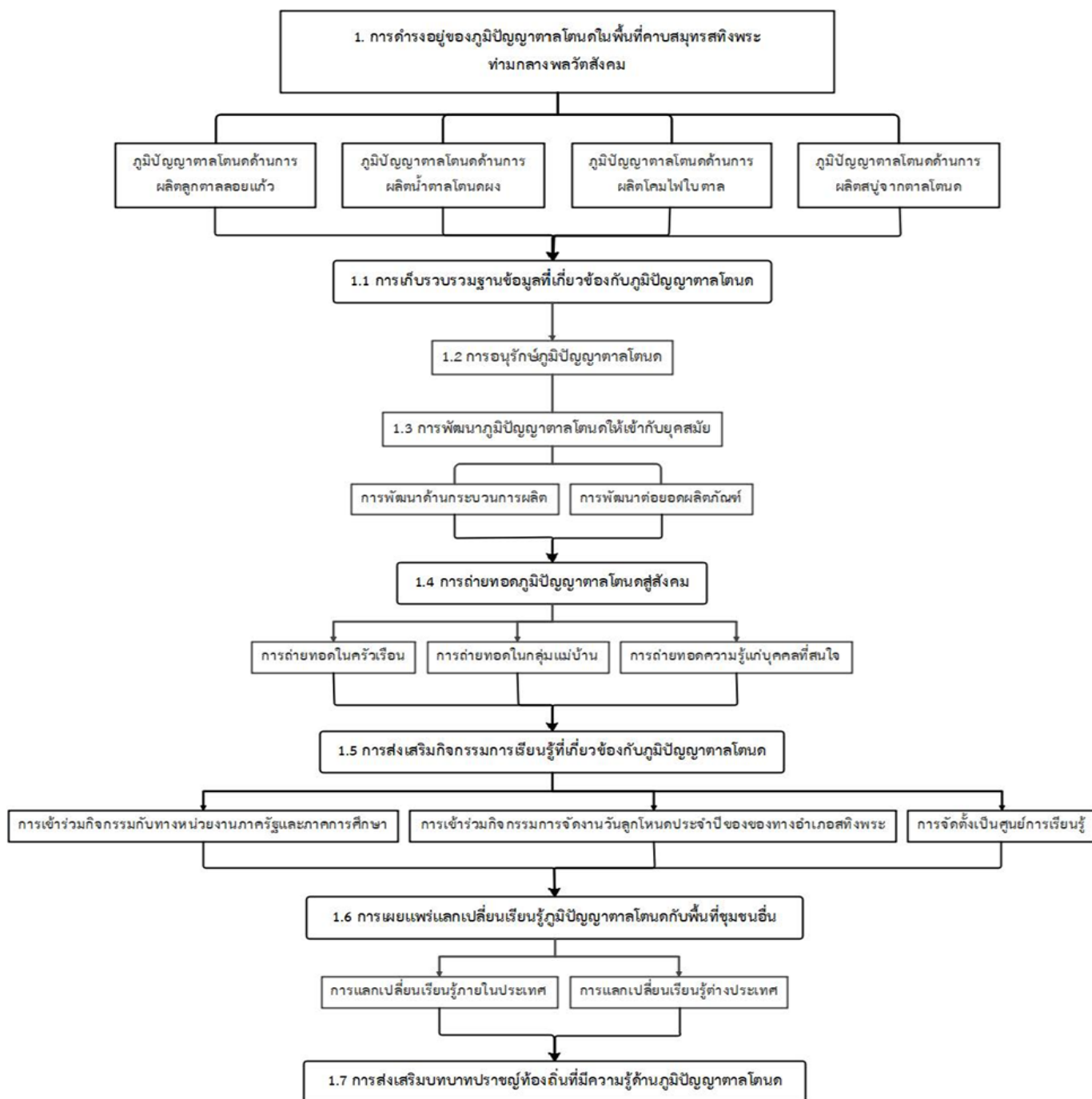
5) การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาตาลโตนดซึ่งได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคการศึกษา อีกทั้งกลุ่มอาชีพก็ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมที่สำคัญของอำเภอสทิงพระด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมงานวันลูกโหนดประจำปี และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดของแต่ละชุมชนอีกด้วย

6) การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาตาลโตนดทั้งในและต่างประเทศ หรือได้มีการเดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอสทิงพระและพื้นที่

จังหวัดต่างๆในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และยังสามารถเพิ่มช่องทางการขยายผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้

7) การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะการเป็นวิทยากร เพราะปราชญ์ท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อีกทั้งปราชญ์ท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการเก็บรักษาองค์ความรู้ให้องค์ความรู้ทางภูมิปัญญายังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมสามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

แผนผังองค์ความรู้การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

2. วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคม

ปัจจุบันคนในสังคมมีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและมีความต้องการที่หลากหลาย จึงทำให้กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ คือ ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง ภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล และภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่ออกมาจากตาลโตนดมีวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครสรุปลงได้ดังนี้

1) การจัดการด้านระบบขนส่งและการจัดการช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีทำการตลาดขายออนไลน์โดยการขายผ่านเพจ facebook และแอปพลิเคชัน Line และในการจัดการด้านการขนส่งได้มีการใช้บริการขนส่งทั้งเอกชนและไปรษณีย์ไทย เพื่อเป็นการกระจายผลิตภัณฑ์ไปถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและทำให้สะดวกกับลูกค้าในพื้นที่ห่างไกล

2) การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการจัดการด้านวัตถุดิบและทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตเพื่อให้นำมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดมิให้เกิดการเน่าเสียหรือเหลือใช้ได้ อีกทั้งยังมีการอนุรักษ์ตาลโตนดบำรุงรักษาเพื่อให้ตาลโตนดยังคงอยู่ในพื้นที่อำเภอสิงหนครต่อไปในอนาคต

3) การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้ผลิตขึ้น เพราะปัจจุบันผู้บริโภคคำนึงถึงความปลอดภัยที่มีต่อสุขภาพและคำนึงถึงสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยมีเครื่องหมายเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration - FDA) ผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐานเชื่อถือได้และความเหมาะสม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค

เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้า ฮาลาล (The Central Islamic Committee of Thailand) เป็นเครื่องหมายที่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างๆ อนุญาตให้ผู้ผลิตนำมาประทับลงบน

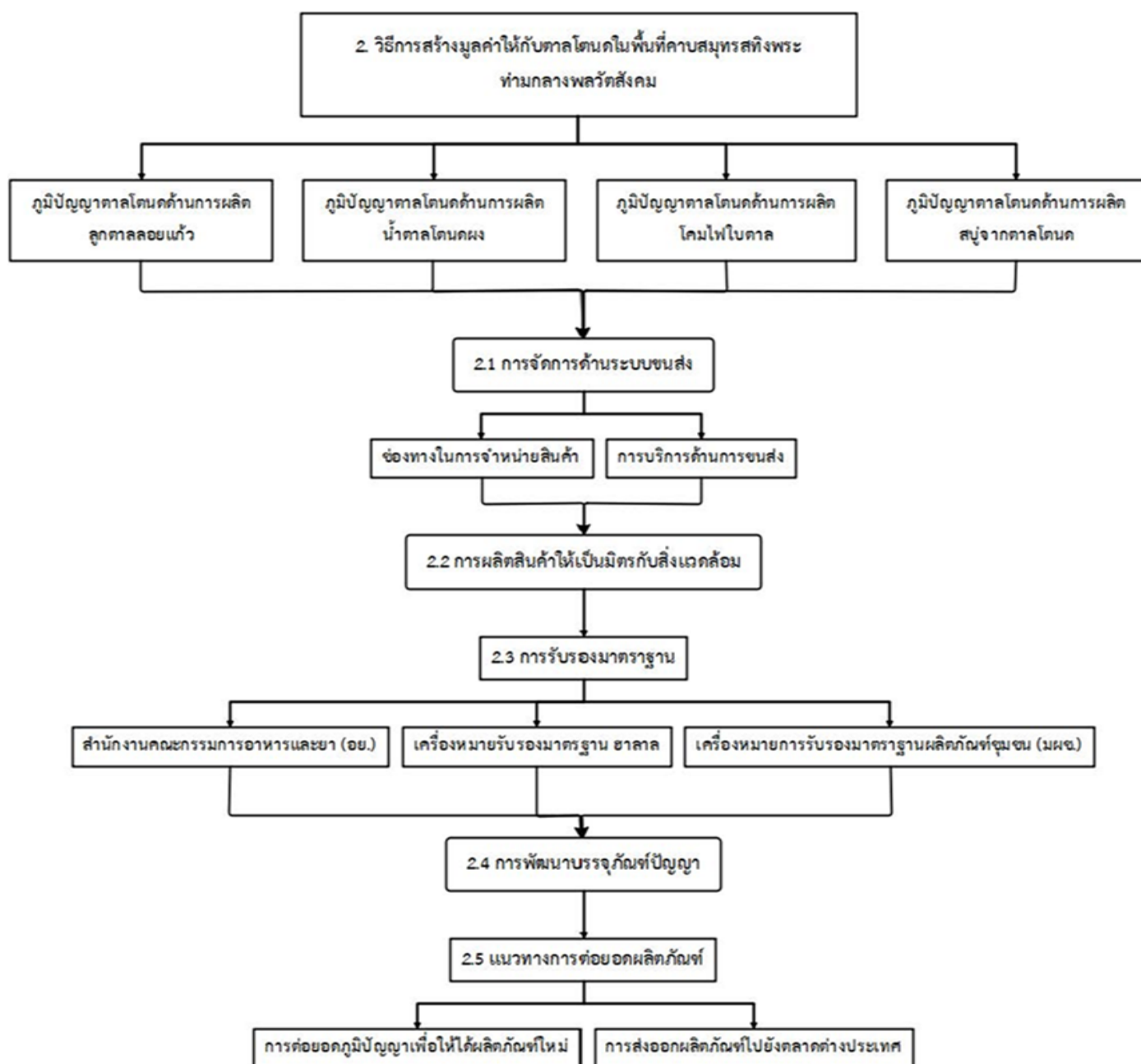
ผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการรับรองให้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามให้สามารถอุปโภค บริโภคผลิตภัณฑ์ชนิดนั้น ได้อย่างสบายใจ

เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นเครื่องหมายที่ให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชนเพื่อช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

4) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด โดยที่กลุ่มอาชีพจำเป็นต้องสอบถามความเห็นของลูกค้าเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้ตรงตามที่ลูกค้าต้องการ ทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล ยังไม่ได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องให้ลูกค้ามองเห็นและสัมผัสได้ด้วยตนเองแต่กลุ่มอาชีพจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เล็กลง เพื่อง่ายต่อการบรรจุลงกล่องและสะดวกต่อการขนส่ง เพราะฉะนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อโอกาสทางการตลาดต่อไปในอนาคต

5) แนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันคือทุกกลุ่มต้องการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีความหลากหลาย และต้องการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ เพราะฉะนั้นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับคนในชุมชนอีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับคนในพื้นที่อำเภอสทิงพระอีกด้วย

การสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมสรุปเป็น
แผนผังดังนี้

แผนผังองค์ความรู้วิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม และเพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม โดยผู้วิจัยอาศัยหลักการของการนำแนวคิดและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมเป็นการศึกษารวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดและรายได้ก่อนมีการระบาดของโรค และในขณะที่มีการระบาดของโรคCovid-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้รวมของกลุ่มอาชีพเป็นจำนวนมากจึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายที่มากยิ่งขึ้นอีกกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดจึงมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดโดยนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษาของสุณี คำนวลศิลป์ (2562 : 61) ที่พบว่าภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการทำตาลโตนดบางอย่างจะสูญหายไปเพราะคนรุ่นใหม่ไม่รู้จักสิ่งเหล่านี้แล้ว เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างตาลโตนดให้มีคุณค่าสามารถพัฒนาการทำอาชีพตาลโตนดได้ต่อไปในอนาคตและคนในชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าของตาลโตนด เกิดแนวทางในการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสูงสุด

เนื่องจากโลกได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาโดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพและตรงตามมาตรฐานที่ต้องการมากยิ่งขึ้น ดังที่ประกาศิต หงส์วิเศษ (2545 : 17) ได้มีการสรุปการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้เทคโนโลยีว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีความรู้และรู้จักใช้เทคโนโลยีพัฒนาให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์และต้องมีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ต่อมาในการถ่ายทอดความรู้โดยมีการให้ลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และได้มีการถ่ายทอดความรู้ภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมให้คน

ในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นสามารถเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ จนกระทั่งเกิดการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มพูนทักษะในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นดังที่วนิดา ตรีสวัสดิ์ (2548 : 91) ได้สรุปเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ที่น่าสนใจโดยการถ่ายทอดความรู้นั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาในอดีต มีวิธีการบอกเล่าพ่อสอนลูก หรือเพื่อนบ้านสอนเพื่อนบ้าน อีกทั้งในการประกอบอาชีพนั้นต้องมีการปลูกจิตสำนึกเกิดการหวงแหนในอาชีพของตนอีกด้วย แต่หากเปรียบเทียบกับการศึกษาของวีรพงษ์ กำแพงทอง (2558 : 2) ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำน้ำตาลมะพร้าว ผู้ประกอบการน้ำตาลมะพร้าว ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารุจิราวงค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปการถ่ายทอดภูมิปัญญาออกเป็น การถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม การถ่ายทอดภูมิปัญญาปัจจุบัน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอนาคต ซึ่งเป็นผลการศึกษาในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ที่มีความแตกต่างออกไป อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดจึงเป็นการส่งต่อความรู้จากรุ่นบรรพบุรุษไปสู่คนรุ่นปัจจุบันให้เกิดความหวงแหนในอาชีพของคนในอำเภอสทิงพระเพื่อมิให้สูญหายไปจากพื้นที่

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดนั้นทำให้กลุ่มอาชีพที่ได้มีการส่งเสริมองค์ความรู้โดยการได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนองภาครัฐและภาคการศึกษาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาอันมีค่าของชุมชนและยังเป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สูญหายไปจากพื้นที่อำเภอสทิงพระ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเสริม เสนอนันทา (2546 : 203-204) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหลวง กรมสามัญศึกษา จังหวัดน่าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนคือ ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ทางกลุ่มอาชีพได้การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดที่เป็นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์และการศึกษาตลาด เป็นต้น เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดCovid-19 จึงทำให้ทุกกลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มอาชีพยังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบัน

ประการต่อมาการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่คนที่สนใจเข้ามาร่วม

กิจกรรมภายในกลุ่มอาชีพ เพราะปราชญ์ท้องถิ่นเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งมีส่วนสำคัญในการเก็บรักษาองค์ความรู้เพื่อให้อยู่กับพื้นที่ อำเภอสทิงพระต่อไป ดังที่อรพิน, สุวรรณ, พระปลัดสุระ, กันตพัฒน์ และปกรณ์ (2561 : 218) ได้กล่าวถึงบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นผู้นำชุมชนต้องเป็นบุคคลต้นแบบรวมไปถึงการนำเอา วัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างเป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึก ของคนในชุมชนให้เกิดความรักบ้านเกิด อีกทั้งการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับนวัตกรรมต่างๆ ได้อย่างลงตัว และยังสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมใน ปัจจุบันเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

2. อภิปรายผลวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัต สังคม

ประเด็นที่สำคัญในกาสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระนั้นเป็นการ จัดการด้านระบบขนส่งของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีการปรับตัวเป็นอย่างมาก ท่ามกลางการเกิดสถานการณ์โรคCovid-19 ในปัจจุบัน ทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการเปิดช่องทางการ ขายออนไลน์และมีการจัดการด้านระบบขนส่งเป็นอีกส่วนสำคัญในการกระจายสินค้า เพราะการ จัดการระบบขนส่งนั้นช่วยให้ตลาดผลิตภัณฑ์ขยายขอบเขตออกไปกว้างขวางขึ้น อีกทั้งผลิตภัณฑ์ยังถึง มือของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย มีความสอดคล้องกับการวิจัยของวิรัตน์ และยุวัฒน์ (2559 : 46-47) ได้สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ปุ๋ยอินทรีย์เคมีในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย พบว่าปัจจัยในการบริหารจัดการด้านการขนส่ง สะดวกมีประสิทธิภาพและปลอดภัย มีความรวดเร็วในการขนส่งทันต่อความต้องการ อีกทั้งยังมีระบบ จัดเก็บได้มาตรฐานปลอดภัยและมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายเพียงพอ เพราะฉะนั้นการจัดการด้านระบบ ขนส่งจึงเป็นกระจายผลิตภัณฑ์ไปถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งเป็นการเพิ่มกำลังการสั่งซื้อเพิ่ม รายได้ให้แก่ชุมชนและครอบครัว

ต่อมาในการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการด้านกระบวนการผลิตโดย คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ทางกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มี การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยเริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบในการผลิตจะเน้นการนำ ตาลโตนดมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดมิให้เกิดการเน่าเสียหรือเหลือใช้ได้ จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์เป็น

ผลิตภัณฑ์ ดังที่พระราชประสงค์ อชิโนบุญวัฒน์ (2556 : 74) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมและการผลิตผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืนนั้นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและเอื้อต่อการนำส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ อาทิ การคำนึงถึงการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาลที่เป็น การนำใบตาลมาผลิตเป็นโคมไฟและเมื่อระยะเวลาผ่านไปเกิดการผุพังก็จะสามารถย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยในธรรมชาติได้อีกด้วย

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์มีความสำคัญอย่างมากกับผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลายชนิดในท้องตลาดจัดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกซื้อสินค้า เพราะจะทำให้ผู้บริโภคจะเกิดความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานสากลจะช่วยเพิ่มคุณค่าทางด้านจิตใจแก่ผู้บริโภคอีกด้วย ดังที่สุมิตรา และรชชงพร (2561 : 16) ได้กล่าวถึงการรับรองคุณภาพสินค้าหรือบริการเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ทำให้ในปัจจุบันจึงมีการกำหนดเครื่องหมายเพื่อใช้รับรองคุณภาพสินค้าหรือบริการมากยิ่งขึ้น และการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เป็นการแสดงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

ประการต่อมาคือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เป็นการสร้างบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมและสัมพันธ์กับตัวผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายจากการเคลื่อนย้ายอีกทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับระบบขนส่งและเพิ่มคุณค่าด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภคจึงมีสอดคล้องกับประสาทสุข นิยมราษฎร์ (2551 : 7) ได้มีการสรุปแนวความคิดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ไว้ว่าบรรจุภัณฑ์ที่ดีเป็นบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในด้านของวัสดุและเทคโนโลยีการผลิต รวมไปถึงราคาที่เหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ด้วยอีกทั้งความสวยงามของสภาพผลิตภัณฑ์ก็สามารถเชิญชวนให้ผู้บริโภคอยากซื้อตามความต้องการอีกด้วย หากเปรียบเทียบผลการศึกษาศึกษาของจารุสิทธิ์ เครือจันทร์ (2557 : 175-176) ศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับบรรจุภัณฑ์อาหารพื้นบ้านอีสานพบว่าการพัฒนาบรรจุภัณฑ์นั้นต้องเป็นการนำวัสดุธรรมชาติมาปรับใช้ มีความแข็งแรง ต้นทุนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นลวดลายศิลปหัตถกรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์อีกด้วย เพราะฉะนั้นจากการศึกษาจึงทำให้กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาโดยบนบรรจุภัณฑ์มีองค์ประกอบที่มีการระบุถึงชื่อผลิตภัณฑ์ ปริมาณ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือรูปภาพเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

เป็นต้น ในขณะที่โลกธุรกิจยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางการค้าสูงนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเข้มแข็งด้านการจัดการตลาดเป็นสิ่งสำคัญและเพื่อโอกาสทางการตลาดต่อไปในอนาคต

และประการสุดท้ายคือแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์ เป็นการพัฒนาธุรกิจให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น มีการผสมผสานของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสู่กระบวนการผลิต เพื่อเป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการและจากการศึกษากลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพทุกกลุ่มล้วนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตาลโตนดให้เกิดขึ้นมาใหม่ตอบสนองผู้บริโภคได้หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มกำลังการแข่งขันของผู้บริโภค อีกทั้งทุกกลุ่มอาชีพล้วนต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศได้เป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่สมาชิกในกลุ่มอาชีพและชุมชนต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับจิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560 : 63-64) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาและการเกิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และในส่วนที่ 2 เป็นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาทำการพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน และองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นและสามารถสร้างเครือข่ายทางภูมิปัญญาที่เข้มแข็งได้ต่อไปในอนาคต

จากการอภิปรายผลทำให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องของการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี และได้รับองค์ความรู้ของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้นำองค์ความรู้ไปปรับใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไปได้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิตและสังคมอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นที่มีความสนใจต่อไปได้ในอนาคต โดยการจัดการกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่ได้ทำการศึกษาวิจัยได้ค้นพบอุปสรรคในการดำเนินงานคือการขาดแคลนทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ ซึ่งทางกลุ่มอาชีพได้มีวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาโดยการอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานภาคการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ภูมิปัญญาตาลโตนดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คนในชุมชนอำเภอสังขละบุรีหรือคนในพื้นที่จังหวัดสงขลาควรตระหนักถึงความสำคัญถึงคุณค่าของตาลโตนดที่มีประโยชน์มากมายนานับประการและควรมีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพทางภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีรายได้ที่สามารถยังคงดำรงชีพอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบในระหว่างการทำวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนหรือการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาชุมชน ดังนี้

1. การสร้างแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์ตาลโตนด ควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เห็นถึงการมีเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ตาลโตนดอำเภอสังขละบุรี บ่งบอกถึงวิถีชีวิตโหนดที่มีการสืบต่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าทางจิตใจสำหรับผู้บริโภค

2. การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดควรต้องมีการศึกษาจากความต้องการกลุ่มเป้าหมายและต้องคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต เพื่อจะทำให้การผลิตเกิดความคุ้มค่าทางทรัพยากรมากที่สุด

3. ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจังและร่วมมือกับกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดร่วมมือกันพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดให้สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ และเป็นการส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความหลากหลายและมีลักษณะเฉพาะของชุมชน อีกทั้งกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่น หรือกลุ่มชุมชนที่มีภูมิปัญญาที่คล้ายคลึงกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปต่อยอดหรือศึกษาทางวิชาการเพิ่มเติมดังนี้

ผลงานวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมยังมีจุดด้อยคือยังไม่สามารถศึกษาภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากผู้วิจัยมุ่งเน้นประเด็นการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนด และวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคมโดยเฉพาะเจาะจงพื้นที่ตำบลชุมพล และตำบลท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ซึ่งสามารถเพิ่มเติมให้ดีขึ้นหรือต่อยอดในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่ภาคใต้ กับพื้นที่ต่าง ภูมิภาค เช่นพื้นที่ภาคกลาง เพื่อเห็นความเหมือนและความแตกต่าง อันจะเป็นประโยชน์ในการ นำมาใช้ในการพัฒนาตาลโตนดให้เกิดมูลค่าเพิ่มระดับประเทศต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบเจาะจงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตาลโตนดกับวัฒนธรรมทาง อาหารของคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี หรือประเพณีความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณ เพื่อนำไปสู่การ สร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มในการสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมอาหารจากภูมิปัญญาตาลโตนดต่อไป

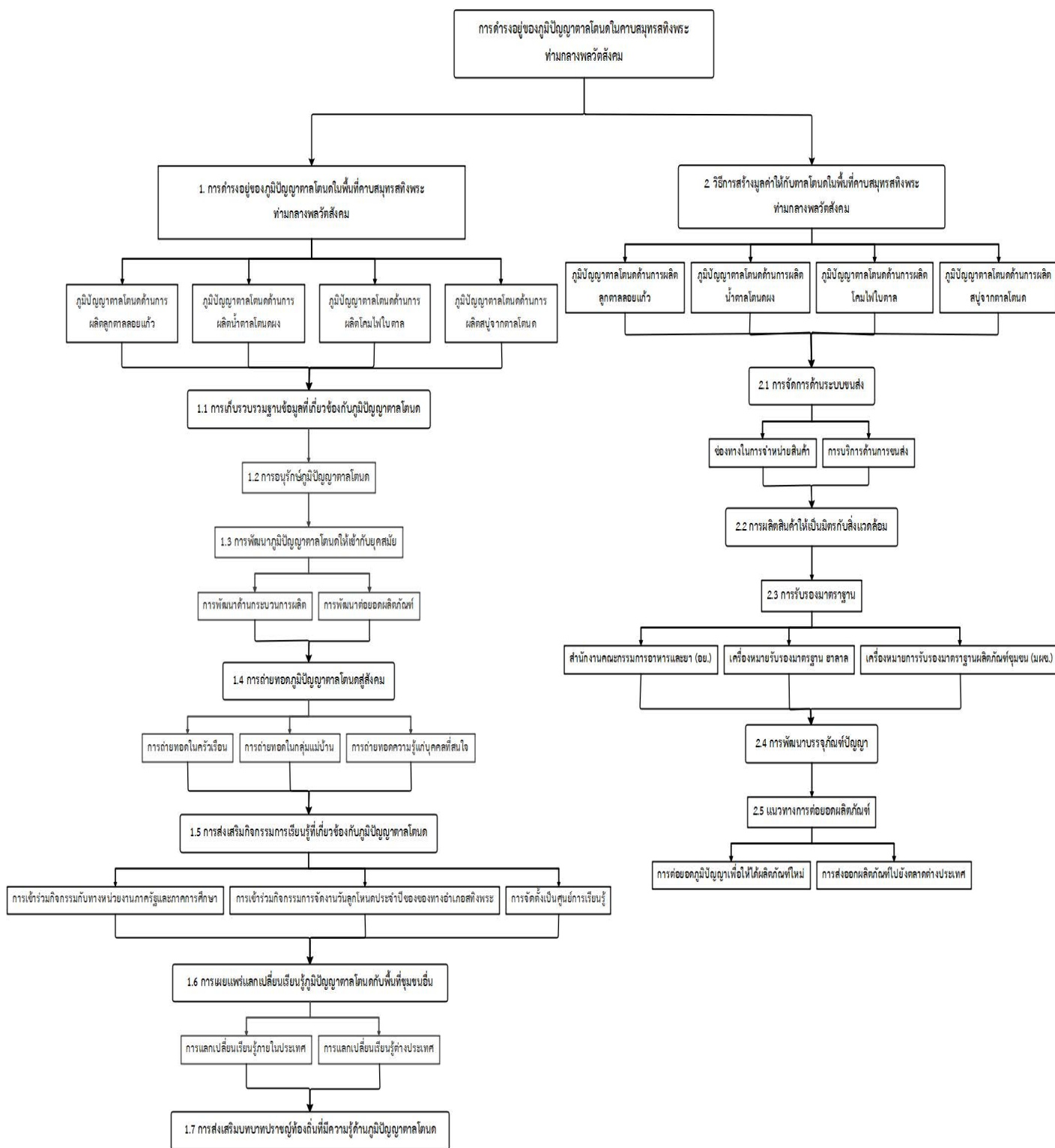
4. ข้อเสนอแนะในการให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือกลุ่มอาชีพนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือสำนักงานพัฒนาชุมชนในจังหวัดอื่นหรือตำบลอื่น ที่มีความสนใจในการพัฒนาคนในชุมชนในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถ นำแนวทางไปปรับใช้กับท้องถิ่นของตนได้

2. หน่วยงานภาคเอกชน หรือบริษัทมหาชนที่มีโครงการจัดกิจกรรมไม่แสวงหากำไร (CSR) ให้แก่คนในชุมชนก็สามารถนำแนวทางงานวิจัยไปประกอบการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนต่อไปได้

3. กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือคนในชุมชนที่มีการพัฒนาระดับชุมชน ให้เกิดเป็นชุมชนตัวอย่างด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่ คาบสมุทรสังขละบุรี ท่วมกลางพลวัตสังคมไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถ แก้ไขปัญหาภาวะว่างงานให้คนได้ชุมชนได้เกิดการสร้างรายได้เป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำมาจัดทำในรูปแบบแผนผังภาพรวมซึ่งจะมีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเชิงพัฒนาต่อไป

ผลการศึกษาคำร้องอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรสทิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมได้สะท้อนให้ตระหนักว่า ขณะที่โลกของเรากำลังเดินไปสู่การก้าวทันทางเทคโนโลยี เครื่องจักรหรือนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทมากมายในชีวิตประจำวันแต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการระบาดของโรคCovid-19 เป็นการระบาดของเชื้อไวรัสที่แพร่กระจายความรุนแรงไปทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการระบาดในครั้งนี้ และทำให้คนในพื้นที่อำเภอสทิงพระต้องมีการปรับตัวเพื่อการดำรงชีพให้อยู่รอด อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นทำให้คนในชุมชนหรือกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินกิจการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการตลาดที่ก้าวไกล อีกทั้งยังต้องคงวิถีชีวิตดั้งเดิมทางภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ให้ยังมีการคงอยู่สืบไป เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่องค์ความรู้ที่ล้ำหลังแต่สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้เข้ากับพลวัตสังคมเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ คำรอด. (2558). *การสร้างมูลค่าเพิ่มในการส่งออกมังคุดไทยไปยังประเทศจีน*. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี
- กมลทิพย์ คงประเสริฐอมร. (2548). ภูมิปัญญาท้องถิ่น : นวัตกรรมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. ใน *ดารินอินทร์เหมือน (บรรณาธิการ), ภูมิปัญญากับการสร้างพลังชุมชน* (หน้า 152-153). กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- กรรณรงค์ บุญเรือง. (2560). *การจัดการความรู้สู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาเมือง ตำบลสกาต อำเภอบัว จังหวัดน่าน*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- กฤษฎา ฉัฐมะ. (2558). *การศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาโครงการที่พักประเภทโฮสเทลในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี
- กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน. (2563). *ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร*. ค้นหาคจาก <http://www.sceb.doae.go.th/data/ktank/ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร.pdf>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. ค้นหาคจาก http://www.culture.go.th/culture_th/article_attach/publication.pdf
- คลังข้อมูลลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. (2563). *ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ*. ค้นหาคจาก http://slbkb.psu.ac.th/jspui/bitstream/2558/2454/3/3_%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%AB%E0%B8%B2.pdf
- จารุวรรณ ชูสงค์ และไพฑูรย์ ศิริรักษ์. (2557). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการมทร.สุวรรณภูมิ*, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2, หน้า 165-173. ค้นหาคจาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/rmutsb-sci/article/view/99248/77138>
- จารุสิทธิ์ เครือจันทร์. (2557). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์อาหารพื้นบ้านอีสาน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 หน้า 174-198. ค้นหาคจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fakku/article/view/26959/22878>

- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี*. ค้นหากจาก http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS01/PDF03/132_20190626_.pdf
- จุฑามาศ ศักดิ์เสริมเกียรติ. (2555). *ภูมิปัญญาตาลโตนดเพื่อการพึ่งตนเอง : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*. ปรินญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี
- เจตน์สฤษฏี สังข์พันธ์, ชิตชนก เขิงเขาว์ และเกษตรชัย และหิม. (2561). การจัดการความรู้ชุมชนผ่านศูนย์การเรียนรู้โหนดนาเล เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *วารสารไทยคดีศึกษา*, ปีที่15 ฉบับที่2, หน้า249-300. ค้นหากจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/thaikhadijournal/article/view/164923/119502>
- เจนจิรา ขุนทอง. (2562). การศึกษาแผ่นกรองแสงจากใยทางตาลโตนด. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, ปีที่2 ฉบับที่29, หน้า109-123. ค้นหากจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/archkmitl/article/view/169373/156772>
- เจือจันทร์ ด่านสืบสกุล. (2546). *ศึกษาการผลิตอาหารจากตาลโตนดของชาวบ้าน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา
- ชญสิดา นาคภพ. (2561). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกษไชย อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. ปีที่8 ฉบับที่2, หน้า71-80. ค้นหากจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/147866/108869>
- ชลธิศ บุตรทอง. (2558). *การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนขึ้นตาลท่ามกลางกระแสบริโภคนิยม*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา
- เซวงศักดิ์ เขียวเงิน และวนันสนันท์ นุชนารถ. (2558). *สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผลิตภัณฑ์ดีบุกหล่อเป็นผลงานศิลปหัตถกรรมของตำบลสลกบาตร อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี*. *ก้ำแพงเพชร (เอกสารทางวิชาการ 20190917210204)*. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏก้ำแพงเพชร.
- โชติมา จตุรวงศ์. (2560). *ผังเมืองสุขุขทัยและวัฒนธรรมการปลูกตาล*. *วารสารหน้าจั่ว*, ฉบับที่14, หน้า6-43. ค้นหากจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NAJUA/article/view/107057/84716>

- ฐิติพัชร พลีไพร. (2553). *การจัดการองค์ความรู้การทำน้ำตาลโตนดโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น*
- ณรงค์ศักดิ์ คุบญญูอารักษ์. (2560). *บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม*
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปลัมภ์. (2558). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. ค้นหากจาก*
<http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file06-2016-10-19-12-45-00.pdf>
- ณัฐพร ทองฤทธิ์นุ่น, วรรณกานต์ พุทธิรักษ์, ซลมี แคมมา และชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ. (2564). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานทรัพยากรชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มเปาเปา ตำบลวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, ปีที่4 ฉบับที่4 หน้า123-127. ค้นหากจาก* <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/article/view/251228/172930>
- ธีรรัตน์ มงคลโสฬศ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดเพื่อเพิ่มมูลค่าการศึกษา กลุ่มเกษตรกรในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี*
- นิตติยา ทองเสนอ และอุทิศ สังข์รัตน์. (2558). *การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่10 ฉบับที่1, หน้า187-206. ค้นหากจาก* <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/43624/36057>
- เนตรนงาณศ์ นำจิตร์ไทย. (2558). *การอนุญาตให้ใช้สิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร*
- นพมาศ ปักเข็ม, นิดา จันมณี และศิวกร อุษย. (2560). *การจำแนกประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยแบบอัตโนมัติโดยวิธีการทางเหมืองข้อมูล. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่20 ฉบับพิเศษ, หน้า300-307. ค้นหากจาก* <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/tsujournal/article/view/102179/79079>

- บุญเสริม เสนอนันทา. (2546). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหลวง กรมสามัญศึกษา จังหวัดน่าน*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์
- บัณฑิตา สัพโส. (2559). *แนวทางการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ปวีณา ผาแสง, ณีภรณ์กร เงินวงศ์น้อย, และราชาวดี สุขภิรมย์. (2560). *การศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอพื้นเมืองน่าน กรณีศึกษา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเฮี้ย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน*. น่าน: วิทยาลัยชุมชนน่าน.
- ประกาสิต หงส์วิเศษ. (2545). *การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษาบ้านหล่อโย ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ประสาทสุข นิยมราษฎร์. (2551). *การศึกษารูปแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP : กรณีศึกษาขนมถั่ว-งา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา
- ปัญญา เทพสิงห์ และเก็ดถวา บุญปรการ. (2559). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวัฒนธรรมชายแดนไทย-มาเลเซีย : กรณีศึกษาชุมชนโละจูด จังหวัดนราธิวาส*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ปีที่11 ฉบับที่1, หน้า19-38. ค้นหาจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yru_human/article/view/150539/110287
- พระมหาประยุทธ์ แก่นทรัพย์. (2551). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตาลโดนดจังหวัดเพชรบุรี*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม
- พระสมพงษ์ เนาสันเทียะ. (2552). *การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าตาลโดนดในวัดตามวิถีพุทธจังหวัดนครราชสีมา*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม
- พัชรชาติ คำรอด. (2550). *ความยั่งยืนของการผลิตน้ำตาลโดนด จังหวัดชัยนาท*. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม
- พรชประเวศ อชิโนบุญวัฒน์. (2556). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มปุ๋ยชีวภาพ บ้านศรีอุทุมพร ต.หนองกรด อ.เมือง จ.นครสวรรค์*. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ปีที่2 ฉบับที่3, หน้า72-81. ค้นหาจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/NSRU/article/view/25367/21581>
- พงษ์ทัช จิตวิบูลย์. (2559). *ประเพณีเซ็งเม้ง: คุณค่าต่อสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเมืองหาดใหญ่*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

- ไพฑูรย์ ศิริรักษ์. (2554). *ตาลโตนด คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านและมรดกไทย*. ค้นหากจาก <https://www.gotoknow.org/posts/435145>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พลัสเคชั่นส์.
- ลักษณาพร โรจน์พิทักษ์กุล. (2549). การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมผลผลิตจากตาลโตนด กรณีศึกษาชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2, หน้า 49-62. ค้นหากจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/18679/16447>
- ลัดดาวรรณ เณานาคี. (2561). *ระบบสารสนเทศแม่ข่ายผ้าแล้วผู้ไท แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการสารสนเทศและเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2548). กระบวนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปั้นโอ่งมังกรของชาวตำบลเจดีย์หัก อำเภอมือทอง จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 7, หน้า 83-93. ค้นหากจาก <https://journal.mcru.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=21476>
- วนิดา นาคีสงษ์. (2559). *จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนปวาเกอญอบ้านแม่กองคา สู่การเป็นสินค้าชุมชน*. ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัครวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี
- วิรัตน์ พ่วงเพชร และยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปุ๋ยอินทรีย์เคมีในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, หน้า 41-49. ค้นหากจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/245882/167190>
- วีรพงษ์ กำแพงทอง. (2558). *การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำน้ำตาลมะพร้าว ผู้ประกอบการน้ำตาลมะพร้าว ตำบลท่าคาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสมุทรสงคราม*. ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี
- สถาบันจัดการธุรกิจ ศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 : รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2541). *ภูมิปัญญาไทย เล่มที่23*. ค้นหากจาก <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-infodetail05.html>
- สุกัญญา สุขฉายา. (2555). ผู้สืบทอดเป็นผู้ถือครอง มิใช่เจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. *วารสารไทยศึกษา*, ปีที่8 ฉบับที่2, หน้า97-121. ค้นหากจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/TSDJ/article/view/53553/44411>
- สุดารัตน์ รัตนพงษ์. (2557). *การจัดการความขัดแย้งด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาประเพณีเลี้ยงดง หรือผีปู่แสะย่าแสะ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการความขัดแย้ง. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก
- สุธาสิณี วิทยาภรณ์. (2560). ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ของต้นตาลโตนด หมู่บ้านตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, ปีที่11 ฉบับที่3, หน้า132-138. ค้นหากจาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2560Vol11No3_795.pdf
- สุธิวังค์ พงษ์ไพบูลย์. (2542). "สทิงพระ อำเภอ" ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ฉบับ พ.ศ.2542. มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ธนาคารไทยพาณิชย์
- สุนี คำนวลศิลป์. (2562). ภูมิรู้และวัฒนธรรมการทำตาลโตนดของคนเพชรบุรีที่สะท้อนผ่านภาษา. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, ปีที่38 ฉบับที่1, หน้า41-64. ค้นหากจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/view/241371/163902>
- สุมิตรา ศรีวิบูลย์ และรชชงพร โกมลเสวิน. (2561). เครื่องหมายรับรองคุณภาพ: โอกาสทางการตลาดสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *วารสารนักบริหาร*, ปีที่38 ฉบับที่1, หน้า11-21. ค้นหากจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/executivejournal/article/view/115996>
- สุวิมล อังควาณิช และนภสมน นิจรัตน์. (2555). การทำน้ำตาลโตนดในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี: การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม การปรับตัวสู่แนวโน้มการประกอบอาชีพ. *วารสารรามคำแหง*, ปีที่32 ฉบับที่1, หน้า1-16. ค้นหากจาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=380940
- สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. (2560). การศึกษาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, ปีที่11 ฉบับที่1, หน้า184-204. ค้นหากจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/view/135528/101267>

- สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2560). “ทักษะสำหรับโลกอนาคต, Skills for the future world”. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, ปีที่14 ฉบับที่27, หน้า173-176. ค้นหากจาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/viewFile/9819/8359>
- สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา. 2542. *ตาลโตนด (Palmyra Palm) ประโยชน์ และสรรพคุณ ตาลโตนด*. ค้นหากจาก <https://puechkaset.com/ตาลโตนด/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564)*. ค้นหากจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2564). *โครงสร้างหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา*. ค้นหากจาก https://www.fda.moph.go.th/Pages/HomeP_D2.aspx
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. (2563). *ประวัติความเป็นมาของอำเภอสทิงพระ*. ค้นหากจาก <https://district.cdd.go.th/sathingphra/>
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.). (2564). *มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช)*. ค้นหากจาก <https://www.tisi.go.th/>
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2564). *มาตรฐานอาหารฮาลาลแห่งชาติ*. ค้นหากจาก <https://www.acfs.go.th/halal/general.php>
- อัมรินทร์ แร่งเพ็ชร. (2561). ตูบแก่ง: ดนตรีพิธีกรรมและพลวัตทางสังคม บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมือ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสารสนเทศ*, ปีที่1 ฉบับที่17, หน้า213-222. ค้นหากจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/oarit/article/view/137576/102381>
- อุทัยวรรณ ภูเทศ. (2559). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่5 ฉบับที่2, หน้า193-204. ค้นหากจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jsr/article/view/245483/166065>
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2539). *ภูมิปัญญาทักษิณ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
- องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล. (2563). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล*. ค้นหากจาก <http://www.chumpon.go.th/frontpage>
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, สุวรรณมา เขียวภักดีพร, พระปลัดสุระ ญาณธโร, กันตพัฒน์ พรสิริวัฒนสิน และปกรณ์ ปรียากร. (2561). บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน. *วารสารเกษมบัณฑิต*. ปีที่19 ฉบับพิเศษ, หน้า218-230. ค้นหากจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/110059/90159>

อำนาจ เอี่ยมสำอางค์, อำนาจ เย็นสบาย, สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง และจารุวรรณ ขำเพชร. (2561). พลวัตทางสังคมกับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมอาหารโตคำในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, ปีที่5 ฉบับพิเศษ, หน้า237-249. ค้นหากจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/141088/104590>

Putut Setiyadi. (2013). Discourse Analysis Of Serat Kalatidha : Javanese Cognition System And Local Wisdom. *Asian Journal Of Social Sciences & Humanities*, 2(4), 292-300. Retrieved from [http://www.ajssh.leena-luna.co.jp/AJSSHPDFs/Vol.2\(4\)/AJSSH2013\(2.4-29\).pdf](http://www.ajssh.leena-luna.co.jp/AJSSHPDFs/Vol.2(4)/AJSSH2013(2.4-29).pdf)

Sarnely Uge, Amos Neolaka, &Mahmuddin Yasin. (2019). Development of Social Studies Learning Model Based on Local Wisdom in Improving Students' Knowledge and Social Attitude. *International Journal of Instruction*, 12(3), 375-388. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1220191.pdf>

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคม

ผู้วิจัย นางสาวธิดา ปานคง นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.บุษกร โกมลตรี (หลัก)

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์ (ร่วม)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....เพศ ชาย หญิง

อายุ.....ระดับการศึกษา.....

อาชีพ.....รายได้ต่อเดือน (ก่อนมีการระบาดของโรค Covid-19).....

รายได้ต่อเดือน (ปัจจุบันที่ยังมีการระบาดของโรค Covid-19).....

ภูมิลำเนาสถานที่เกิด เกิดในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น

ส่วนที่2 การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตาลโตนด

วัตถุประสงค์	ประเด็นคำถาม	แนวคำถาม
1. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระท่ามกลางพลวัตสังคม	บริบทอาชีพ	เพราะเหตุใดจึงประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด และมีแนวความคิดอย่างไรต่อการประกอบอาชีพ
	การรวบรวมฐานข้อมูล	1.ท่านมีวิธีการเก็บข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดอย่างไร 2.ในชุมชนมีการเก็บรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดไว้อย่างไร
	การอนุรักษ์ภูมิปัญญา	ท่านมีการ รักษาภูมิปัญญาตาลโตนดให้อยู่คู่กับท้องถิ่นอย่างไร
	การฟื้นฟูภูมิปัญญา	1.มีภูมิปัญญาตาลโตนดด้านใดบ้างที่สูญหายไปจากชุมชน 2.ในชุมชนมีการนำภูมิปัญญาตาลโตนดที่สูญหายไปกลับมาพัฒนาใหม่อย่างไร
	การพัฒนาภูมิปัญญา	1.การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดท่านได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้หรือไม่อย่างไร 2.ในยุคCovid-19 ท่านได้มีการปรับตัวอย่างไรในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด
	การถ่ายทอดภูมิปัญญา	ท่านมีขั้นตอน หรือวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ไปให้เยาวชนรุ่นใหม่หรือคนที่สนใจอย่างไร

	<p>การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้</p>	<p>1. ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดอย่างไร</p> <p>2. มีกิจกรรมภูมิปัญญาตาลโตนดอะไรบ้างในท้องถิ่นที่สำคัญ</p>
	<p>การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>	<p>1. ชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกิจกรรมเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่อื่นหรือชุมชนอื่นหรือไม่</p> <p>2. ชุมชนได้มีการไปศึกษาดูงานภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่จังหวัดอื่นที่มีการทำตาลโตนดหรือไม่ อย่างไร</p>
	<p>การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่น</p>	<p>1. ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใดในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด</p> <p>2. ชุมชน หรือหน่วยงานมีการส่งเสริม ยกย่องเกียรติคุณปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร</p>
<p>2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคุณค่า และมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระท่ามกลางพลวัตสังคม</p>	<p>การจัดการระบบขนส่ง</p>	<p>1. ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการผลิตขึ้นนั้นมีเส้นทางในการจำหน่ายออกสู่ตลาดอย่างไร</p> <p>2. มีการจัดการระบบการขนส่งสินค้าอย่างไร เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าได้สะดวกและรวดเร็ว</p>

	<p>การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>	<p>1.ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะผลิตสินค้าภูมิปัญญาตาลโตนดให้ไม่เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>2.ท่านได้มีการใช้วัสดุธรรมชาติชนิดอื่นเข้ามาประยุกต์กับผลิตภัณฑ์ตาลโตนดหรือไม่อย่างไร</p>
	<p>การรับรองมาตรฐานสินค้า</p>	<p>1.ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตขึ้นมีการรับรองมาตรฐานสินค้าด้านอะไรบ้าง</p> <p>2.มีข้อกำหนดในการขอการรับรองมาตรฐานสินค้าคืออะไร</p> <p>3.สินค้าแต่ละประเภทมีการรับรองมาตรฐานกี่ปี</p>
	<p>การพัฒนาบรรจุภัณฑ์</p>	<p>ท่านมีขั้นตอน หรือวิธีการอย่างไรในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยในปัจจุบัน</p>
	<p>แนวทางการต่อยอดสินค้า</p>	<p>1.ท่านมีแนวทางการต่อยอดสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างไรเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน</p> <p>2.ในยุคCovid-19 ท่านมีแนวทางพัฒนาด้านการขาย การตลาดอย่างไรหรือมีการเพิ่มรายได้อย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบัน</p>

ภาคผนวก ข
บทความตีพิมพ์วารสาร

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคม
The Existence of Sugar Palms Wisdom in Sathing Phra Peinsula in The Midst
of Social Dynamics

อธิศา ปานคง*

Athisa Pankong

บุษกร โกมลตรี**

Busakorn Komoltree

ปัญญา เทพสิงห์**

Punya Tepsing

Received : November 1, 2021

Revised : -

Accepted : -

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคมโดยเก็บข้อมูลภูมิปัญญาตาลโตนดจากกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มน้ำตาลโตนดผง กลุ่มโคมไฟใบตาล และกลุ่มสบูจากตาลโตนด ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มมีการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคม ได้แก่การรวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดโดยแสดงสถานที่ตั้ง ชื่อ จำนวนสมาชิก และรายได้รวมของกลุ่มอาชีพ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยโดยการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตและการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคมด้วยการถ่ายทอดในครัวเรือน การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน และการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมประจำปีของทางอำเภอสิงหนคร และการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่นทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ และการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดในฐานะวิทยากร

คำสำคัญ : การดำรงอยู่ / คาบสมุทรมหานคร / ภูมิปัญญาตาลโตนด

*นักศึกษาลูกศิษย์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Master of Arts Program in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University Hat Yai Campus

**อาจารย์ประจำสาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University Hat Yai Campus

ABSTRACT

The purpose of the study was to investigate the existence of the wisdom of sugar palms in Sathing Phra Peninsula amidst social dynamics. Data were collected from four occupational groups: a group of sugar palm fruit in syrup producers, a group of palm sugar powder producers, a group of sugar palm leaf lampshades producers, and a group of sugar palm soap producers. The data of this qualitative research were collected using in-depth interview, focus group discussion, participant observation and non-participant observation. The study found that in all the four occupational groups, the existence of the wisdom of sugar palms amidst social dynamics included a collection of databases about occupational groups related to wisdom of sugar palms showing locations, names, number of members and total incomes of the occupational groups. Moreover, the databases comprised conservation of wisdom of sugar palms from traditional wisdom to development of products; development of the wisdom of sugar palms up to date with the modern age by improving the production process and producing new products; transfer of the wisdom of sugar palms to society from transferring wisdom in family, in groups of housewives to transferring to people interested in sugar palms; promotion of learning activities related to wisdom of sugar palms by participating in activities organized by the government and the education sectors; participation in activities of the Annual Sugar Palm Fruit Fair of Sathing Phra District; establishment of a learning center to disseminate and exchange knowledge about sugar palms with other communities in the country and abroad; and promotion of local scholars as speakers to give talks about sugar palms.

Keywords : Existence / Sathing Phra Peninsula / Wisdom of Sugar Palms

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คาบสมุทรสทิงพระเป็นแผ่นดินใหญ่ในยุคโฮโลซีน (Holocene) ซึ่งเกิดจากการทับถมของซากหอย ปะการังและทราย ทำให้เกิดลักษณะเป็นที่ราบลุ่มและเป็นสันทราย (Somchai Liengpornpan, 2560) จึงทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์คนในชุมชนต่าง ๆ มีการดำเนินวิถีชีวิต วิถีอาชีพด้วยการประกอบอาชีพทำ

นา ทำตาลโตนด และการประมง เป็นต้น ในปัจจุบันอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับคนในชุมชนคาบสมุทรสทิงพระ อีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอสทิงพระเกิดเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนและเกิดเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

ตาลโตนดเป็นพืชสารพัดประโยชน์สามารถนำทุกส่วนของตาลโตนดมาใช้ได้ทั้งสิ้น พื้นที่ในประเทศไทยที่มีการปลูกตาลโตนดเป็นจำนวนมาก คือ พื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพราะตาลโตนดเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ตามธรรมชาติ ลำต้นมีเปลือกแข็งและยังสามารถให้ผลผลิตได้ยาวนานถึง 80 ปี (Chotima Chaturawong, 2560) ในอดีตพื้นที่อำเภอสทิงพระเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำผลิตภัณฑ์ที่ทำจากตาลโตนดซึ่งเป็นอาชีพที่ทำกันมาอย่างแพร่หลายเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดเป็นการสร้างรายได้ที่เป็นทั้งรายได้หลักและรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว แต่ในปัจจุบันอาชีพที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดมีคนทำในปริมาณที่ลดลงโดยเป็นคำบอกกล่าวจากคนในพื้นที่ซึ่งมาจากในหลายๆ สาเหตุด้วยกัน เช่น สาเหตุด้านสภาพแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่อำเภอสทิงพระเป็นพื้นที่ที่ติดลุ่มน้ำจึงมีการรุกรานของน้ำเค็มเป็นสาเหตุทำให้ต้นตาลโตนดยืนต้นตายส่งผลให้มีปริมาณต้นตาลโตนดลดน้อยลงไปจากอดีต ต่อมาเป็นสาเหตุปัญหาในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จากอายุที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้ไม่สามารถไปขึ้นตาลได้มากเหมือนตอนหนุ่มสาวหรืออาจจะทำได้ในปริมาณที่ลดน้อยลงไปจากเดิม สาเหตุต่อมาคือวัยรุ่นในปัจจุบันไม่สนใจในอาชีพนี้จึงมีการผันตัวเองไปทำอาชีพอื่นทำให้ต้องออกไปทำงานในพื้นที่ห่างไกลและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองเป็นส่วนใหญ่

นอกจากสาเหตุข้างต้นที่กล่าวมานั้นยังมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต้นปีพุทธศักราช 2563 ประเทศไทยเกิดการระบาดระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้คนในประเทศเกิดภาวะว่างงาน จึงส่งผลให้คนสทิงพระที่ทำงานไกลบ้านได้กลับภูมิลำเนาและหันมาช่วยเหลือธุรกิจของครอบครัว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันดังพลวัตทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ทั้งนี้ตาลโตนดก็ยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่อำเภอสทิงพระอีกและมีชื่อเสียงในด้านการทำตาลโตนดมาเป็นระยะเวลาช้านาน คือ พื้นที่ของตำบลชุมพล หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 มีภูมิปัญญาตาลโตนดลูกตาลลอยแก้วและการผลิตน้ำตาลโตนดผง ในส่วนของตำบลท่าหิน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 มีภูมิปัญญาตาลโตนดหัตถกรรมจากใบตาล และการผลิตสบู่จากตาลโตนด ดังนั้นแม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ที่เข้ามา ทำให้คนในชุมชนต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การหันมาทำธุรกิจสินค้าออนไลน์ เพื่อให้คนทั่วไปมีการเข้าถึงสินค้าเพิ่มมากขึ้นเกิดเป็นช่องทางหนึ่งในการคงไว้ซึ่งอาชีพ อีกทั้งยังดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมิให้สูญหายไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือด้านคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีพต่อไปได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในแถบคาบสมุทรสทิงพระท่ามกลางพลวัตสังคมเปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมฐานข้อมูล และเรียนรู้ภูมิปัญญาดังกล่าวในการก้าวทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดและสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดของ

คนในชุมชนเติบโตได้อย่างมั่นคง สามารถสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในคาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนและกระบวนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งงานเอกสาร เช่น เอกสารงานวิจัย บทความ รวมไปถึงวิทยานิพนธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบเข้ากับงานวิจัย

2. การลงภาคสนามเก็บข้อมูลจากในพื้นที่ (Field Study) เป็นการศึกษาโดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการติดต่อเจ้าหน้าที่พัฒนากรอำเภอเพื่อเป็นคนชี้แนะพื้นที่ในการเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังเป็นคนนำผู้วิจัยลงไปพบกับผู้นำชุมชน และกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบสัมภาษณ์ การถ่ายภาพ และการจดข้อมูลลงสมุดบันทึก ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการใช้คำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รายละเอียดของประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน และอีกทั้งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีการกำหนดลักษณะคำถามปลายเปิด ตามประเด็นการศึกษาได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ บริบทอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ และ การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร ท่ามกลางพลวัตสังคม โดยใช้แนวคิดการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของ Chawengsak Khlaokhern & Waassanan Nuchanart (2550) เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคมไฟใบตาล และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบูจากตาลโตนด

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยผู้วิจัยได้มีส่วนในการทดลองเรียนรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ การเลือกผลตาลโตนด การกวนน้ำตาลโตนดผง การพับใบตาลโตนด และการกวนสบู่จากตาลโตนด เป็นต้น เพื่อทราบถึงวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาตาลโตนด

2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตการทำกิจกรรมของชุมชน สังเกตการณ์ทำกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพเพียงเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมแต่จะเป็นการเข้าไปในชุมชนกับพัฒนากรชุมชน เพื่อเข้าไปศึกษาดูงานของกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มโดยภาพรวมเป็นการศึกษาจากมุมมองคนภายนอกชุมชนเท่านั้น

2.4 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลที่กว้างมากยิ่งขึ้นโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดในตำบลชุมพล หมู่ที่ 3 กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว หมู่ที่ 5 กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผง และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดในตำบลท่าหิน หมู่ที่ 3 กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคไฟไบคาล หมู่ที่ 7 กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนด เพื่อเป็นการสอบถามถึงประสบการณ์แนวคิดหรือกระบวนการในการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคมทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด เป็นการแสดงฐานข้อมูลสถานที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ แสดงชื่อและจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ อีกทั้งเป็นการรวบรวมฐานข้อมูลการแสดงให้เห็นรายได้รวมของกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบในช่วงที่เกิดสถานการณ์ของโรคระบาด Covid-19 เนื่องจากการเกิดสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้รวมของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นอย่างมาก จากเดิมกลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 30,000 บาท ปัจจุบันขณะที่มีการระบาดของ Covid-19 ทำให้กลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยลดลงเหลือประมาณ 10,000 บาท ดังนั้นการรวบรวมฐานข้อมูลจึงทำให้กลุ่มแต่ละกลุ่มตระหนักถึงการปรับตัวทางการตลาดหันมาทำธุรกิจออนไลน์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพยังสามารถมีเงินเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัวต่อไปได้ เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานกิจการในท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคในปัจจุบัน

2. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนด

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพเกิดจากการนำภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้น ได้แก่ กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตลูกตาลลอยแก้ว และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตน้ำตาลโตนดผงได้นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับอาหารมาพัฒนาเพื่อยืดอายุอาหารให้อยู่ได้นานยิ่งขึ้น ต่อมากลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตโคไฟไบคาลได้นำภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรสานมาพัฒนาเป็นของใช้ในรูปแบบต่างๆ และกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาตาลโตนดด้านการผลิตสบู่จากตาลโตนดได้มีการนำภูมิปัญญาตาลโตนดที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณทางยามาสกัดจนเกิดเป็นสบู่ หรือผลิตภัณฑ์เสริมความงามได้ เพราะฉะนั้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาตาลโตนดเป็นสิ่งที่คุณในชุมชนต้องมีความตระหนัก และให้ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้การสืบสานภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสิงหนคร หรือสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ในพื้นที่บ้านเกิดของตนได้

3. การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัย

การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยสามารถแบ่งได้ 2 กระบวนการ คือ

3.1 การพัฒนาด้านกระบวนการผลิตมีภูมิปัญญาตาลโตนดที่นำเทคโนโลยีเครื่องจักรมาปรับใช้ในกระบวนการผลิตด้วยกันทั้งหมด 3 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มโคไฟใบตาล และกลุ่มสับจากตาลโตนด ยกเว้นกลุ่มน้ำตาลโตนดผงบisque ที่ยังมีการใช้กรรมวิธีดั้งเดิมอยู่ เพราะการผลิตสินค้าบางชนิด เครื่องจักรเทคโนโลยีก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้จึงทำให้กลุ่มอาชีพคงไว้ภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดผงบisque ด้วยฝีมือคนจนถึงปัจจุบัน

3.2 การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพได้ต่อยอดผลิตภัณฑ์จากรูปแบบดั้งเดิมมาเป็นรูปแบบใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัย เช่น กลุ่มลูกตาลลอยแก้วได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากลูกตาลลอยแก้วเป็นลูกตาลอบแห้งบรรจุถุงสุญญากาศ กลุ่มน้ำตาลโตนดผงบisque ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นน้ำตาลโตนดผงบisque อัดแท่ง กลุ่มโคไฟใบตาลพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นหมวกใบตาล และตะกร้าสานจากใบตาล และกลุ่มสับจากตาลโตนดได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นเชรมีบ่ารุงผิวหน้าและโลชั่นบ่ารุงผิวกาย เป็นต้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้เข้ากับยุคสมัยเป็นสิ่งที่ทุกกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้ตระหนักในวิธีการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์ โดยมีการประยุกต์การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ ทั้งนี้การพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดนั้น กลุ่มอาชีพได้มีการประชุมถึงแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาตาลโตนดให้มีการพัฒนาต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในปัจจุบัน

4. การถ่ายทอดภูมิปัญญาตาลโตนดสู่สังคม กลุ่มภูมิปัญญาตาลโตนดทั้ง 4 กลุ่มอาชีพมีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ 3 รูปแบบดังนี้

4.1 การถ่ายทอดในครัวเรือน เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดโดยการสอน และปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างซึ่งลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4.2 การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้าน เป็นการให้ความรู้จากประธานกลุ่มอาชีพสู่คนในชุมชนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

4.3 การถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดสู่เยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มพูนทักษะในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสได้เข้าใจ เข้าถึงความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

5. การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด

5.1 การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางหน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษา ดังตัวอย่าง

5.1.1 กลุ่มลูกตาลลอยแก้ว ได้มีการจัดกิจกรรมอบรมการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยมีหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา และหน่วยงานภาคการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยเข้ามาให้ความรู้ในการพัฒนา และออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามและเป็นที่ต้องการของตลาด

5.1.2 กลุ่มน้ำตาลโตนดผงบisque ได้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้กับหน่วยงานภาครัฐ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอสทิงพระได้มีการจัดโครงการให้บุคคลที่สนใจในการทำน้ำตาลโตนดผงบisque เข้ามาศึกษาดูงานภายในกลุ่มอาชีพ และ

หน่วยงานภาคการศึกษา ได้แก่โรงเรียนในระดับประถมศึกษาในพื้นที่อำเภอสิงหนคร และระดับมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

5.1.3 กลุ่มโคมไฟโบรตอล มีการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ โดยมีมูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนาได้นำเด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการสร้างสรรค์โคมไฟจากใบตาลโตเนต อีกทั้งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาโดยคณะอาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การทำเครื่องจักรสานจากใบตาลโตเนต เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ด้านภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างอาชีพต่อไปได้ในอนาคต

5.1.4 กลุ่มสปูจากตาลโตเนต มีการเข้าร่วมกันคิดค้นเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตสปูกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย หรือร่วมกับโรงเรียนแสงทองวิทยาหาดใหญ่ได้จัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาตาลโตเนตและเรียนรู้วิธีการผลิตสปูจากตาลโตเนต เป็นต้น อีกทั้งยังมีการร่วมกิจกรรมการอบรมสร้างต้นแบบผู้ประกอบการ OTOP ออนไลน์ชุมชนเข้มแข็งอีกด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตเนตให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

5.2 การเข้าร่วมกิจกรรมประจำปีของทางอำเภอสิงหนคร

กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมวันลูกโหนดประจำปีของอำเภอสิงหนคร ซึ่งภายในงานมีการจัดกิจกรรมต่างๆ มากมาย อาทิ การออกบูทจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตเนตของแต่ละกลุ่มอาชีพ มีการจัดประกวดลูกโหนดในสายพันธุ์ต่างๆ อีกทั้งยังมีการสาธิตกระบวนการทำผลิตภัณฑ์ที่มาจากตาลโตเนตให้แก่ นักเรียน นักศึกษาและบุคคลที่สนใจภายในงานอีกด้วย

5.3 การจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 4 กลุ่มอาชีพได้มีการจัดตั้งดังนี้

5.3.1 กลุ่มลูกตาลลอยแก้ว “แม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเหล้า”

5.3.2 กลุ่มน้ำตาลโตเนตผอง “กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตเนต”

5.3.3 กลุ่มโคมไฟโบรตอล “กลุ่มสวนเพชรปลายนา”

5.3.4 กลุ่มสปูจากตาลโตเนต “ศูนย์การเรียนรู้เชิงท่องเที่ยววิถี โหนด นา เล”

กลุ่มภูมิปัญญาตาลโตเนตทั้ง 4 กลุ่มอาชีพได้มีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาตาลโตเนตซึ่งได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนองภาครัฐและภาคการศึกษา เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาหรือบุคคลที่สนใจได้เข้ามาศึกษาวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มอาชีพ โดยทางกลุ่มอาชีพได้มีการสาธิตให้ดูเป็นแบบอย่างและในผู้ที่สนใจได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อีกทั้งกลุ่มอาชีพก็ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมที่สำคัญของอำเภอสิงหนคร ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมงานวันลูกโหนดประจำปี และ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตเนตของแต่ละชุมชนอีกด้วย

ภาพที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสปูจากตาลโตนด และ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน้ำตาลโตนดผง

6. การเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่น

6.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในประเทศ

6.1.1 กลุ่มลูกตาลลอยแก้วได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนใกล้เคียงคือ ตำบลสีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีการออกบูทงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดในจังหวัดเพชรบุรี

6.1.2 กลุ่มน้ำตาลโตนดผงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยหน่วยงานของพัฒนาชุมชนได้มีการนำชาวบ้านจากชุมชนใกล้เคียงเข้ามาฝึกอบรมเรื่องของการนำตาลโตนดภายในกลุ่มอาชีพ มีการออกบูทงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดในจังหวัดชัยนาท และจังหวัดเพชรบุรี

6.1.3 กลุ่มโคมไฟใบตาลได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางเขียด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งกลุ่มอาชีพโคมไฟใบตาลได้มีการไปบรรยายให้ความรู้ในการสร้างอาชีพจากใบตาลโตนด และได้มีการออกบูทงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อีกด้วย

6.1.4 กลุ่มสปูจากตาลโตนด ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยการเปิดให้กลุ่มชมรมผู้สูงอายุของอำเภอสทิงพระ การศึกษานอกโรงเรียนตำบลคูชูด การศึกษานอกโรงเรียนตำบลสนาม และชมรมผู้สูงอายุของอำเภอสทิงพระได้เข้ามาศึกษาดูขั้นตอนการทำสปูจากตาลโตนด และทางกลุ่มอาชีพได้มีการการเดินทางไปศึกษาดูงานในจังหวัดชุมพร และจังหวัดเพชรบุรี อีกทั้งยังได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานอุตสาหกรรมภาค 11 และหน่วยงานกระทรวงวิทยาศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมในการเข้ามาอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลอีกด้วย และทางกลุ่มอาชีพได้มีการออกบูทงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ด้วยเช่นกัน

6.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างประเทศมี 1 กลุ่มอาชีพคือ กลุ่มลูกตาลลอยแก้วที่ได้มีการเดินทางไปศึกษาดูงานด้านผลิตภัณฑ์ตาลโตนดและการตลาด ณ ประเทศกัมพูชา กล่าวได้ว่า กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาตาลโตนดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่อื่นนั้นจะเป็นการเรียนรู้ในด้านของการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์

หรือด้านการตลาดในต่างประเทศ อีกทั้งยังได้มีการออกบูทในงานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และยังสามารถเพิ่มช่องทางในการขายผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้

7. การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด

การส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนดโดยทั้ง 4 กลุ่มอาชีพได้มีการส่งเสริมปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะการเป็นวิทยากร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประธานของกลุ่มอาชีพเพราะเป็นคนที่มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดไว้มากมายมีการจัดระเบียบและขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ เพราะฉะนั้นการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ปราชญ์ท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้มีการสืบสานต่อยอดต่อไปได้ในอนาคตและเนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันคนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยลงปราชญ์ท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการเก็บรักษาองค์ความรู้ และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี เพื่อทำให้องค์ความรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

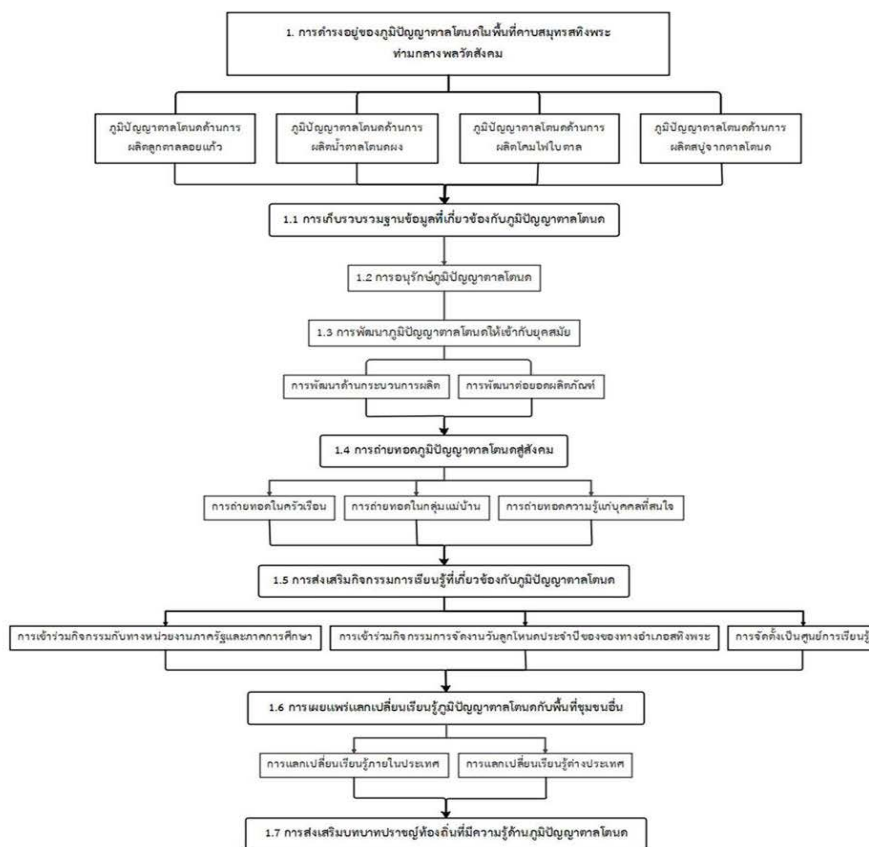

ภาพที่ 2 ปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะการเป็นวิทยากร

อภิปรายผลการวิจัย

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครท่ามกลางพลวัตสังคมสามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนผังองค์ความรู้การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาศาลาโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสังขบุรี ท่ามกลางพลวัตสังคม

การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาศาลาโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสังขบุรี ท่ามกลางพลวัตสังคมเป็นการศึกษารวบรวมฐานข้อมูลของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลาโตนดและรายได้ก่อนมีการระบาดของโรค และในขณะที่มีการระบาดของโรค Covid-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้รวมของกลุ่มอาชีพเป็นจำนวนมากจึงทำให้กลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายที่มากยิ่งขึ้นอีก กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลาโตนดจึงมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาศาลาโตนดโดยนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sune Kamnuansin (2562) ที่พบว่าภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการทำตาลโตนดบางอย่างจะสูญหายไป เพราะคนรุ่นใหม่ไม่รู้จักสิ่งเหล่านี้แล้ว เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างศาลาโตนดให้มีคุณค่าสามารถ

พัฒนาการทำอาชีพตาลโตนดได้ต่อไปในอนาคตและคนในชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าของตาลโตนด เกิดแนวทางในการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสูงสุด

เนื่องจากโลกได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาโดยการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการผลิตเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพและตรงตามมาตรฐานที่ต้องการมากยิ่งขึ้น ดังที่ Prakasit Hongwiset (2545) ได้มีการสรุปการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้เทคโนโลยีว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ต้องมี ความรู้และรู้จักใช้เทคโนโลยีพัฒนาให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพที่ เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐาน ให้กับผลิตภัณฑ์และต้องมีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ต่อมาในการถ่ายทอดความรู้ได้มีการให้ลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และได้มีการถ่ายทอดความรู้ภายใน ชุมชนเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นสามารถเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ จนกระทั่งเกิดการ ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มพูนทักษะในเรื่องของภูมิ ปัญญาท้องถิ่นดังที่ Wanida Treesawat (2548) ได้สรุปเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ที่น่าสนใจโดยการ ถ่ายทอดความรู้ที่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาในอดีต มีวิธีการบอกเล่าพ่อสอนลูก หรือเพื่อน บ้านสอนเพื่อนบ้าน อีกทั้งในการประกอบอาชีพนั้นต้องมีการปลูกจิตสำนึกเกิดการห่วงใยในอาชีพของตนอีก ด้วย แต่หากเปรียบเทียบกับการศึกษาของ Weerapong Gampaengthong (2558) ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในการทำน้ำตาลมะพร้าว ผู้ประกอบการน้ำตาลมะพร้าว ตำบลท่าคา อำเภอกันตัง จังหวัด สมุทรสงคราม สรุปการถ่ายทอดภูมิปัญญาออกเป็น การถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม การถ่ายทอดภูมิปัญญา ปัจจุบัน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอนาคต ซึ่งเป็นผลการศึกษาในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ที่มีความ แตกต่างออกไปจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนด เพราะการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำตาล โตนดนั้นจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านของการถ่ายทอดภายในครัวเรือนเพื่อให้ลูกหลานได้รับรู้ถึงอาชีพ ของบรรพบุรุษ การถ่ายทอดในกลุ่มแม่บ้านเพื่อสร้างอาชีพ และการถ่ายทอดความรู้แก่คนที่สนใจได้เข้ามาศึกษา ดูงานภายในกลุ่มอาชีพ อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดจึงเป็นการส่งต่อความรู้ จากรุ่นบรรพบุรุษไปสู่คนรุ่นปัจจุบันให้เกิดความห่วงใยในอาชีพของคนในอำเภอสทิงพระเพื่อมิให้สูญหายไป จากพื้นที่

การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดนั้นทำให้กลุ่มอาชีพที่ได้มี การส่งเสริม องค์ความรู้โดยได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคการศึกษาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ ในท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาอันมีค่าของชุมชนและยังเป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ทางภูมิปัญญา ท้องถิ่นมิให้สูญหายไปจากพื้นที่อำเภอสทิงพระ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonserm Sennunta (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหลวง กรมสามัญศึกษา จังหวัดน่าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ การเรียนรู้ของนักเรียนคือ ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ชุมชนเกิดความรัก

และวางแผนในภูมิภาคท้องถิ่นของพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ทางกลุ่มอาชีพได้เผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนดกับพื้นที่ชุมชนอื่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดที่เป็นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์และการศึกษาตลาด เป็นต้น เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 จึงทำให้ทุกกลุ่มอาชีพต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานกิจการเพื่อให้กลุ่มอาชีพยังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบัน

ประการต่อมาการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาตาลโตนด ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นในฐานะวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่คนที่สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมภายในกลุ่มอาชีพ เพราะปราชญ์ท้องถิ่นเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนดได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งมีส่วนสำคัญในการเก็บรักษาองค์ความรู้เพื่อให้อยู่กับพื้นที่อำเภอสังขละบุรีต่อไป ดังที่ Orapin Piyasakulkiat, Suwanna Khiewphakdi, Phrapaladsura Yanatharo (Juntuek), Kantaphat Phonsirivatcharasin & Pakorn Priyakorn (2561) ได้กล่าวถึงบทบาทปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นผู้นำชุมชนต้องเป็นบุคคลต้นแบบรวมไปถึงการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างเป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความรักบ้านเกิด อีกทั้งการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับนวัตกรรมต่างๆ ได้อย่างลงตัวและยังสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือสำนักงานพัฒนาชุมชนในจังหวัดอื่นหรือตำบลอื่นที่มีความสนใจในการพัฒนาคนในชุมชนในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปปรับใช้กับท้องถิ่นของตนได้

2. หน่วยงานภาคเอกชน หรือบริษัทมหาชนที่มีโครงการจัดกิจกรรมไม่แสวงหากำไร (CSR) ให้แก่คนในชุมชนก็สามารถนำแนวทางงานวิจัยไปประกอบการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่ภาคใต้ กับพื้นที่ภูมิภาค เช่น พื้นที่ภาคกลาง เพื่อเห็นความเหมือนและความแตกต่าง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการพัฒนาตาลโตนดให้เกิดมูลค่าเพิ่มระดับประเทศต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบเจาะจงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตาลโตนดกับวัฒนธรรมทางอาหารของคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี หรือประเพณีความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณ เพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มในการสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมอาหารจากภูมิปัญญาตาลโตนดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Boonserm Sennunta. (2546). Factors Affecting the Utilization of Local Wisdom on Learning Process of Secondary School Students: A Case Study of Ban Luang School under Department of General Education, Nan Province. Master of Educational. (Educational Administration). Uttaradit Rajabhat University.
- Chawengsak Khlaokhern & Waassanan Nuchanart. (2550). Inheritance of local wisdom in tin artwork product of Salokbat sub-district, Khanuworralakburi district, Kamphaengphet province (Report No. 20190917210204). Kamphaengphet : The office of academic resource and information technology Kamphaengphet Rajabhat University.
- Chotima Chaturawong. (2560). Historic Town of Sukhothai and Cultural Aspects of Its Toddy Palm Trees. *Najua Journal*, 2017(14), 6-43
- Orapin Piyasakulkiat, Suwanna Khiewphakdi, Phrapaladsura Yanatharo (Juntuek), Kantaphat Phonsiriwatcharasin & Pakorn Priyakorn. (2561). The Role of Local Wisdom Scholars in Community Self- Management. *Kasem Bundit Journal*, 19(Special Edition), 218-230.
- Prakasit Hongwiset. (2545). The Development of Local Wisdom in Land Management for Highland Agriculture: A Case Study of Law Yo Village, Pa Teung Sub-District, Mae Chan District, Chiang Rai Province. Master of Arts (Man and Environment Management). Chiang Mai University.
- Somchai Liengpompan. (2560). A Study of The Potential of Ecotourism Resource Sites in The Sathing Phra Peninsula Area of Songkhla Province. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 184-204.
- Sunee Kamnuansin. (2562). The knowledge and culture of palm sugar making of Phetchaburi people reflected in language, 38(1), 41-64
- Wanida Treesawat. (2548). Knowledge Transfer Process about dragon jar making in Chedi Hak sub district Mueang district, Ratchaburi Province. *Ratchaburi Local Arts and Culture Journal*, 7(7), 83-93.
- Weerapong Gampaengthong. (2558). The imparting of the local wisdom in making coconut palm-sugar from coconut palm-sugar traders in tha ka sub-district, Amphawa district, Samutsongkram. Master of science in community development department of community development faculty of social administration Thammasat university.

[134]

**ภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระกับการสร้างมูลค่า
ท่ามกลางพลวัตสังคม**

**The Wisdom of Sugar Palms in Sathing Phra Peninsula and Value
Creation Amidst Social Dynamics**

อธิศา ปานคง / Athisa Pankong

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ / Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla
University Hat Yai Campus
E-mail: athisa.rra@gmail.com

บุษกร โกมลตรี / Busakorn Komoltree

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ / Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla
University Hat Yai Campus
E-mail: busakorn.k@psu.ac.th

ปัญญา เทพสิงห์ / Punya Tepsing

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ / Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla
University Hat Yai Campus
E-mail: punya.t@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม โดยเก็บข้อมูลภูมิปัญญาตาลโตนดจากกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพผู้ปลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพน้ำตาลโตนดผง กลุ่มอาชีพโคมไฟโอบตาล และกลุ่มอาชีพผู้ปลูกตาลโตนด ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่ม มีวิธีการสร้างมูลค่าให้กับตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคม ได้แก่การจัดการด้านระบบขนส่ง สามารถแบ่งได้เป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้า และการบริการด้านกาขนส่ง การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการวัตถุดิบและทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าโดยมิให้เหลือใช้ การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เป็นการแสดงถึงเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ได้รับการยอมรับเชื่อถือ และแนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ และและการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปตลาดต่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาวิธีการสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ตาลโตนดให้สอดคล้องกับพลวัตสังคมจะทำให้ภูมิปัญญาตาลโตนดมีการดำรงอยู่ และสร้างความมั่นคงให้กลุ่มอาชีพและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่า, ภูมิปัญญาตาลโตนด, คาบสมุทรสทิงพระ, พลวัตสังคม

*การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 20
27 ธันวาคม 2564 ผ่านระบบการประชุมทางไกล*

[135]

Abstract

The objective of this research was to explore value creation for sugar palms in Sathing Phra Peninsula amidst social dynamics. Data were collected from four occupational groups: a group of sugar palm fruit in syrup producers, a group of palm sugar powder producers, a group of sugar palm leaf lampshades producers, and a group of sugar palm soap producers. This qualitative research employed in-depth interview, focus group discussion, participant observation and non-participant observation. The research results revealed that the methods used by all the four occupational groups to create value for sugar palms in Sathing Phra Peninsula amidst social dynamics were transportation system management that could be classified into channel of distribution and transportation services; production of environmentally friendly products through management of raw materials and local resources to achieve zero-waste production; product standards certification to show certification mark and indicate product quality; development of packaging to achieve product recognition and reliability; development of new products and export of products to overseas markets. Therefore, development of value creation to sugar palm products corresponding to social dynamics could maintain the existence of the wisdom of sugar palms and make the occupational groups and the community sustainable.

Keywords: Value creation, wisdom of sugar palms, Sathing Phra Peninsula, social dynamics

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่สมบูรณ บวรศิริรักษ์ (2560: 173) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ.2001-2100) ไว้ในหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก เช่น การปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์กร เกิดความไม่แน่นอนของระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นก้าวเข้าสู่ยุคของสังคมผู้สูงอายุ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามพลวัตทางสังคม และยังส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ว่าด้วยยึดหลักการเจริญเติบโตจากการผลิตภาพบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม เพื่อเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และสร้างรายได้ให้กับประชากรที่มีรายได้ต่ำให้สูงขึ้น สร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีนวัตกรรมให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 4) ทำให้ประชาชนทั้งประเทศต้องปรับตัวตามนโยบายทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่เว้นแม้แต่คนในพื้นที่ตำบลสมุทราชิงพระที่มีวิถีชีวิตนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันมาปรับใช้ในชีวิตเช่นกัน

ตำบลสมุทราชิงพระมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้คนในชุมชนต่างๆ มีการดำเนินวิถีชีวิต วิถีอาชีพด้วยการประกอบอาชีพทำนา ทำตาลโตนด และการประมง เป็นต้น ในปัจจุบันอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับคนในชุมชนตำบลสมุทราชิงพระ อีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอสังขละบุรีและเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนและเกิดเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาตาลโตนด เนื่องจากตาลโตนดเป็นพืชสารพัดประโยชน์สามารถนำทุกส่วนของตาลโตนดมาใช้ได้ทั้งสิ้น เช่น ส่วนลอกช่วยในด้านสรรพคุณทางยาสามารถแก้อ่อนในและขับพยาธิ ส่วนใบใช้ในการมุงหลังคา ก้านใบและหางตาลก็สามารถนำมาทำแก้อ้อ โด๊ะ เฟอรันิเจอร์ หรือเพิ่มมูลค่าให้กลายเป็นของตกแต่งบ้านที่มีราคาได้ ส่วนของเปลือกหุ้มเมล็ดลูกตาลมาทำเชื้อไฟได้เป็นอย่างดีเพราะถ่านที่ได้จากส่วนเปลือกชั้นในของเมล็ดตาลเป็นส่วนที่ให้ความร้อนและมีคุณภาพสูง (ฐิติพัชร พลีโพธิ์, 2553: 20-45) และในส่วนประโยชน์ด้านสุดท้ายที่สำคัญของตาลโตนดในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีคือด้านอาหาร เกิดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์มาจากตาลโตนดมากมาย อาทิ น้ำตาลสด เม็งตาลโตนด จาวตาลเชื่อม หรือการแปรรูปน้ำตาลสดให้กลายเป็นน้ำผึ้งแว่นและ

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 20
27 ธันวาคม 2564 ผ่านระบบการประชุมทางไกล

[136]

น้ำตาลผง ซึ่งเป็นสารเติมแต่งอาหารในอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการนำความรู้ภูมิปัญญามาปรับใช้กับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างรายได้ปรับเปลี่ยนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีมาแต่ยาวนานมิให้สูญหายไปตามกาลเวลาก็คงด้วย

ภูมิปัญญาศาลาโหนดในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีที่มีชื่อเสียงมาเป็นระยะเวลาช้านาน คือ พื้นที่ของตำบลชุมพล หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 มีภูมิปัญญาศาลาโหนดปลูกตาลลอยแก้วและการผลิตน้ำตาลโหนดผง ในส่วนของตำบลท่าหิน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 มีภูมิปัญญาศาลาโหนดหัตถกรรมจากใบตาลและการผลิตสปูจากศาลาโหนด สืบเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เศรษฐกิจทั้งประเทศต้องมีการชะลอตัวส่งผลให้คนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีรวมไปถึงกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวข้องกับศาลาโหนดได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากทำให้รายได้ลดลง อีกทั้งยังต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงส่งผลให้กลุ่มอาชีพและคนในชุมชนต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกาเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นเพื่อให้การดำรงชีพยังสามารถดำเนินต่อไปได้ท่ามกลางการเกิดโรคระบาดในปัจจุบัน

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการสร้างมูลค่าให้กับศาลาโหนดของกลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพน้ำตาลโหนดผง กลุ่มอาชีพโคมไฟใบตาล และกลุ่มอาชีพสปูจากศาลาโหนดในพื้นที่ตำบลชุมพลสังขละบุรีท่ามกลางพลวัตสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาศาลาโหนดท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์จากศาลาโหนดของคนในชุมชนเติบโตได้อย่างมั่นคง อีกทั้งให้มีการสืบสานภูมิปัญญาต่อไปสู่เยาวชนรุ่นหนึ่งในอนาคต

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างมูลค่า (Value Added) หมายถึง การเพิ่มลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ท่ารายได้หรือสร้างยอดขายได้มากกว่าเดิมเป็นการทำให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษญา ฉุ่มมะ (2558: 43) กล่าวว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มนั้นได้พัฒนามาจากตัวผลิตภัณฑ์ การบริการ การตลาดหรือการสร้างแบรนด์ ที่มีความพิเศษสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าอีกทั้งยังสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาวได้ และอีกทั้งมี กนกรัตน์ คำรอด (2558: 11) ได้นิยามการสร้างมูลค่าหรือเพิ่มมูลค่าว่าหมายถึง ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการหากตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าได้ ก็จะช่วยให้อุปสงค์หรือบริการได้ในราคาที่สูงขึ้นและไม่ปริมาณที่มากขึ้นด้วย

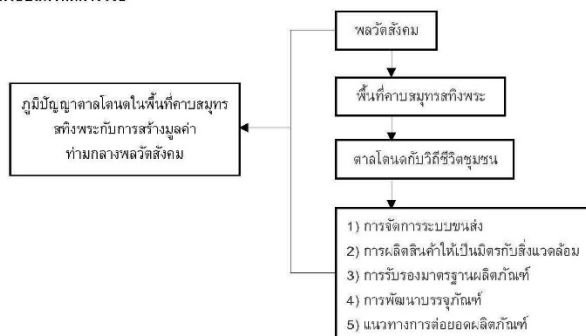
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างมูลค่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการรวบรวมองค์ความรู้ของคนในชุมชน คัดค้น พัฒนาต่อยอดทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นขึ้น จำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน (2563: 4) ได้อธิบายไว้

- 1) การจัดการด้านระบบการขนส่ง
- 2) การตรงเร่งให้ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) การพัฒนาในการรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต
- 4) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สร้างความพิเศษถึงแหล่งที่มาภูมิปัญญาในการผลิต
- 5) การเพิ่มมูลค่าโดยการพัฒนารูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์

เพราะฉะนั้นการสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ชุมชนที่มีการผลิตต้องมีการพัฒนาให้มีจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ หรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ อีกทั้งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ทันตามยุคสมัยอยู่เสมอ

[137]

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่องภูมิปัญญาศาลโหนดในพื้นที่ศาลสมุทราชวังพระกับการสร้างมูลค่า ท่ามกลางพลวัตสังคมผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและกระบวนการศึกษาดังต่อไปนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งงานเอกสารได้แก่ เอกสารงานวิจัย ตำรา บทความวิชาการ รวมไปถึงวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบเข้ากับงานวิจัย

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มอาชีพปลูกศาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพนำศาลโหนดลง กลุ่มอาชีพโคมโไฟศาล และกลุ่มอาชีพปลูกศาลโหนด โดยมีการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) การใช้คำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รายละเอียดของประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน และอีกทั้งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีการกำหนดลักษณะคำถามปลายเปิด ตามประเด็นการศึกษา โดยใช้แนวคิดการสร้างมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน (2563) เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้มีส่วนในการทดลองเรียนรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยสังเกตการทำกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ เพียงเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมแต่จะเป็นการเข้าไปในชุมชนกับพัฒนากรชุมชน เพื่อเข้าไปศึกษาดูงานของกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มโดยภาพรวมเป็นการศึกษาจากมุมมองคนภายนอกชุมชนเท่านั้น และ 4) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลที่กว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสอบถามถึงประสบการณ์ แนวคิดหรือกระบวนการในการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลโหนดในชุมชนในภาพรวมเป็นกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล จะมีการดำเนินการไปพร้อมกับรวบรวมข้อมูล โดยสรุปและประมวลผลผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยภูมิปัญญาศาลโหนดในพื้นที่ศาลสมุทราชวังพระกับการสร้างมูลค่า ท่ามกลางพลวัตสังคมของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพเพื่อไม่มีความลดคล่องตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

[138]

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยภูมิปัญญาศาลาโดนดในพื้นที่คาบสมุทรมหานครกับการสร้างมูลค่า ท่ามกลางวิกฤตสังคมทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนดอง กลุ่มอาชีพโคมไฟโบราณ และกลุ่มอาชีพสปาจากศาลาโดนดอง ดังนี้

1) การจัดการด้านระบบขนส่งและการจัดการช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเดิมกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มอาชีพมีการขายผลิตภัณฑ์ผ่านทางหน้าร้าน หรือการออกบูทงานจัดแสดงผลิตภัณฑ์ต่างๆ เนื่องจากสถานการณ์โรค Covid-19 ในปัจจุบันจึงทำให้กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มอาชีพหันมาเปิดช่องทางการขายออนไลน์ โดยการขายผ่านเพจ facebook และแอปพลิเคชัน Line ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในการจัดการด้านการขนส่งกลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มได้มีการหันมาใช้บริการขนส่งทั้งเอกชนและไปรษณีย์ไทย เพื่อเป็นการกระจายผลิตภัณฑ์ไปถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและทำให้สะดวกกับลูกค้าในพื้นที่ห่างไกลเป็นการจัดการระบบขนส่ง เพื่อการเพิ่มกำลังการสั่งซื้อ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนและครอบครัวได้อีกด้วย

1.1) ช่องทางการขายออนไลน์

- เพจ facebook โดยทั้ง 4 กลุ่มได้มีการนำเพจfacebookมาเป็นช่องทางหลักในการจำหน่ายสินค้า หรือต้องการกระจายสินค้าให้คนทั่วไปได้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ เพราะเพจ facebook เป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ง่ายมีการใช้งานที่สะดวก ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย อีกทั้งยังมีการแสดงให้เห็นภาพผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

- แอปพลิเคชัน Line จะใช้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว และกลุ่มอาชีพสปาจากศาลาโดนดอง เนื่องจากช่องทางนี้มีความปลอดภัยของข้อมูลค่อนข้างสูงเข้าถึงได้ยากกว่าเพจfacebookจึงทำให้กลุ่มอาชีพไม่นิยมใช้ช่องทางนี้ในการจำหน่ายสินค้า มีเพียงแค่กลุ่มลูกค้าประจำหรือพ่อค้าแม่ค้ารายใหญ่ที่รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายต่อเท่านั้นที่มีการติดต่อซื้อขายผ่านแอปพลิเคชัน Line

1.2) การบริการด้านการขนส่ง

-ขนส่งเอกชน (Kerry) ได้แก่ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว และกลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนดอง

-ขนส่งเอกชน (J&T) ได้แก่ กลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนดอง และกลุ่มอาชีพสปาจากศาลาโดนดอง

-ขนส่งโดยรถทัวร์ ได้แก่ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว

-ขนส่งโดยรถไฟ ได้แก่ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว

-ขนส่งไปรษณีย์ไทย ได้แก่ กลุ่มอาชีพโคมไฟโบราณ

-รถขนส่งโดยเฉพาะสินค้า ได้แก่ กลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนดอง

2) การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทุกกลุ่มอาชีพมีการจัดการโดยเน้นการจัดการวัตถุดิบและทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดมิให้เกิดการนำเสียหรือเหลือใช้ได้ เนื่องจากศาลาโดนดองเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่อำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกกลุ่มอาชีพที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์ศาลาโดนดอง ป่าอนุรักษ์ เพื่อให้ศาลาโดนดองยังคงอยู่ได้ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีและสามารถผลิตออกผลให้กลุ่มอาชีพได้สร้างงาน สร้างรายได้ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

3) การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพทั้ง 4 กลุ่มที่ได้ผลิตขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพจะได้รับเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว ได้รับ อย. 2) กลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนดอง ได้รับ อย. ฮาลาล และ มผช. 3) กลุ่มอาชีพโคมไฟโบราณ ได้รับ มผช. 4) กลุ่มอาชีพสปาจากศาลาโดนดอง ได้รับ มผช. ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้บริโภคต่างให้ความสนใจกับความปลอดภัยที่มีต่อสุขภาพและคำนึงถึงสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยมีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้

[139]

3.1) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration: FDA) ผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐานเชื่อถือได้ และมีความเหมาะสม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค

3.2) เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้า ฮาลาล (The Central Islamic Committee of Thailand) เป็นเครื่องหมายที่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างๆ อนุญาตให้ผู้ผลิตนำมาประทับบนผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการรับรองให้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามให้สามารถอุปโภค บริโภคผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นได้อย่างสบายใจ

3.3) เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นเครื่องหมายที่ให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชนเพื่อช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

4) **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์** เป็นอีกประการหนึ่งที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเข้มแข็งด้านการตลาดเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจส่งเสริม เพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งมีความเข้มแข็งในการทำธุรกิจ เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลโดนดมี 3 กลุ่มอาชีพที่ได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ คือ กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว กลุ่มอาชีพน้ำตาลโดนด และกลุ่มอาชีพสบูจากตาลโดนด ซึ่งมีความจำเป็นต้องสอบถามความเห็นของลูกค้าเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้ตรงตามที่ต้องการ ยกเว้นกลุ่มอาชีพโคมไฟใบตาลที่ไม่ได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องให้ลูกค้ามองเห็นและสัมผัสได้ด้วยตนเองแต่กลุ่มอาชีพจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เล็กลงเพื่อง่ายต่อการบรรจุลงกล่อง และสะดวกต่อการขนส่ง เพราะฉะนั้นกลุ่มอาชีพภูมิปัญญาศาลโดนดจึงยังต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อโอกาสทางการตลาดต่อไปในอนาคต

5) **แนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์** การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของทั้ง 4 กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลโดนดมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันคือทุกกลุ่มต้องการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีความหลากหลาย และต้องการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศทั้งนี้เป็นธรรมชาติของการประกอบกิจการ เมื่อธุรกิจดำเนินการมาได้ระยะเจ้าของธุรกิจจำเป็นต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาต่อยอดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อสร้างยอดขายและเติบโตต่อไปในอนาคต โดยเป็นธุรกิจที่สามารถมีการส่งต่อไปยังลูกค้าหลานได้สร้างเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลโดนดเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับคนในชุมชนอีกทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับคนในพื้นที่อำเภอสังขละบุรีอีกด้วย

5.1) กลุ่มอาชีพปลูกตาลลอยแก้ว ได้มีการพัฒนาในส่วนของการตาลลอยแก้วให้สามารถวางขายได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่นอีกต่อไป อีกทั้งยังมีการคิดค้นลูกตาลอบแห้งด้วยนวัตกรรมบรรจุแบบสุญญากาศเพื่อยืดระยะเวลาของอาหารให้อยู่ได้นานยิ่งขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีการยืดอายุด้วยไมโครเวฟเข้ามาประยุกต์ใช้ด้วยเช่นกันจนกระบวนการผลิตกำลังอยู่ในระบบของการทดลอง

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์ลูกตาลอบแห้ง

[140]

5.2) กลุ่มอาชีพน้ำตาลโตนดผง ได้มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผงโดยได้ประชุมความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในจังหวัดสงขลาเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมคิดค้น และพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดผงในรูปแบบใหม่ๆ คือ การพัฒนาน้ำตาลโตนดผงให้เป็นน้ำตาลโตนดอัดแท่ง และกำลังอยู่ในขั้นตอนของการทดลองปรับเปลี่ยนให้ได้มาตรฐานที่ทางกลุ่มอาชีพวางไว้

5.3) กลุ่มอาชีพโคมไฟใบตาล จากเดิมมีเพียงการทำภูมิปัญญาต่บจากมุงหลังคาจากใบตาลโตนดเท่านั้น ต่อมาได้มีการพัฒนาต่อยอดเป็นโคมไฟใบตาลใส่ลูกเล่นให้มีความน่าสนใจ โดยการสร้างสรรค์จากฝีมือคนในชุมชนใช้ศิลปะและการสร้างสรรค์ผลงานให้ประณีตสวยงามอีกทั้งยังใช้ระยะเวลาในการผลิตแต่ละชิ้นเป็นเวลากว่าหลายวันอีกด้วย และทางกลุ่มอาชีพได้มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น หมวกจากใบตาล ตะกร้าจากใบตาล และพวงมาลัยข้อมือเทศกาลวันแม่ เป็นต้น

ภาพที่ 3 หมวกจากใบตาล ตะกร้าจากใบตาล และพวงมาลัยข้อมือเทศกาลวันแม่

5.4) กลุ่มอาชีพสบู่จากตาลโตนด กลุ่มอาชีพที่มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สารสกัดจากตาลโตนดให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกที่รวมต้องการของผู้ใช้ในหลายกลุ่ม หลายประเภทจึงได้มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่กำลังจะมีการจำหน่ายอย่างเป็นทางการ คือ ครีมบำรุงผิวจากตาลโตนด และเซรัมบำรุงหน้าตาลโตนด เป็นต้น โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคการศึกษาในการส่งเสริมช่วยกันพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

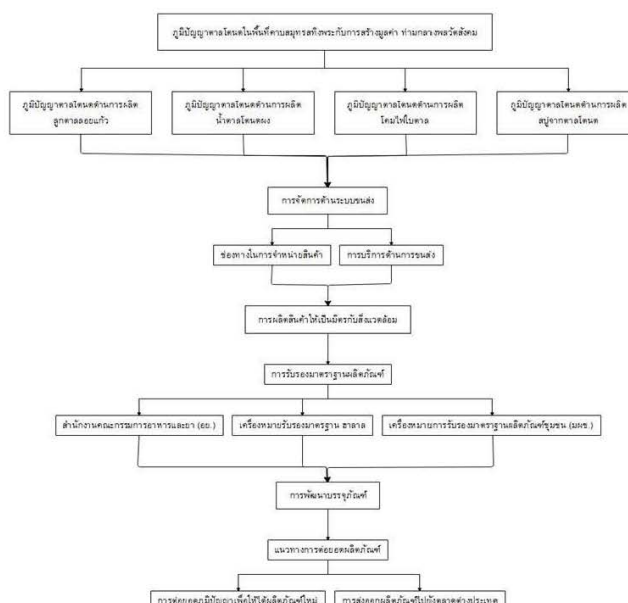
ภาพที่ 4 ครีมบำรุงผิวจากตาลโตนด และเซรัมบำรุงหน้าตาลโตนด

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่ตำบลสมุทราชิงพระกับการสร้างมูลค่าท่ามกลางพลวัตสังคมสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นแผนผังได้ดังนี้

[141]

ภาพที่ 5 แผนผังองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวดอนในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระกับการสร้างมูลค่าท่ามกลางพลวัตสังคม

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยภูมิปัญญาชาวดอนในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระกับการสร้างมูลค่าท่ามกลางพลวัตสังคมครั้งนี้พบว่า กลุ่มภูมิปัญญาชาวดอนทั้ง 4 อาชีพ มีการสร้างมูลค่าตามแนวคิดของกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน (2563: 4) ครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการด้านระบบขนส่ง การผลิตสินค้าให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพียงแต่กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มนั้นมีความสำคัญในแต่ละด้านไม่เท่ากันตามลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพปลูกตาลโตนด กลุ่มอาชีพน้ำตาลโตนด และกลุ่มอาชีพสุจากาชาโตนด เน้นเรื่องบรรจุภัณฑ์เนื่องจากเห็นว่ามีความจำเป็น แต่กลุ่มอาชีพโอบโอบใบชาไม่เน้นเรื่องบรรจุภัณฑ์เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องให้ลูกค้ามองเห็นและสัมผัสได้ด้วยตนเองแต่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เล็กลงเพื่อง่ายต่อการบรรจุลงกล่อง และสะดวกต่อการขนส่ง

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิหิตรา สมเกียรติกุล และกมล เรืองเดช (2563: 31) ที่ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภค อีกทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลาย รวมไปถึงการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อีกด้วย และงานวิจัย

[142]

ของ รุธิพร สารานุกรมศาสตร์, สิริพิภกร นุ่มแดง และอุทุมพร นาคทอง (2562: 755) ที่ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรม การสื่อสารทางการตลาดและแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนโดยไม่ซ้ำซ้อนกับชาติ กลุ่มแม่บ้านบ้านบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในประเด็นศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการสื่อสารทางการตลาด พบว่า วิสาหกิจชุมชนได้นำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ ต่อมาในด้านการตลาดได้มีการนำสื่อมาใช้อี อีเมลเพจ facebook หรือ สื่อโฆษณาอื่น ๆ มาปรับใช้ด้วยกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งหากจะทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ยังพบผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกัน ได้แก่ งานวิจัยของหัสันย์ ผดุงจี (2561: ก) ที่ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ไม้งานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาหมู่บ้านแม่กอกกาญจน์ ตำบลลุมพินี อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดชัยภูมิ ในประเด็นเรื่องศักยภาพทางกลุ่มชาติพันธุ์ที่นำมาพัฒนาไปสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายสามารถนำมาไปสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งเป็นประเด็นการศึกษาเรื่องของอัตลักษณ์ทาง ภูมิปัญญา ขณะที่กลุ่มอาชีพภูมิปัญญาศาลโหนดไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากจุดขายมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าพลวัตสังคมมีความสำคัญต่อการวิถีชีวิตวิถีวัฒนธรรม การเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชุมชนทุกกลุ่มอาชีพล้วนมีการปรับตัวให้เข้ากับพลวัตสังคม กล่าวคือพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศได้เป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่สมาชิกในกลุ่มอาชีพและชุมชนต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จิตพันธ์ ชุมเกตุ (2560: ก) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาและการเกิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และในส่วนที่ 2 เป็นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาทำ การพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน และองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นจะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นและสามารถสร้างเครือข่ายทางภูมิปัญญาที่เข้มแข็งได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ มี 2 ประเด็น ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบในระหว่างการทำวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนหรือการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาชุมชน ได้แก่ 1) การสร้างแนวทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์ศาลโหนด ควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เห็นถึงกรรมวิธีเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ศาลโหนดอำเภอสังขละบุรี ปังบอกถึงวิถีชีวิตการทำศาลโหนดที่มีการสืบต่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพื่อเป็นการสร้างคุณค่าทางจิตใจสำหรับผู้บริโภค 2) การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาศาลโหนดควรต้องมีการศึกษาจากความต้องการกลุ่มเป้าหมายและต้องคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต เพื่อจะทำให้การผลิตเกิดความคุ้มค่าทางทรัพยากรมากที่สุด 3) กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือคนในชุมชนที่มีการพัฒนาระดับชุมชนให้เกิดเป็นชุมชนตัวอย่างด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำวิธีการสร้างมูลค่าให้กับศาลโหนดในพื้นที่ตำบลสมุทรสงคราม ท่ามกลางพลวัตสังคมไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาระหว่างงารให้คนได้ชุมชนได้เกิดการสร้างรายได้เป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปต่อยอดหรือศึกษาทางวิชาการเพิ่มเติม ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาศาลโหนดในพื้นที่จังหวัดสงขลา กับพื้นที่จังหวัดอื่นซึ่งโดดเด่นเรื่องการผลิตศาลโหนดเช่นเดียวกัน

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 20

27 ธันวาคม 2564 ผ่านระบบการประชุมทางไกล

[143]

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ คำรอด. (2558). *การสร้างมูลค่าเพิ่มในการส่งออกมังคุดไทยไปยังประเทศจีน*. วิทยาลัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กฤษฎา จัฒมะ. (2558). *การศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาโครงการที่พักประเภทโฮสเทลในกรุงเทพมหานคร*. วิทยาลัยการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิทยาศาสตร์ชุมชน. (2563). *ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร*. สืบค้นจาก <http://www.sceab.doe.go.th/data/ktank/ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร.pdf>.
- จิตพันธ์ ชุมเกล. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. สืบค้นจาก http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS01/PDF03/132_20190626.pdf.
- ฐิติพัชร พลโพธิ์. (2553). *การจัดการองค์ความรู้การทำน้ำตาลโตนดโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*. การศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ฐิติพร สารานุศาสตร์, สิรีพัทธ์ นุ่มเฉย และอุทุมพร นาคทอง. (2562). *การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการสื่อสารทางการตลาด และแนวทางกำหนดกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนผลไม้แปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านบ้านบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ *Vendian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 12(1), 755-777.
- วีรตรา สมเกียรติกุล และกมล เรืองเดช. (2563). *การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 16(56), 31-42.
- สมบูรณ์ บูรศิริรักษ์. (2560). *ทักษะสำหรับโลกอนาคต*, Skills for the future world. วารสารบริหารการศึกษา *มว*, 14(27), 173-176)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?mid = 6422.
- พลันย์ ผัดวงค์. (2561). *การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ม้งผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาหมู่บ้านม้งก้ากานูจัน ตำบลสิมโขง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล   อธิศา ปานคง
รหัสประจำตัวนักศึกษา   6211120024
วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
การจัดการนวัตกรรมการสังคัม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	2562
การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน		
อธิศา ปานคง, บุษกร โกมลตรี และปัญญา เทพสิงห์. (2564). การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระ ท่ามกลางพลวัตสังคัม. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคัมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 27(4)		
อธิศา ปานคง, บุษกร โกมลตรี และปัญญา เทพสิงห์. (2564). ภูมิปัญญาตาลโตนดในพื้นที่คาบสมุทรสหิงพระกับการสร้างมูลค่า ท่ามกลางพลวัตสังคัม. การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ระดับชาติครั้งที่20. 27 ธันวาคม 2564		